

דברי הכנסת

הישיבה המאה-ושלושים-וארבע של הכנסת הארבע-עשרה

יום שני, כ"ו בתשרי התשנ"ח (27 באוקטובר 1997)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:03

תוכן העניינים

דברי יושב-ראש הכנסת

דברים לזכרו של מזכיר הכנסת לשעבר שמואל יעקבסון, זיכרונו לברכה

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לשרת החוץ של פינלנד

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת סיעת מולדת להביע אי-אמון לראש הממשלה בסיום הדיון בהצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 45) (הסדרים מיוחדים במגזר הבדואי), התשנ"ז–1997 (קריאה ראשונה)

הצעות לסדר

הודעת ראש הממשלה על פעילות הממשלה בעבר ועל תוכניותיה לעתיד

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הודעת ראש הממשלה על פעילות הממשלה בעבר ועל תוכניותיה לעתיד

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 8) (אי-אמון בראש הממשלה)

(קריאה ראשונה)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

דברי יושב-ראש הכנסת

מזכיר הכנסת א' האן:

כבוד הנשיא!

בבקשה לקום.

(חברי הכנסת מקדמים בקימה את פני נשיא המדינה.)

מזכיר הכנסת א' האן:

בבקשה לשבת.

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, נא לשבת.

אדוני הנשיא, חברי הכנסת, יום שני, כ"ו בתשרי התשנ"ח, 27 באוקטובר 1997. המושב השלישי של הכנסת הארבע-עשרה, כנס החורף. הישיבה פתוחה.

חברי הכנסת, שבוע החג היה שבוע קשה, שבו אדמו כבישי הארץ מדם. 20 הרוגים וכ-1,000 פצועים היו קורבנות הקטל המשתולל והמיותר בדרכים.

אדם יוצא מביתו ואיננו יודע אם בסופו של יום ישוב בריא ושלם אלי בני משפחתו.

קציר הדמים הולך ונעשה כבד יותר ויותר. אין לי ספק, שיתר זהירות, אחריות, משמעת עצמית ויצירת אווירה ציבורית נגד ההרג בדרכים, היו בולמים את הגידול המכאיב במספר התאונות הקטלניות.

עלינו לצאת למאבק לשינוי דפוסי ההתנהגות של הנהג הישראלי. יש להחדיר לתודעה את ערך קדושת חיי האדם, כיבוד זכויות הזולת בכביש וציות לחוקי הנהיגה. אין להרפות מחינוך הנהג הישראלי לזהירות בדרכים. נהגים לא מעטים שנרדמים על ההגה משלמים בחייהם.

אני קורא לרשויות השונות, לממשלה ולקרן-הקיימת להכשיר בהקדם מפרצי מרגוע ומנוחה בצדי הכבישים הראשיים. בנקודות אלה יוכל הנהג העייף לעצור ולהתרענן בטרם ימשיך בדרכו.

כבר ציינתי בעבר, כי הירדמות לארבע שניות בלבד במהירות של 100 קילומטר לשעה כמוה כנסיעה למרחק של 122 מטר ללא נהג.

נהגי ישראל, בפתח כנס החורף של הכנסת, אני קורא לכם לנהוג בזהירות. זה משתלם.

תאונות אינן כוח עליון או גזירה משמים. על כן יש למנוע אותן, כי אין יקר מחיי אדם.

רבתי חברי הכנסת, נא לשבת. אדוני סגן שר הביטחון.

דברים לזכרו של מזכיר הכנסת לשעבר שמואל יעקבסון, זיכרונו לברכה

היו"ר ד' תיכון:

דברים לזכרו של מזכיר הכנסת לשעבר.

לפני שלושה חודשים, במרוצת הפגרה, הלך מאתנו שמואל יעקבסון, זיכרונו לברכה, מזכיר הכנסת לשעבר.

בנוף האנושי של הכנסת היתה דמותו של שמואל משובצת כנדבך איתן. קרוב ל-50 שנה היה בינינו ואתנו, כמעט כשנותיה של הכנסת. לנו, ותיקי הבית, יושבי-ראש הכנסת והסגנים, היה שמואל "מורה נבוכים" ומנחה דרך. לכל סוגיה שהבאנו בפניו, ולפעמים בעיצומו של דיון לוחט, היתה לו תמיד התשובה הנכונה.

שמואל יעקבסון צמח מתפקיד זוטא של כתבן עד למעמד הרם של מזכיר הכנסת. עובדי הבית וחברי הכנסת ידעו, כי ימצאו אצלו תמיד דלת פתוחה ואוזן קשובה, ובעיקר לב חם.

מי שאינו מכיר את הווי הכנסת, ספק אם יוכל להעריך מה היה לנו שמואל ומה אבד לנו במותו. הוא היה מקובל על הכול – אפוזיציה וקואליציה. גם ידענותו היתה מפתיעה. הוא היה בקיא מופלג בהלכות הבית, ושבילי התקנון היו נהירים לו כשבילי כף ידו. על שכמותו נאמר ב"פרקי אבות", כי היה מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבת לתורה.

גלים ומשברים שעברו עליו בחייו, לא כופפו אותו.

לא אחת נפרדנו בשעת לילה מאוחרת, בסופו של יום מתיש וסוער. בבוקר שלמחרת כבר היה מוכן ליום החדש, דרוך ורענן.

שמואל יעקבסון היה איש אשכולות שהכול בו. תורה, ענווה ויראת שמים. עם לכתו התהווה חלל בחיי הכנסת. יהי זכרו ברוך.

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לשרת החוץ של פינלנד

הי"ר ד' תיכון:

אני מקדם בברכה אורחת נכבדה מהצפון הרחוק, הגברת טרחה האלומן, שרת החוץ של פינלנד ובני פמלייתה.

לא רק מזג אוויר חמים מקבל את פניך, אלא גם לב חם.

יש לנו מסורת ארוכת שנים של חיים משותפים ושיתוף פעולה באזורים שונים של העולם. אנו מכירים ומוקירים, ובמשך שנים, את אומץ לבו של העם הפיני, ובמיוחד במרוצת השנים שקדמו למלחמת העולם השנייה.

שיתוף הפעולה בין פינלנד למשרד הביטחון הולך ונמשך ובוודאי יעמיק, לטובת מדינות העולם השלישי.

אנו מברכים אותך בביקור פורה בארצנו.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הי"ר ד' תיכון:

רבותי, חברי הכנסת, עתה לסדר-היום, אך לפני כן – הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת א' האן:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק תקציב המדינה לשנת הכספים 1998, התשנ"ח – 1997; הצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998 (תיקוני חקיקה), התשנ"ח-1997; הצעת חוק הסדרת העיסוק ביעוץ בהשקעות ובניהול תיקי השקעות (תיקון מס' 2), התשנ"ח-1997; הצעת חוק הפטנטים (תיקון), התשנ"ח-1997.

לדיון מוקדם – הצעת חוק הבנקאות (רישוי) (תיקון – הפרדת קופות הגמל מהבנקים), התשנ"ח – 1997, מאת חברי הכנסת חיים דיין, אבנר חי שאקי ויורי שטרן; הצעת חוק איסור נהיגה ברכב בחוף הים (תיקון – התרת נהיגה), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת פני בדש; הצעת חוק העונשין (תיקון – סייג להתיישנות בעבירות מין), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת פני בדש; הצעת חוק הגנת השכר (תיקון – פיצוי הלנה תמורת הודעה מוקדמת), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת עמיר פרץ; הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון – הגדרת בית-משפט), התשנ"ח-1997, מאת חברי הכנסת יעל דיין ויוסף ביילין; הצעת חוק חופשה שנתית (ביטול האחד במאי לעניין רציפות בעבודה), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק חופשה שנתית (תיקון – מנוחה שבועית), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת אופיר פינס-פז; הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – הגדרת שימוש במקרקעין), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת פני בדש; הצעת חוק שירותי הדת היהודיים (תיקון – תקופת כהונת רבנים), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת פני בדש; הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון – פטור ממס למוכר דירה ששימשה כמראה), התשנ"ח – 1997, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק הבחירות לכנסת ולראש הממשלה (תיקון – הגדרת שפות פתקי הצבעה והודעה לבוחר), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת צבי ויינברג; הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון – הגדרת שאירים), התשנ"ח-1997, מאת חברי הכנסת יעל דיין, יוסי שריד ונעמי חזן; הצעת חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון – תגמולים לאלמנה שנישאה שנית), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק החוזים האחידים (תיקון – חזקת קיפוח), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת צבי ויינברג; הצעת חוק מורשת העדות, התשנ"ח-1997, מאת חברי הכנסת אופיר פינס-פז, שמריהו בן-צור ומרינה סולודקין; הצעת חוק הסכמים קיבוציים (תיקון – הגבלת פיטורי חבר ועד עובדים), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת דוד ראם; הצעת חוק רשומות (פרסום באינטרנט), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת ראובן ריבלין; הצעת חוק השאלת ספרי לימוד, התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת דוד ראם; הצעת חוק לתיקון פקודת תאונות ומחלות משלח-יד (הודעה) (חובת פרסום דין-וחשבון), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת דוד ראם; הצעת חוק לתיקון פקודת הרופאים (בחינות לרופאים עולים), התשנ"ח – 1997, מאת חבר הכנסת רומן ברונפמן; הצעת חוק חובת ענידת תגי זיהוי לעובדים במגזר הציבורי, התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת אפי אושעיה; הצעת חוק המפלגות (תיקון – מועמד אשר התמודד בבחירות מוקדמות ברשימתה של סיעה לא יכול להיבחר במסגרת סיעה אחרת), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת אופיר פינס-פז; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס') (שכר עובדים בפשיטת רגל ובפירוק תאגיד), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת עמיר פרץ; הצעת חוק-יסוד: הזדמנויות שוות בחינוך, מאת חברי הכנסת מיכאל קליינר, דוד מגן, מקסים לוי ויהודה לנקרי; הצעת חוק רישוי גננים, התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת מיכה גולדמן; הצעת חוק הסעה בטיחותית לילדים נכים (תיקון – ליווי לכל ילד נכה נזקק), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת אבנר חי שאקי וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (עדיפות תחבורה ציבורית), התשנ"ח – 1997, מאת חבר הכנסת מיכאל נודלמן וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקון – עידוד להשקעות הון), התשנ"ח-1997, מאת חברי הכנסת פני בדש ואברהם שוחט; הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון – פטור מאגרה ועירובן בתובענה ייצוגית), התשנ"ח-1997, מאת חברת הכנסת נעמי חזן; הצעת חוק לתיקון פקודת הקרקעות (רכישה לצורכי ציבור), התשנ"ח-1997, מאת חברת הכנסת טלב אלסאנע וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – דמי פגיעה), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת יורי שטרן; הצעת חוק חופש ההתאגדות המקצועית וחופש השביתה, התשנ"ח-1997, מאת חברת הכנסת תמר גוז'נסקי וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק הספורט (תיקון – העברת ספורטאים קטינים), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת ראובן ריבלין

וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק הגנת הדייר (תיקון – הפסק ההגנה), התשנ"ח-1997, מאת חברי הכנסת אברהם פורז, מאיר שטרית, אברהם הירשזון ומקסים לוי; הצעת חוק הגנת הדייר [נוסח משולב] (תיקון – אי-תחולת שיעורים מרביים), התשנ"ח-1997, מאת חברי הכנסת אברהם פורז, מאיר שטרית, אברהם הירשזון ומקסים לוי; הצעת חוק הרשות הלאומית לתכנון המשפחה, התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – שיעור גמלת שמירת היריון), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת דוד ראם; הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון – גמלה ליחיד שעמו ילד), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת רומן ברונפמן; הצעת חוק לתיקון פקודת השטרות (ביטול סחירות שטר ביטחון), התשנ"ח-1997, מאת חברת הכנסת נעמי חזן; הצעת חוק עיגון ורישום זכויות החקלאים בקרקע, התשנ"ח-1997, מאת חברת הכנסת שלום שמחון וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ביטוח גמלאים עולים), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת רומן ברונפמן; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (זיכוי בשל הוצאות החזקת משק בית), התשנ"ח-1997, מאת חברת הכנסת נעמי בלומנטל; הצעת חוק העונשין (תיקון – סייג לאחריות פלילית), התשנ"ח-1997, מאת חברי הכנסת אפרים סנה ועוזי לנדאו; הצעת חוק הלוואות לדירור (תיקון – זכאות יורש דירה מוגנת), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – העברת יושב-ראש הכנסת מכהונתו), מאת חברי הכנסת משה שחל ויוסי שריד; הצעת חוק הבחירות לכנסת (דרכי תעמולה) (תיקון – איסור פרסום), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת נסים זוילי; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ברירה לאיש מילואים), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת חנן פורת; הצעת חוק שירותי תיירות (גילוי נאות בשיווק חבילות תיירות בחוץ-לארץ), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת נעמי חזן וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק שוויון הזדמנויות בעבודה (תיקון – איסור שאלות מפלות), התשנ"ח-1997, מאת חברת הכנסת ענת מאור וקבוצת חברי הכנסת.

עוד אודיעכם, כי הונחו היום על שולחן הכנסת – דין-וחשבון כספי ליום 31 בדצמבר 1996, חלק ב', מאזן זכויותיה והתחייבויותיה של הממשלה ליום 31 בדצמבר 1996; מעקבים אחר ביצוע החלטות דוח שנתי 45-46 של מבקר המדינה; תקציב לאומי לשנים 1998-2000; וכן – החלטת ועדת הכספים המאשרת הוראות בצו תעריף המכס והפטורים ומס קנייה על טובין (תיקון מס' 26), התשנ"ז-1997.

עוד אודיעכם, כי חבר הכנסת אופיר פינס-פז ביקש כי יוסר שמו מהצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – ביטול חלקי של איסור כפל תפקידים), התשנ"ז-1997, שהונחה על שולחן הכנסת ביום כ"ד באדר ב' התשנ"ז, 2 באפריל 1997. תודה רבה.

הי"ר ד' תיכון:

רבותי, נא לשבת כדי שלא יהיו אי-הבנות.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, יש לי – – –

הי"ר ד' תיכון:

אני לא שומע, לצערי, אבל לאחר מכן אתן לך את זכות הדיבור.

הצעת סיעת מולדת להביע אי-אמון לראש הממשלה בסיום הדיון בהצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 45) (הסדרים מיוחדים במגזר הבדואי), התשנ"ז-1997 (קריאה ראשונה)

היו"ר ד' תיכון:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו ניגשים לסעיף הבא: הצבעה על הצעת סיעת מולדת להביע אי-אמון לראש הממשלה בסיום הדיון בהצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 45) (הסדרים מיוחדים במגזר הבדואי), התשנ"ז-1997, של חברי הכנסת טלב אלסאנע ועבד-אלמאלכ דהאמשה. כדי למנוע אי-הבנות לאחר מכן אני רוצה להסביר לפני שאנחנו עוברים להצבעה; לא תהיה הצבעה חוזרת.

בשבוע האחרון של מושב הקיץ, ביום שלישי, 29 ביולי 1997, עלתה הצעת חוק של חברי הכנסת אלסאנע ודהאמשה – תיקון מס' 45 לחוק התכנון והבנייה (הסדרים מיוחדים במגזר הבדואי). לפי הצעה זו, בית-המשפט לא ייתן צו הריסה אלא אם נוכח לדעת כי לנאשם או לבני משפחתו נמצא מקום מגורים חלופי. כאשר הגיעו להצבעה על הצעת החוק הודיע חבר הכנסת רחבעם זאבי, שהוא מתנגד להצעת החוק, והוא מסתמך על סעיף 36(ב) לתקנון, ולפיו מבקשת סיעת מולדת לראות בהצבעה על הצעת החוק הזאת הצעת אי-אמון בראש הממשלה. כיושב-ראש הישיבה הודעתי, כי ההצבעה על הצעת האי-אמון תתקיים ביום שני הראשון לאחר פתיחת כנס החורף של המושב השלישי.

חבר הכנסת רחבעם זאבי ביקשני להסביר, כי הוא פנה לסעיף 36(ב) לתקנון והפך את ההצבעה לאי-אמון בראש הממשלה מאחר שחברי הקואליציה לא היו נוכחים במליאה והיה ברור שהצעת החוק תעבור.

רבותי, אני חוזר ואומר: אנחנו מצביעים אי-אמון. כשאקרא מי בעד אי-אמון, המשמעות היא – בעד החוק. אני חוזר ואומר: מי שבעד האי-אמון, המשמעות היא – בעד החוק; מי שנגד האי-אמון הוא נגד החוק. רבותי, שלא יהיו אי-הבנות.

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד האי-אמון, בעד החוק? ומי נגד?

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה של סיעת מולדת להביע אי-אמון לראש הממשלה – 46

נגד – 60

נמנעים – 1

ההצעה של סיעת מולדת להביע אי-אמון לראש הממשלה לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

מה קרה, חבר הכנסת עמיר פרץ? אתה בעד האי-אמון, כן? יש מישהו שקולו לא נקלט?

בעד האי-אמון – 47, נגד – 60, נמנע אחד. הצעת האי-אמון לא נתקבלה, גם החוק לא עבר בקריאה ראשונה. תודה.

חגי מירום (העבודה):

לסדר הדיון.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע. לא תפס, היית כאן? בסדר, להוסיף את הקול של חברת הכנסת דליה איציק.

חבר הכנסת מקסים לוי, אתה לא הצבעת. אתה נגד האי-אמון? אני מוסיף את קולו של חבר הכנסת מקסים לוי – נגד.

רבתי, כאמור, אנחנו מתקדמים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

התאכזרות של הממשלה נוסף על התאכזרות – – –

הצעות לסדר

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פנחסי, הודעה לסדר, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

גם אני מבקש.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, מזכיר הכנסת קרא את רשימת החוקים שהונחו על שולחן הכנסת, בהם חוק ההסדרים במשק, חוק הצמיחה, חוק הפטנטים וחוק נוסף שהממשלה הניחה. נכון לרגע זה מונח על שולחן הכנסת רק חוק הסדרים במשק המדינה. חוק הפטנטים והחוק הנוסף לא הונחו על שולחן הכנסת. לכן אני מבקש שהחוקים אכן יונחו, כפי שקרא מזכיר הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

אני מקבל את הערתך והיא נרשמה. מה שעומד על סדר-היום הוא חוק התקציב וחוק ההסדרים, או בשמו החדש. שני החוקים האחרים לא נדונו בוועדת הכנסת ולפיכך לא שוחררו מחובת הנחה, ולכן הם לא הוצגו כאן.

רבתי, אנחנו עוברים הלאה.

חגי מירום (העבודה):

לסדר הדיון.

היו"ר ד' תיכון:

לסדר הדיון – בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני ער לכך שבפתח מושב הכנסת ראש הממשלה מוסר הודעה, וכך אכן יהיה. אבל ראש הממשלה הוציא אותי ואת כל חברי בשבוע האחרון מקרב העם היהודי – – –

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, רבותי.

צבי הנדל (מפד"ל):

שקר.

חגי מירום (העבודה):

אני חושב שהוא צריך להתנצל על זה. לא יכול להיות ששיבת הכנסת תיפתח בלא התנצלות של ראש הממשלה על המעשה המחפיר שלו.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת מירום.

חגי מירום (העבודה):

אני מבקש שאדוני יושב-ראש הכנסת יעשה מה שצריך לעשות בעניין זה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מירום. אני מבקש שתסגור את הרמקול, אדוני המזכיר.

רבתי, הצעה לסדר הדיון עוסקת אך ורק בסדר הדיון, וזה לא היה בדיוק על-פי התקנון.

הודעת ראש הממשלה על פעילות הממשלה בעבר ועל תוכניותיה לעתיד

היו"ר ד' תיכון:

הודעת ראש הממשלה על פעילות הממשלה בעבר ועל תוכניותיה לעתיד, ודין. ימסור את ההודעה ראש הממשלה. בבקשה.

רבתי, נא לשבת.

חגי מירום (העבודה):

תפתח בהתנצלות; קודם תתנצל, אחר כך תודיע את ההודעה שלך.

היו"ר ד' תיכון:

רבתי השרים, נא לשבת. חבר הכנסת גפני, הואל בטובך לשבת.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

כבוד נשיא המדינה והגברת ויצמן, אדוני היושב-ראש וחברי הבית – – –

(חברי סיעת העבודה מניפים כרזות.)

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, סדרנים, להוריד את השלטים הללו.

קריאות:

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת דליה איציק, אני קורא לך לסדר פעם ראשונה. חבר הכנסת רפי אלול, אני קורא לך לסדר פעם ראשונה. חבר הכנסת יוסי כץ, אני קורא לך לסדר פעם ראשונה; פעם שנייה. חבר הכנסת

אורי אור, תוריד את זה. חבר הכנסת טריף, חשבתי שאתה לא מתערב. רבותי חברי הכנסת, חברת הכנסת דליה איציק, אני רוצה לומר, זה שזה נוגד את התקנון – אבל בא סדרן ואת לא נותנת לו להוריד את השלט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

זה נוגד את התקנון וזה בעד העם היהודי. מה יותר חשוב, התקנון או העם היהודי?

היו"ר ד' תיכון:

לא, אתה לא תדבר עכשיו חבר הכנסת שחל. הואל בטובך לשבת.

חגי מירום (העבודה):

למה לא?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שחל, הואל בטובך לשבת. פעם ראשונה. אני קורא לך לסדר פעם שנייה.

חגי מירום (העבודה):

למה אתה קורא לו לסדר?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת סאלח טריף, חשבתי שזה לא שייך לך. רבותי חברי הכנסת. חבר הכנסת אלי גולדשמידט. לא לעזור לי. חבר הכנסת רמון. חבר הכנסת בייגה שוחט.

רוכהו (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן. חבר הכנסת רמון, אתה יכול להרשות לנו להתחיל? אני שואל אם אתה מאפשר לנו להתחיל.

חיים רמון (העבודה):

אם זה תלוי בי, אני מאפשר.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה. חבר הכנסת רמון, בכל זאת, ברשותך, אולי תואיל בטובך לאפשר לכנסת להתקדם? רבותי. בבקשה, אדוני ראש הממשלה.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, התכוונתי לפתוח את נאומי בכמה דברים שתיכף אגע בהם, אבל אי-אפשר להתעלם מהפגנה שעולה כאן מספסלי האופוזיציה ומהצעקות של חבריה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אתה מודה שאמרת?

אופיר פינס-פז (העבודה):

המסית הלאומי, אתה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פינס, אני קורא לך לסדר פעם ראשונה. חבר הכנסת אבי יחזקאל, אני קורא לך לסדר פעם ראשונה.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

ובכן, אני שומע את הצעקות שלכם, והצביעות היא שבוקעת מגרונכם.

אופיר פינס-פז (העבודה):

תתנצל.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אתם יודעים יפה מאוד, שלא היתה לי שום כוונה להטיל ספק ביהדותו של איש, אלא לאזכר אותו עיקרון ששכחתם, העיקרון שהנחה את בני עמנו בארץ הזאת ב-100 השנים האחרונות, שהגנת יהודים תיעשה על-ידי יהודים, ושכחתם את העיקרון הזה כשחתמתם על הסכמי אוסלו והפקדתם את ביטחוננו – – –

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדם שהתחתן עם נוצרייה, חי באמריקה ומדבר על יהודים.

דליה איציק (העבודה):

אתה לא מתבייש.

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת דליה איציק. חבר הכנסת מיכה גולדמן, אני קורא לך לסדר פעם ראשונה.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני ראש הממשלה, למה אתה משתמש בלשון הזאת? יש כאלו שהגנו עליך והם לא יהודים, למה אתה משתמש בלשון הזאת?

ראש הממשלה ב' נתניהו:

שמע, הדבר היחיד שהוכחתם, שבמקום שלטון אתם יכולים לעסוק בשלטים. עכשיו תקשיב רגע.

קריאות:

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מיכה גולדמן, קראתי לך לסדר פעם שנייה.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אם אתם כל כך חרדים לזהות היהודית שלכם, מדוע לא יצאתם בשצף-קצף נגד דברים שאמר
חברכם, מנהיגכם עד לעת האחרונה, שמעון פרס לדניאל בן-סימון בספר "ארץ אחרת"?

אלי גולדשמידט (העבודה):

זה פינקלשטיין אמר לך?

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אני קורא מעמוד 13, שאלה של דניאל בן-סימון למר פרס על הבחירות האחרונות. שאלה: מי
הפסיד? פרס: אנחנו הישראלים. שאלה: מי ניצח? פרס: כל מי שאין לו מנטליות ישראלית. שאלה: ומי
אלה? פרס: תקרא לזה, היהודים. כלומר, שמעון פרס אומר, שאני וחברי, אנחנו היהודים ניצחנו
אתכם הישראלים.

חגי מירום (העבודה):

מה אתה מפרש את שמעון פרס?

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אני לא מסכים עם הדברים הללו, אבל מהדברים הללו עולה בבירור, שרומז כביכול שמעון פרס על
יהדותכם. הרי אמירה היא אמירה, דברים הם דברים. מדוע לא קמה צעקה אדירה? אהוד ברק, איפה
הפגנות הקצינים ליד ביתו של שמעון פרס? מה קרה? מה זה, יש לכם רגישות סלקטיבית? אמירה
אחת שפוגעת ישירות בכם ואומרת שאתם ישראלים אבל לא יהודים היא כשרה, אבל אמירה אחרת,
היא לא כשרה.

יש לי שאלה גם לאנשי מפלגת מרצ: מדוע לא עוררתם זעקה אדירה נגד אהוד ברק, שאמר רק לפני ימים אחדים, שמפלגת העבודה צריכה לבדל את עצמה. שימו לב, לא להרחיק את עצמה, עוד יותר רחוק, לבדל את עצמה ממרצ, ולהתקרב, ולהיפתח למורשת ישראל.

חגי מירום (העבודה):

אתה ראש ממשלה או שאתה ליצן?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מירום.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

זאת אומרת, שעד עכשיו מפלגת העבודה היתה רחוקה וסגורה למורשת ישראל, כמו מרצ. אני רוצה לשאול ואני לא קובע את הדברים הללו לגבי מרצ, חבר הכנסת שריד, אבל אני רוצה להבין, מדוע לא עוררתם מהומה אדירה, לא הפגנות, לא מכתבי קצינים, לא מחאות קולניות, לא אנשים ביציע, לא מאמרים בעיתונות? – משום שיש לכם רגישות סלקטיבית, פוליטית. משום שכל הדבר הזה הוא הצגה ואתם באמת עוסקים כאן בהצגה. לא יצאתם במחאה נגד האיש שעומד בראשכם ומציג אתכם כרחוקים ומרוחקים מן היהדות. אתם מעדיפים להיעלב כביכול מדברים שלא אמרתי ולא להיעלב מדברים שאכן נאמרו עליכם, משום שהדברים הללו אינם אמיתיים; הם אינם אמיתיים. אתם מוכנים לעוות כל נושא, להכפיש כל אדם, במיוחד אם הוא ראש ממשלת ישראל – –

חגי מירום (העבודה):

אנחנו? אנחנו לא מכפישים.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

– – ובלבד שהדבר ינסה לסייע לכם לנגח ולנגח ולנגח שלטון נבחר בישראל.

אופיר פינס-פז (העבודה):

ארתור פינקלשטיין הכין לך את הנאום?

חגי מירום (העבודה):

פה זה הכנסת, פה זה לא כיכר-ציון. זה נאום פתיחה של המושב?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מירום, עד כאן.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, אין שום ארץ דמוקרטית שבה קיימת השתלחות פראית כזאת של אופוזיציה בשלטון הנבחר של העם כפי שנוהגת האופוזיציה בישראל, ויום יום, מאז נבחרה הממשלה הזאת.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אין ראש ממשלה בדמוקרטיה כמוך.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדשמידט.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אתם מסיתים, מכחישים, מצטרפים לכל ניגוח של כל אדם שהוא בעולם נגד הממשלה הנבחרת בישראל, משום שתאוות השלטון שלכם איננה יודעת גבול, איננה יודעת מעצור. אז אל תתחסדו, ואל תיעלבו ואל תציגו לנו הצגות, אנחנו יודעים יפה מאוד.

חגי מירום (העבודה):

מה עשית לרבין?

ראש הממשלה ב' נתניהו:

עכשיו אני רוצה לפנות, אדוני היושב-ראש, לא אל האופוזיציה, אני לא מעוניין לפנות אל האופוזיציה; מה שלא נגיד, הם יעוותו, מה שלא נגיד, הם יסלפו ויזלזלו וכפישו כמו שהם עושים ברגע זה. אני רוצה לפנות ולומר משהו לחיילים ולקצינים ולאנשי המילואים ולאבות ולאמהות.

חגי מירום (העבודה):

לא עיוורים ולא חירשים החיילים והאבות והאמהות.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

הוא בכל זאת מתנצל.

היו"ר ד' תיכון:

רבתי. חבר הכנסת בן-מנחם, אני קורא לך לסדר פעם שנייה. תן להמשיך.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

לא היה בדברי כל קשר – – –

היו"ר ד' תיכון:

רבתי. חבר הכנסת אושעיה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

הוא בכל זאת מתנצל.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בן-מנחם, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה. תן להמשיך.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

לא היה בדברי כל קשר ליהדות לא במובנה הלאומי ולא במובנה הדתי. דיברתי על עקרון ההגנה העצמית שהנחה את עמנו במשך 100 השנים האחרונות ונשכח בעת חתימת הסכם אוסלו. הצטערתי מאוד על הפרשנות המעוותת שניתנה וניתנת לדברי – – –

קריאות:

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אם מישהו נפגע מהדברים הללו – –

קריאות:

ראש הממשלה ב' נתניהו:

– – והאמין, ולו לרגע, שהטלתי ספק בשייכותו לעם ישראל, דבר שלא עלה כלל על דעתי – – –

קריאות:

שלום שמחון (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שמחון.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אבל אני גם רואה בחומרה – – –

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שמחון, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אני רואה בחומרה את העובדה, שאף שחברי האופוזיציה יודעים היטב את הדברים, הם מתעלמים מדברים אחרים שציינתי כאן ומהרבה דברים נוספים שלא ציינתי כאן, והם מעדיפים להשתמש בפולמוס הזה ולייצר אותו, ואני חושב שאנחנו צריכים ללכת בדרך אחרת.

אנחנו עומדים בפתחה של שנת ה-50 להקמתה של מדינת ישראל. יהיו חילוקי הדעות בינינו אשר יהיו, ויהיו חריפים כאשר יהיו, המועד הזה צריך לשמש שעה של הפסקת אש פוליטית, של הפסקת מריבות – –

אופיר פינס-פז (העבודה):

תגיד את זה על-יד כדורי.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

– – שעה של התעלות, שעה של התבוננות בהישגים של עם ישראל במשך יובל שנים זה וכן גם שעה של השתדלות למצוא מכנה משותף בין כל חלקי העם בישראל ובתפוצות – –

דליה איציק (העבודה):

– – –

ראש הממשלה ב' נתניהו:

-- כדי להמשיך במפעל התקומה הלאומית --

היו"ר ד' תיכון:

-- חברת הכנסת דליה איציק --

ראש הממשלה ב' נתניהו:

-- שהוטל על בני דורנו לאחר שורה של אסונות מחרידים שפקדו את עמנו במאה הנוכחית.

בפנינו, אדוני היושב-ראש, עומדים שני יעדים גדולים; היעד הראשון הוא השגת שלום עם שכנינו, שפירושו יכול להיות רק אחד: שלום שמושגת על יסודות מוצקים של ביטחון ושל יכולת הגנה עצמית מצדנו. היעד השני הוא הפיכת ישראל לאחת החברות הבריאות, המפותחות והמשגשגות ביותר בעולם מבחינה חברתית וכלכלית.

אני משוכנע, שיש ביכולתנו הפוטנציאל הדרוש לביצוע שתי המשימות האלה גם יחד. הבעיה שאנחנו עומדים בפניה היא, כיצד להפוך את הפוטנציאל הזה לכוח פעיל ומגשים? אין אלה מטרות קלות להשגה ואין אנו יכולים להשלות את עצמנו בתקוות שווא שהן ניתנות לפתרון קל, חף מבעיות ומקשיים. אבל הן ניתנות לפתרון אם רק נדע לעמוד על עקרונות היסוד החיוניים לקיומנו ולהבטחת עתידנו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

ראש הממשלה ב' נתניהו:

העיקרון החשוב ביותר להשגת שלום אמת עם שכנינו נעוץ בהבנה שלנו ושלהם, ששום שלום איננו אפשרי בלי מלחמה שיטתית ותקיפה בטרור, בתשתיתו ובמנהיגיו. שום שלום לא יושג ללא המאבק בטרור, ושום שלום לא יתקיים לאורך זמן בלי שהמאבק הזה יסתיים בהצלחה.

לפני שהיה חוזה השלום עם מצרים, אני מזכיר לכם, היו בסיסי טרור במצרים --

אופיר פינס-פז (העבודה):

אתה מומחה לטרור.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פינס, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

— — שהופעלו נגדנו. הטרור הזה נפסק זמן רב לפני חתימת חוזה השלום, ואילו נמשך הטרור ההוא לא היינו מגיעים לשלום עם מצרים.

המאבק בטרור, שפירושו פירוק תשתית הטרור שפועל נגדנו, הוא על כן תנאי הכרחי להתקדמות בתהליך השלום גם עם הפלסטינים, גם עם הלבנונים וגם עם הסורים.

חיים רמון (העבודה):

תשתית הטרור בהתגלמותה.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אל תיתן לי, בבקשה — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רמון.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

— — הרצאות על שחרור — —

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רמון, אתה מדבר היום?

ראש הממשלה ב' נתניהו:

-- כשאני עושה עסקה לחילופי שבויים.

חיים רמון (העבודה):

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רמון, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אתם, בעסקת ג' בריל – אלף מחבלים, עשרות מרצחים עם דם על הידיים.

קריאות:

חגי מירום (העבודה):

השיח' יאסין.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

לא שחררתי מרצח אחד. לא שחררתי איש "חמאס" אחד. זה כואב, זה קשה, אבל להביא את אנשינו הביתה – שילמתי את המחיר הסביר --

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מירום.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

-- לא את המחיר שאתם שילמתם. אל תטיף לי.

קריאות:

חיים רמון (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רמון, אתה תאפשר לראש הממשלה לדבר היום? אני רוצה להבין.

חיים רמון (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

חגי מירום (העבודה):

אבל, בכל זאת השיח' יאסין ---

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מירום, אני יכול לקבל את רשותך להמשיך?

חגי מירום (העבודה):

כן, בהחלט.

היו"ר ד' תיכון:

חשבתי שאתה לא רוצה.

חגי מירום (העבודה):

אני רק אומר שהוא – – –

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, שמענו אותך. עד כאן. מספיק.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

כל זמן שיתקיים הטרור מן הצד ההוא ולא יחוסל האיום בטרור על-ידי פירוק התשתית שלו, לא ייתכן הסכם של שלום אמיתי. המאבק נגד הטרור, נגד מבצעיו ומנהיגיו הוא מאבק נגד אויב אכזרי וצמא דם השואף להשמידנו, ובאותה מידה שאנחנו נלחמים בו זכותנו וחובתנו לדרוש מכל מי שמקיים עמנו יחסי שלום להילחם בטרור המכוון נגדנו ולמנוע התארגנות והפעלה של טרוריסטים נגדנו משטחו. ועל כן נמשיך במלחמת חורמה בטרור, נמשיך להכות בו ללא רחם. היו ויהיו לנו הצלחות במלחמה הזאת, היו ויהיו לנו גם תקלות מצערות. עלינו להיות מוכנים גם לכך, אבל לא נפסיק בגלל זה את המלחמה באלה שרוצים בהשמדתנו, כי מדובר בנפש עמנו, ביכולתנו לחיות בארץ הזאת ולבסס בה את עתידנו.

צריך שיהיה ברור לכולנו, שהרשות הפלסטינית עדיין איננה ממלאה את התחייבויותיה, לרבות ההתחייבות להילחם בטרור – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

ואתה כן?

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דראושה, שמענו את הצעקה שלך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הי"ר ד' תיכון:

בסדר. שאלת, נשמעה השאלה שלך. עד כאן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

מה התשובה?

הי"ר ד' תיכון:

ירצה – ישיב. לא ירצה – לא ישיב.

קריאות:

הי"ר ד' תיכון:

רבתי. חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני רואה שהחלטת לנהל את הישיבה במקומי. זה לא יהיה. עד כאן. אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

רק פעם ראשונה? חבר הכנסת טלב אלסאנע מה קרה לך? רק פעם ראשונה?

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, הרשות הפלסטינית ממשיכה להפעיל את הדלת המסתובבת, הדלת המסתובבת של מאסרים ושחרורים צמודים זה לזה, שמופעלת בלי הפסקה ובלי בקרה כלשהי מן החוץ, בניגוד למה שהובטח – – –

חיים רמון (העבודה):

למה – – –

ראש הממשלה ב' נתניהו:

נוסף על כך פתחה הרשות הפלסטינית מוסדות של "חמאס" שהיא סגרה קודם לכן – – –

חיים רמון (העבודה):

– – –

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רמון, תשאל בתורך.

חיים רמון (העבודה):

– – –

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רמון, אני נאלץ לקרוא – – –

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אנשים שהשתתפו בפעולות טרור נגדנו עדיין משרתים במשטרה הפלסטינית, שאמורה לתפוס את המרצחים הללו, והרשות עדיין לא הסגירה לידינו 36 מרצחים שהיא מצווה להסגיר לנו לפי ההסכם.

במשא-ומתן שלנו עם הרשות הפלסטינית אנחנו עומדים על כך שהיא תקיים בשלמות, בלי התחכמויות, את כל התחייבויותיה. זה כולל את ביטול האמנה הפלסטינית, הסגרת מרצחים לישראל, איסוף כלי הנשק, סגירת מוסדות התמיכה בטרור והפסקת ההסתה בכלי התקשורת הרשמיים של הרשות נגד מדינת ישראל.

אי-אפשר, אדוני היושב-ראש, לצפות מאתנו שאנחנו נמשיך לקיים, כמו שאלה קיימו, הסכם חד צדדי

קריאות:

ראש הממשלה ב' נתניהו:

שנתיים וחצי עשו הכול בצד הישראלי, לא עשו דבר בצד הפלסטיני –

קריאות:

אליהו בן-מנחם (העבודה):

היז"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בן-מנחם, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

-- בעוד הצד הפלסטיני מפר בשיטתיות וללא הפסקה את ההסכם.

קריאות:

היו"ר ד' תיכון:

תאמין לי, זאת כבר פעם שלישית.

אברהם יחזקאל (העבודה):

תגיד לי, פינקלשטיין היה פה אתמול?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אבי יחזקאל. חבר הכנסת אבי יחזקאל, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

על כן, נגמר העידן של הסכמים חד-צדדיים, ולא רק ישראל תידרש למלא את התחייבויותיה אלא גם הצד הפלסטיני. זה השינוי היסודי שאנחנו הבאנו לתהליך המדיני. אפשר להתקדם במשא-ומתן המדיני רק אם יחול שינוי יסודי במצב הזה.

מי שתובע מאתנו למסור שטח נוסף לרשות הפלסטינית צריך לשאול את עצמו כיצד נבטיח ששטח זה לא ישמש בסיס נוסף לטרור נגדנו. כדי לשכנע אותנו אחרת, יצטרכו הפלסטינים להראות לנו שינוי של ממש במדיניותם כלפי הטרור; לא שינוי בר-חלוף, של יום או יומיים, או של שבוע או שבועיים, אלא שינוי משמעותי ויסודי, לאורך פרק זמן ניכר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אם יתקיימו התנאים היסודיים של הדדיות וביטחון, אנחנו נוכל, ואנחנו מעוניינים להתקדם ולהשלים את המשא-ומתן המדיני.

חגי מירום (העבודה):

ראש הממשלה ב' נתניהו:

איננו מעוניינים, אדוני היושב-ראש, להנציח את המצב הקיים. אנו מוכנים להגיע להסדר קבע של שלום עם הפלסטינים.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דדי צוקר, אתה היית חסר כאן למקהלה הזאת.

דוד צוקר (מרצ):

חגי מירום (העבודה):

אופיר פינס-פז (העבודה):

פינקלשטיין אמר לו – – –

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פינס.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו איננו מעוניינים להנציח את המצב הקיים. אנחנו מעוניינים להגיע להסדר קבע עם הפלסטינים. ההבחנה המרכזית היא זו: הסדר הקבע הוא השלום. מתברר שכל הסדרי הביניים למיניהם אינם תורמים לשלום ואינם מקדמים אותנו ליעד זה. מי שאיננו מוכן ללכת במסלול מואץ לקראת הסדר קבע, מעיד בזה שהוא אינו רוצה בשלום אמיתי, אלא רק בקבלת נכסים וזכויות שמשמשים לו מכשיר להמשך המאבק בנו ולהצגת תביעות נוספות כלפינו. ועל כן אין תחליף להתקדמות לקראת הסדר קבע.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הי"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אני נאלץ לקרוא לך לסדר פעם ראשונה.

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת סלים.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אבל, אדוני היושב-ראש, צריך שיהיה ברור שאנו נעמוד על כך שבהסדר קבע זה ישראל תתנגד להקמתה של מדינה ערבית מערבית לירדן.

קריאה:

אז לא יהיה הסדר.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

מדינה כזאת פירושה צבא ערבי בפתחי ערינו, פירושה בריתות צבאיות עם מדינות כמו אירן ועירק –

קריאה:

אז לא יהיה שלום.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

ראש הממשלה ב' נתניהו:

-- ופירושה איום מתמיד על המרחב האווירי שלנו, על מקורות המים שלנו ועל מרחבי ההגנה שלנו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הי"ר ד' תיכון:

רבתי. חבר הכנסת דראושה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

על איזה שלום אתה מדבר?

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת סעד.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אנחנו מעוניינים שהפלסטינים ינהלו את חייהם ללא התערבות מצדנו בכל התחומים שאינם מסכנים את קיומנו, והתחומים האלה הם רבים. למעשה, תהיה להם שליטה מוחלטת בכל תחומי חייהם, זולת אלה שעלולים לסכן את חיינו. אבל, לא נוכל להסכים להסדר שיפקיד בידיהם סמכויות או כוחות שיוכלו לסכן את קיומנו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

מה עם משעל?

ראש הממשלה ב' נתניהו:

בהסדר הקבע ישראל תשמור על ירושלים מאוחדת, ירושלים רבתי תחת ריבונות ישראל. וכן נעמוד על כך שיהיו לנו מרחבי ביטחון רצופים, נרחבים, שדרושים להגנה נגד איום חיצוני ונגד איום הטרור כאחד.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אנחנו נמשיך לבנות את ההתיישבות היהודית ביש"ע, כדי שתוכל להתפתח בהתאם לצרכים הטבעיים – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

– – –

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני קורא לך לסדר פעם שנייה.

רענן כהן (העבודה):

עד מתי ראש הממשלה ינאם נאום לא רציני?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת כהן, לא מוצא חן בעיניך – הואל לעזוב את האולם.

רענן כהן (העבודה):

למה?

היו"ר ד' תיכון:

אם הוא משעמם אותך, הוא מעניין אחרים.

רענן כהן (העבודה):

זה המקום שלי.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רענן כהן, לפני שבועיים טענתם שראש הממשלה לא רוצה להופיע. עכשיו הוא מופיע, ואתם לא מאפשרים לו.

רענן כהן (העבודה):

חגי מירום (העבודה):

סאלח טריף (העבודה):

אנחנו מודים לו מאוד.

היו"ר ד' תיכון:

עד כאן, חברי הכנסת.

חגי מירום (העבודה):

אבל למה בני בגין ודן מרידור לא נמצאים כאן? האם אפשר לדעת?

היו"ר ד' תיכון:

תשאל אותם, חבר הכנסת מירום.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

בניגוד לאנשי מפלגת העבודה, אני לא מתווה את הצרכים שלנו והעקרונות שצריכים להנחות אותנו במשא-ומתן כל כך גורלי למדינת ישראל במה שהערבים יסכימו. אבל הם לא יסכימו, הם לא יסכימו שיהיו לנו אזורי ביטחון, הם לא יסכימו שנשלט במרחב האווירי, הם לא יסכימו שהם לא יוכלו לשלוט במשאבי המים שלנו, הם לא יסכימו לזה, הם לא יסכימו לזה, הם לא יסכימו לירושלים, הם לא יסכימו לדברים אחרים. אנחנו שואלים את עצמנו מה דרוש לנו, מה דרוש למדינת ישראל, מה דרוש לביטחונה, מה דרוש לעתידו של העם הזה. ועל זה אנחנו עומדים. וזה מה שמייחד את הממשלה הזאת.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אנחנו עומדים על מה שצריך לעמוד. ואיפה שאפשר להיות גמישים, ובהרבה דברים ניתן להיות גמישים, שם נהיה גמישים. לא בדברים שאסור לוותר עליהם.

אלי גולדשמידט (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדשמידט, מה קורה לך היום? תגיד לי. אתה נחשב לחבר הכנסת שקט והגון.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אל תעשה לי את זה.

היו"ר ד' תיכון:

למה? אני משמיץ אותך?

אפי אושעיה (העבודה):

יוסף ביילין (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ביילין, אני רואה שאתה מתקנא בו, כן? חבר הכנסת אורי אור, אינני יודע מה קרה לך היום, אבל גם אתה השתתפת בקמפניה הזאת.

אורי אור (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, עד כאן.

חגי מירום (העבודה):

למה בני בגין ודן מרידור אינם פה, אדוני ראש הממשלה?

חיים רמון (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רמון, תאמין לי שאני עושה מאמץ גדול כדי לא להוציא אותך. רבותי, עד כאן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אולי נשאל אותו עם מי הוא יעשה שלום?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דראושה, אתה שאלת את השאלה הזאת עשר פעמים, רק היום.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הוא לא השיב עליה.

היו"ר ד' תיכון:

אחר כך תאמר שאני קורא לך לסדר על לא כלום.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דראושה, אני קורא לך לסדר פעם ראשונה.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אנחנו נעשה שלום עם אלה שיכירו בצרכים שלנו לחיות בארץ הזאת. אנחנו לא נעשה שלום פיקטיבי, שבו נפקיר את כל יסודות הקיום שלנו כדי לחתום על איזה נייר. אנחנו מתכוונים לעשות שלום אמיתי, כי אנחנו עם אמיתי, אנחנו מכבדים את הערבים, ואנחנו מבקשים שהם יכבדו אותנו. אנחנו לא באים ומתרפסים ואומרים: כל מה שאתם רוצים, קחו; הדברים היקרים והחשובים ביותר לנו, קחו. אנחנו נוהגים אחרת. ובסופו של דבר זו הדרך, ואין דרך אחרת להשיג שלום אמיתי.

ואשר לסוריה וללבנון, אנחנו מעוניינים גם שם להגיע להסכם שלום שיהיה מושתת על הסדרי ביטחון ממשיים. פירוש הדבר, שסוריה לא תוכל לשמר את יכולת ההתקפה שלה נגד מדינת ישראל בתנאי שלום. צפון הארץ על מקורות המים שלו צריך להיות חופשי מן האיום של מתקפת פתע סורית.

חגי מירום (העבודה):

דבר אתם.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

על כן עלינו לעמוד בתוקף על שמירה על עמדות ההגנה הדרושות לנו כדי לבלום התקפה זו. גם מן הסיבה הזו אנחנו רואים בגולן שטח חיוני לביטחונה של מדינת ישראל.

חגי מירום (העבודה):

אתה מכיר את המלה שלום? אתה יודע מה זה שלום?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מירום, מה אני עושה אתך היום?

ראש הממשלה ב' נתניהו:

ואשר ללבנון, מתנהלים שם קרבות קשים בין חיילי צה"ל ל"חיזבאללה". מנהיגי ה"חיזבאללה" חוזרים ומכריזים ללא הרף, שמטרתם איננה להביא רק לנסיגת ישראל מלבנון, אלא לנסיגת ישראל מישראל, לחיסול המדינה הציונית. ועל כן נסיגה חד-צדדית מצדנו רק תפיח את רוח הלחימה שלהם ותגביר את ההתקפות שלהם בתוך שטח ישראל. אנחנו בוחנים דרכים אחרות להתמודד עם ההתקפות הרצחניות של כנופיה זו, ואין לי ספק שבסופו של דבר נמצא דרכים חדשות ויעילות יותר לניהול מאבק זה.

בכל הסדר שלום בחזית הלבנון אנחנו נדרוש את פירוק התשתית של ה"חיזבאללה" כחלק אינטגרלי של ההסכם.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

האמהות רוצות את החיילים בחיים. צריך להוציא את החיילים מלבנון בחיים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת סאלח סלים, הואל בטובך לשבת.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת סלים, אני קורא לך לסדר פעם שנייה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

המדיניות הזאת נכשלה.

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דראושה, אני קורא לך לסדר פעם שנייה.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

היעד שלנו הוא למנוע מצב שכתוצאה מפעולה חפוזה שלנו נמצא אוטובוסים מותקפים ליד רביבים או בכביש הצפון, ונמצא "קטיושות" עמוק פנימה לתוך הקריות ולחיפה, משום שלא עמדנו בלחץ. במקום לקפל את הזנב ולברוח, אנחנו חייבים למצוא דרכים טובות יותר; ואני אומר במפורש, דרכים טובות יותר. על כך עמלים שר הביטחון וראשי הצבא עכשיו, על מנת לאפשר לנו לנהל את המאבק החיוני הזה, להדוף את מתקפות ה"חיזבאללה", שמכוונות נגד אזרחי ישראל; לא נגד חיילי צה"ל בדרום הלבנון, אלא נגד אזרחי ישראל.

היעד שלנו, אדוני היושב-ראש, הוא להשלים את המעגל המייד של השלום עם שכנינו, כלומר עם הפלסטינים, עם הלבנונים ועם הסורים. אני מאמין, שמעבר למעגל הזה – שאנחנו נשלים אותו, בניגוד גמור לתחזיות הייאוש שזורעים פה יום יום – מול המעגל הזה מסתמן מעגל שני מסוכן מאוד, שהסלמת המעגל לשלום במעגל המייד תשפיע עליו מעט מאוד. אינני אומר שהדבר איננו רצוי, הוא רצוי, השלום רצוי בפני עצמו, אבל האיום שמתפתח מאירן הוא איום ממשי, וזה איום שאנחנו פועלים לסכל אותו באמצעים מדיניים, באמצעים מודיעיניים ובכל דרך שאנחנו יכולים לאמץ, משום שהדבר הוא איום קיומי לנו. אין ראש מדינה, אין שר חוץ, אין ממשלה שאיננו פונים אליהם על מנת להרחיק את הסכנה הזאת מפתחנו.

אין שום דבר קל במה שאנחנו מנסים לעשות. אין שום דבר קל, משום שהמציאות היא קשה, היא רוויית קשיים. האזור הזה רווי שנאות. זה לא איזה דיסנילנד, זה אזור קשה, אזור שחלק ניכר משכנינו עדיין אינם מחויבים באמת לקיומו. אנחנו יכולים ומסוגלים להתגבר על הקשיים והמכשולים הללו בתנאי, כמובן, שנגייס את הכוחות הטמונים בעם הזה, ונוכל להגיע לאותם הישגים שכולנו חפצים בהם.

כך עשינו, אדוני היושב-ראש, גם בתחום הכלכלי. אני זוכר את הדברים שנאמרו כאן, את הלגלוג, את הזלזול. אנחנו קיבלנו גירעון של 15 מיליארד שקל. הכנסת הזאת, אני רוצה לומר, הממשלה הזאת וחברי הכנסת של הקואליציה עשו יד אחת לצמצם את הגירעון, ואנחנו שומעים גם עכשיו, במציאות המדומה שמייצרים לנו; אומרים לנו כך: לפני הבחירות היה מצב נפלא. הגירעון כמובן היה בשמים, קיבלו אפס, השאירו לנו 15 מיליארד שקל גירעון. אבל המצב היה נפלא, הכול היה ורוד. אחרי הבחירות, כשאנחנו מצמצמים את הגירעון, המצב הכלכלי הוא גרוע.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון, למה אתה מתרגש, אתה מדבר היום? אז אתה תדבר מחר. תשיב מחר.

אברהם שוחט (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בייגה שוחט, מחר הפודיום הוא שלך.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אבל אם המצב כל כך גרוע, צריך לשאול למה יש זרימה אדירה כל כך של השקעות חוץ, לא פיקדונות בבנקים? למה יש זרימה אדירה של מיליארדים של דולרים? והשנה הזאת, 12 החודשים האחרונים, הולכת להיות שנת שיא בהשקעות חוץ בישראל.

רן כהן (מרצ):

איפה – – – של ביבי?

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אתה יכול להתווכח כמה שאתה רוצה. לך בכלל לבג"ץ, מה אתה עושה פה? הרי אתה יותר זמן בבג"ץ מאשר בכנסת.

מיכה גולדמן (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדמן. חבר הכנסת רן כהן.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

למה יש השקעה עצומה, חסרת תקדים במדינת ישראל? שאלה. מה, האנשים האלה אינם יודעים שאבדה התקווה, שאבדה כל תוחלת, איך יכול להיות שהעולם כולו, משקיעים בריטים, אמריקנים, אסיאתים, כולם באים ומשקיעים בשנה האחרונה, תחת הממשלה הזאת, השקעות חסרות תקדים, בהיקפים חסרי תקדים? שנת שיא של השקעות חוץ במדינת ישראל. והתשובה היא פשוטה: הם יודעים שאנחנו מנהלים עקרונות של כלכלה כפי שצריך לנהל את זה. הם יודעים, שנוסף על קיצוץ הגירעון, אנחנו הורדנו את האינפלציה לרמה הנמוכה ביותר שהיתה במשך 30 שנה, בחודש שעבר. אנחנו יודעים שאנחנו הפרטנו פי 30 – פי 30 – מהממשלה הקודמת.

חיים רמון (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רמון, הרי אתה מדבר היום, תוכל להשיב, תאמין לי. יש לך חמש דקות.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

לקחת משיקום שכונות להתנחלויות.

אלי גולדשמידט (העבודה):

--- מי כתב לך את הקטע הזה?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדשמידט, קצת כבוד, זה לא מתאים לך.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

עכשיו אני רוצה לומר משהו לחברי האופוזיציה, שכל כך מודאגים מהאבטלה. הגירעון העצום שאתם השארתם לנו גרם לכך שהריבית במדינת ישראל היא ענקית. הריבית הזאת שאנחנו משלמים כל שנה ערכה 20 מיליארד שקל, כמו תקציב החינוך של שר החינוך המר. 20 מיליארד שקל.

כיוון שפתחתם גירעון כל כך גדול, אנחנו צריכים לשלם, לא לחינוך, לא לרווחה, לא לכל הצרכים החברתיים, אלא לבנקים, לשלם את הריבית על האוברדראפט שאתם פתחתם. ובכן, מה שקורה הוא, שהממשלה הולכת לבנקים ומבקשת כסף לריבית והעסקים אינם יכולים להתחרות עם הממשלה, ולכן יש פחות צמיחה, פחות תעסוקה ויותר אבטלה. ועל כן, הורדת הגירעון והגדלת ההשקעות מובילות לצמיחה, הצמיחה מובילה לתעסוקה, והתעסוקה מורידה את האבטלה.

אני רוצה לומר, שאנחנו מתכוונים להמשיך בתהליך השינוי המבני במשק, לעודד יותר תחרות ולהמשיך את הפרטה. אנחנו מתכוונים גם להפריט בדרך חדשה, על-ידי כך שנמסור אופציות ומניות לכל אזרח בישראל, לעיירות הפיתוח, לשכונות, כדי שכל אזרחי ישראל יהיו שותפים למהפכה הגדולה שאנחנו מתכוונים לבצע כאן.

מיכה גולדמן (העבודה):

הם לא גומרים את החודש. איך אתה רוצה שיקנו מניות?

אופיר פינס-פז (העבודה):

אין ראש ממשלה כמוך.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדמן, הוא מאמץ את התוכנית שלך, מה אתה רוצה? גם כנגד התוכנית שלך אתה יוצא? רבותי, עד כאן.

אברהם שוחט (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בייגה שוחט.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, קשה להם להסתגל לאופוזיציה. הם כל הזמן עסוקים איך להפיל מכאן, איך למשוך מכאן. אתם רוצים להיות אופוזיציה אחראית, תהיו אופוזיציה אחראית, תוותרו, תגידו מה אתם רוצים, אבל כל-כולכם שיסוי, גידוף, גינוי, הכפשה, קללות. זה כל מה שאתם עושים. אני עוד לא ראיתי אופוזיציה כזאת בשום מדינה במערב. כל-כולכם רק תאוות שלטון, רק הכפשה. תהיו אופוזיציה אחראית, תקשיבו, יש לכם שנים ארוכות ללמוד להיות אופוזיציה אחראית. הממשלה הזאת תכהן עוד הרבה זמן, כדאי שתקשיבו ואז תוכלו לבקר.

דליה איציק (העבודה):

--- נלמד ממך, נלמד ממך ---

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת דליה איציק, תאמיני לי, לא שומעים את הצעקות שלך.

חיים רמון (העבודה):

האמת היא שכל זמן שלא נלך עם צלבי קרס – – –

שבח וייס (העבודה):

– – –

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שבח וייס. חבר הכנסת בייגה שוחט.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

לא היה בתולדות המדינה – בעצם היה. אני רוצה להגיד לך, אדוני היושב-ראש, החוצפה של אנשי האופוזיציה, השיסוי שלהם, העובדה שאינם רוצים לאפשר למישהו אחר לדבר, כי הרי אותם שומעים כל הזמן: אתה פותח את הרדיו בבוקר, אתה שומע אותם, אתה פותח את הטלוויזיה בערב אתה שומע אותם. יש להם רעיון מוזר מאוד על דמוקרטיה: צריך לשמוע אותם, אם הם בשלטון, אם הם באופוזיציה, רק אותם.

מיכה גולדמן (העבודה):

אתה מדבר על ביזוי?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדמן, אני קורא אותך לסדר פעם שלישית ומבקש ממך לעזוב את האולם.

חגי מירום (העבודה):

– – –

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מירום, אולי אתה רוצה לצאת לנוח ולחזור בעוד חמש דקות?

חגי מירום (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מירום, אולי אתה רוצה לצאת לנוח ולחזור בעוד חמש דקות?

חגי מירום (העבודה):

אני רוצה לראות, אולי הוא יתחרט.

היו"ר ד' תיכון:

אבל, אתה לא יכול לעשות את מה שאתה עושה. אתה צריך להביא בחשבון שיש אחריו עוד נואם, ושגם הוא ירצה לדבר.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, אנחנו מתכוונים להמשיך במדיניות הכלכלית שהביאה לזרימה חסרת תקדים של השקעות מחוץ-לארץ למדינת ישראל.

דוד צוקר (מרצ):

צמיחה כלכלית אפס.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אנחנו מתכוונים להביא לצמיחה, שכנראה תתחיל מוקדם יותר ממה ששיערנו, ואנו נילחם באבטלה בדרך הזו וגם בתוכניות ממוקדות בעיירות הפיתוח. אבל, מעל לכול אני חושב, שסגירת הפערים החברתיים שנפערו בחברה הישראלית בחמש השנים האחרונות היא משימה לאומית ראשונה במעלה.

ראינו שהדבר המרכזי, נוסף על פתרון בעיית התעסוקה, הבעיה העיקרית שעלינו להתגבר עליה היא בעיית החינוך, משום שסגירת פערים חברתיים היא קודם כול סגירה באמצעות החינוך.

אופיר פינס-פז (העבודה):

קיצצת 270 מיליון שקל בחינוך.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

על כן התחלנו בשנה התקציבית הזו, שנה תקציבית קשה, בתוכנית של יום לימודים ארוך.

אופיר פינס-פז (העבודה):

את מי אתה משקר?

ראש הממשלה ב' נתניהו:

היא איננה מכוונת לכלל הציבור בשלב זה, אלא לעיירות הפיתוח ולשכונות המצוקה. התחלנו בתוכנית של מחשב לכל ילד, והיא איננה מכוונת לכלל ילדי ישראל בשלב זה.

דליה איציק (העבודה):

ראש הממשלה ב' נתניהו:

היא מתוכננת לילדים של העשירונים התחתונים, לילדים של שכונות המצוקה ועיירות הפיתוח.

דוד צוקר (מרצ):

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דדי צוקר, כולם שמעו את מה שאמרת, לא צריך לחזור על כך עשר פעמים.

חברת הכנסת דליה איציק, האמיני לי שאת עושה שירות דוב לעצמך. לא שומעים את הצעקות שלך.

דליה איציק (העבודה):

אשתדל להגביר את קולי.

הי"ר ד' תיכון:

לא, לא.

דליה איציק (העבודה):

תשתדל לא להעיר הערות אישיות.

הי"ר ד' תיכון:

באמת, יש גבול לכל דבר. אני מבקש, לא מוצא חן בעיניך – אטמי את אוזניך או צאי מכאן, אבל את לא יכולה לא לאפשר לו לדבר, גם אם הדבר אינו מוצא חן בעיניך.

שלום שמחון (העבודה):

פשוט משעמם.

הי"ר ד' תיכון:

אז תצא החוצה, חבר הכנסת שמחון.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, גם בין הקרובים לך ביותר יש כאלה שמשעמם להם, תסתכל עליהם.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, חובתו העליונה של הגוף הזה, המייצג את אזרחי ישראל, היא להכיר במציאות. אם לא נכיר במציאות, אם נשלה את עצמנו במשאלות לב ונשגה בחלומות שווא, לא נוכל לייצג את העם נאמנה ולא נוכל לפעול בדרך הנכונה.

אני מזכיר לחברי בקואליציה את המציאות שהכרנו בה בעלותנו לשלטון בשנה שעברה, המציאות שנוצרה על-ידי הסכמי אוסלו. הרשות הפלסטינית היא עובדה קיימת, ושליטתה בשטחים שבהם נמצאת אוכלוסייה ערבית גדולה – בשומרון, ביהודה ובעזה – גם זו עובדה קיימת. זוהי המציאות שבה ומתוכה עלינו לפעול בדרך הטובה ביותר, כדי להבטיח את ביטחון המדינה ואת שגשוגה.

לאופוזיציה אני אומר: המציאות היא, שבשנה שעברה נבחרה ממשלה חדשה בישראל. 16 חודשים עברו מאז עלתה לשלטון, הגיע הזמן שתכירו במציאות הזאת וכל המתבקש ממנה מבחינת הלכי הדמוקרטיה. חשבו על מציאות זו בשעה שאתם מקדישים את מיטב מאמצים לדה-לגיטימיזציה של ממשלת ישראל הנבחרת.

אני קורא לכולנו לזכור, שחילוקי הדעות בינינו מתגמדים לעומת מה שיקר לנו, שהוא שלומה וביטחונה של מדינת ישראל. אני קורא גם לכל פלגי העם היהודי, לרבות נציגי הרפורמים והקונסרבטיבים שנמצאים עכשיו בארץ, לחזור בהם מהחלטתם שלא לתת סיכוי לפשרה ולהבנה ההיסטורית שאנחנו מנסים לגבש בבית הזה, על דעת כל חברי הקואליציה, ואני מרשה לעצמי לומר – אני מקווה כך – על דעת לא מעטים מחברי האופוזיציה.

דליה איציק (העבודה):

הם לא יהודים.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

על מנת שנוכל לשמר את אחדותו של עם ישראל. נוכל להשיג שלום וביטחון אם נדע להפריד בין החשוב לטפל, אם נדע להיות מאוחדים באמונה בצדקת דרכנו ונחושים בשמירה על מה שחינו לקיומנו.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אתה ממשיך לדבר בשני קולות?

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אני בטוח, שבסופו של חשבון, אם לא בתחילתו של מושב זה, נדע לעשות זאת.

אופיר פינס-פז (העבודה):

תהיה גבר, תגיד לנו את מה שאתה אומר לרב כדורי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

מה עם 20% מהאוכלוסייה, ערביי ישראל, אותם לא הזכרת?

היו"ר ד' תיכון:

תודה לראש הממשלה. רבותי, אני פותח את הדין. עשר דקות להודעות הסיעות; לסיעות העבודה והליכוד – 20 דקות. ראשון הדוברים, חבר הכנסת אהוד ברק, בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד-גשר-צומת):

חגי מירום (העבודה):

עוזי, אתה לא מאמין לראש הממשלה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מירום, אתה תיתן לחבר הכנסת ברק לדבר.

חגי מירום (העבודה):

אני עונה לחבר הכנסת לנדאו.

היו"ר ד' תיכון:

אתה לא צריך לענות לו.

עוזי לנדאו (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת ברק, משהו מהשורשים היהודיים המובהקים של מרצ – – –

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, עד כאן. תודה. חבר הכנסת ברק, בבקשה.

אהוד ברק (העבודה):

כבוד נשיא המדינה והגברת ויצמן, אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הארץ הזאת שבעת מלחמות. מהיום שבו הוכרז על הקמתה ועד עצם ימינו אלה, אנחנו חיים בתוך מלחמה ארוכה ומתמשכת, עם הפסקות באמצע, מלחמה שלוקחת מאתנו כל העת את הטובים והמסורים שבבנינו. ממלחמת השחרור, דרך סיני, מלחמת ששת הימים, מלחמת יום הכיפורים, מלחמת "שלום הגליל", ועד המלחמה המתמשכת בלבנון.

כלוחם וכמפקד בעשרות קרבות ומבצעים עקובים מדם, הייתי עד לרגעים נעלים שבהם נבחנה ריעות של חיילים כאשר הם לוחמים זה לצד זה בתעוזה ובנחישות, כדי להגן על המולדת ולהבטיח את ביטחונה. ראיתי גיבורים שנבחנו במסירותם ובדבקותם במטרה, לא במוצאם ולא באמונתם; נבחנו באהבתם היוקדת לארץ מולדת, שקראה להם לדגל אחד, לדגל מאחד.

כמפקד וכרמטכ"ל הייתי עד בזמן אמת למצבים גורליים שבהם מפקדים ומנהיגים בעלי שיעור קומה, פיקחות ותבונה, שינו את פניה של תבוסה כמעט ודאית והפכו אותה לניצחון כביר, מפקדים שקיבלו החלטות ברגעים קריטיים, קשים, בקור רוח ובשיקול דעת, בתעוזה ובחוכמה. מהם שיושבים פה היום מסביב לשולחן הממשלה, מעם שישבו מסביבו בעבר, מהם שמעולם לא ביקשו להגיע לכאן והסתפקו במה שעשו בשדה הקרב. כולם מכל המחנות, בלי הבדל של השקפה, בלי הבדל של אמונה.

במקורותינו נאמר: לא חרב בית-המקדש אלא בגלל שנאת חנם, ורק בגלל אהבת חנם הוא ישוב וייבנה. כולנו נלחמנו תחת דגל אחד. כולנו, גם אתה, אדוני ראש הממשלה, צריכים ללמוד לחיות תחת דגל אחד בלי פילוג, בלי הסתה, בלי שנאת אחים.

אני רואה פה ביציע האורחים איש מופלא, את מעוזיה סגל, מהנכים היותר-קשים של כל מלחמות ישראל, שנפצע ב"חוה הסינית", באחד מהקשים בקרבות שידע צה"ל מעודו. איציק מרדכי זוכר את היום הזה, אני זוכר אותו. מעוזיה סגל איש מופת, איש מופת בלחימה, איש מופת במאבק עם הכאב והצלקות, במאבק על החזרה לחיים של יצירה. מעוזיה הוא איש שמאל. הוא מפקיר את הביטחון? יהדותך, ראש הממשלה, טובה משלו?

אני רואה ביציע את יצחק פרנקנטל.

שר המדע מ' איתן:

— — — אתה אמרת — — —

היו"ר ד' תיכון:

אדוני השר, הואל לשבת.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת בלומנטל.

אהוד ברק (העבודה):

כבר הגעת לשולחן הממשלה. אם תצטיין כל כך בצעקות, ייקחו אותך ויחזירו אותך להיות מצליף. חבל. יפרקו את המשרד, על בסיס הצעתך. חבל על הזמן שלך.

שר המדע מ' איתן:

אתה אישית אמרת — — — ממעוזיה סגל.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני השר. חבר הכנסת בן-מנחם, אתה כבר מלמד אותי גם כן?

עוזי לנדאו (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת לנדאו, תירגעו.

אופיר פינס-פז (העבודה):

למה אתה לא קורא אותו לסדר?

שר הבריאות י' מצא:

שריד אומר שסגל שייך למרצ.

אהוד ברק (העבודה):

יהושע מצא, מה קרה? כל הבעיות של הבריאות נפתרו? תקציב לזקנים כבר הצלחת להשיג? אנשים יכולים להזדקן בכבוד במדינת ישראל? מה קרה?

היו"ר ד' תיכון:

אדוני, אל תטיף לי מוסר, אני מבקש ממך.

אהוד ברק (העבודה):

מה אתה קופץ?

שר הבריאות י' מצא:

תשיב לשריד.

אהוד ברק (העבודה):

יהושע מצא, מה אתה קופץ?

שר הבריאות י' מצא:

תשיב לשריד.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מצא, אדוני שר הבריאות.

חגי מירום (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מירום, לעת עתה אתם מפריעים. עדיין מפריעים.

חיים אורון (מרצ):

היום אתם --- אבל לך יש הזדמנות להתנצל בפני ---

קריאות:

יפה מאוד.

שר הבריאות י' מצא:

נכון מאוד. תתנצל בפני – – –

היו"ר ד' תיכון:

רבתי. חבר הכנסת יהלום.

אהוד ברק (העבודה):

אין שום דמיון בין שני הדברים, ואני אפילו אומר לך שאני נפגע מההשוואה. אני מבקש את רשות היושב-ראש לאפשר לי איכשהו להמשיך בדברי.

היו"ר ד' תיכון:

רבתי. אדוני שר הבריאות.

שר הבריאות י' מצא:

אבל הוא צריך להתנצל.

היו"ר ד' תיכון:

אז שמעת, הוא אמר, אבל אנחנו – – –

שר הבריאות י' מצא:

הוא צריך להתנצל.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מצא, אדוני שר הבריאות, את תשומך לבך – עד כאן. תודה רבה.

אהוד ברק (העבודה):

אני רואה כאן ביציע את יצחק פרנקנטל, ששכל את בנו אריק, זיכרונו לברכה, שנפל מידי מרצחים ברמאללה. יצחק נשוי לאלמנת מלחמה, חנה, שזכיתי לפקד על בעלה, ספי שאומן, זיכרונו לברכה, שנפל ב"שלום הגליל" כמג"ד טנקים בראש אנשיו. יצחק וחנה הם אנשים דתיים, והם מאמינים בדרכנו. הם מפקירים את הביטחון? הם שכחו מה זה להיות יהודים?

אני רואה פה את עומר בר-לב, ואני רואה פה את תת-אלוף במילואים אריה קרן, ואני רואה את תת-אלוף במילואים ישראל חיות, שצמח מהמעברה דרך הצנחנים וחיל התחזוקה. אני רואה פה את אלוף-משנה אריק אכמון, איש הצנחנים ומשחרר ירושלים. אני רואה את אלוף-משנה גידי נצר, בן טירת-צבי, מח"ט הבקעה לשעבר. אותם תלמד מה זה ביטחון? אותם אתה תלמד מה זה יהדות?

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

אתה תלמד ביטחון?

אהוד ברק (העבודה):

אותי אתה תלמד אחרי 35 שנה בצה"ל, מחייל עד רמטכ"ל? תלמד אותי מה זה אחריות ביטחונית? תלמד אותי מה זה יהדות?

זאב בוים (הליכוד-גשר-צומת):

אהוד ברק (העבודה):

אדוני ראש הממשלה -- --

שרת התקשורת ל' לבנת:

אהוד ברק (העבודה):

מה קרה לך? מה קרה? מה את קופצת? חכי בסבלנות.

שרת התקשורת ל' לבנת:

תפסיק להטיף מוסר לכולם.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ברק, את הסדר תשאיר לי ולחבר הכנסת שחל.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' תיכון:

שמעתי אותך.

אהוד ברק (העבודה):

אדוני ראש הממשלה, כמו במצלמה נסתרת ראינו כולנו הפעם אנטומיה של שיטת ההסתה שלך. דיבורים יפים מעל הדוכן הזה על אחדות והזרקה ישירה של רעל לאוזני הרב כדורי בסוכתו, כשנדמה לך שאף אחד לא שומע.

צבי הנדל (מפד"ל):

איזה רעל? מה היה שם?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת הנדל.

אהוד ברק (העבודה):

בוחרין מתביישים בך. חבריך, גם אלה שצועקים פה מתביישים בך. אנחנו זועמים ומתביישים בך עם כל עם ישראל.

חגי מירום (העבודה):

לרעל הזה קוראים מפד"ליות.

אהוד ברק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אנחנו עומדים בפרשת דרכים קריטית למדינת ישראל. תחושת מועקה אופפת את כולנו. לא מדובר בפיגוע כזה או אחר, כי בכל הקדנציות ובכל הממשלות היו פיגועים והיה טרור. מבצעי הפיגועים אינם נלחמים במנהיגות כזאת או אחרת ואינם נלחמים – –

זאב בוים (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת זאב בוים, אני קורא לך לסדר פעם ראשונה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש – – –

אהוד ברק (העבודה):

מבצעי הפיגועים נלחמים בכולנו, גם בך.

עוזי לנדאו (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' תיכון:

הוא ידבר כרצונו. חבר הכנסת לנדאו, אתה רוצה להירגע? חבר הכנסת לנדאו, אף אחד לא שומע.

אהוד ברק (העבודה):

מה אתה צועק כל כך הרבה? אתה שומע ממני אותם דברים כל השנים.

עוזי לנדאו (הליכוד-גשר-צומת):

לא, לא.

אהוד ברק (העבודה):

מבצעי הפיגועים אינם נלחמים במנהיגות כזאת או אחרת, הם נלחמים בכולנו, בילדינו, בנשינו, באמהות שלנו, כי כולנו יהודים.

אנחנו צריכים לצאת מהשיתוק, אדוני ראש הממשלה, מהשיתוק שנקלענו אליו תחת הנהגתך ב-16 החודשים האחרונים. מספיק להיגרר. אנחנו חזקים. ישראל חזקה מאוד. 1,500 קילומטר מסביב לבית הזה אין מדינה חזקה כמו ישראל, גם לא מדינה נלווית.

עוזי לנדאו (הליכוד-גשר-צומת):

תפסיקו עם הדיבורים האלה.

אהוד ברק (העבודה):

אנחנו חייבים להחזיר לעצמנו את השליטה בגורלנו, לקחת את ההגה בידיים ולהניע את ישראל קדימה במקום להיגרר. לפנינו עומדות רק שתי דרכים: להוביל באומץ, בשכל, בתעוזה את עם ישראל לתנופה בתהליך המדיני אל עבר ביטחון ושלום, או להיגרר לכיוון מלחמה, או להיגרר לכיוון מלחמת יום כיפור, או מלחמת פורים או מלחמת פסח חדשה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אהוד ברק (העבודה):

מלחמת גרילה עם הפלסטינים ובעתיד גם אולי מלחמה עם הסורים.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אהוד ברק (העבודה):

לימור לבנת, כדאי גם לך להקשיב. כדאי גם לך להקשיב.

שרת התקשורת ל' לבנת:

היו"ר ד' תיכון:

גברתי השרה, האמיני לי, כשאת צועקת ומתרגזת לא שומעים.

שרת התקשורת ל' לבנת:

שומעים, שומעים, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

לא מבינים.

שרת התקשורת ל' לבנת:

צריכים לדעת שזה לא יהיה חד-צדדי כאן. תהיה כאן הדדיות, גם בכנסת.

אהוד ברק (העבודה):

לימור לבנת, אני מציע לך שלא לדבר על הדדיות, לא בהסתה ולא באופוזיציה לפני שאנחנו נזכיר מי עמד על המרפסת בכיכר-ציון כששרפו למטה תמונות של ראש ממשלה בישראל עם מדי א.ס.א.

קריאות:

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדשמידט, אני לא יודע מה קורה אתך היום. אתה מוחא כפיים.

אהוד ברק (העבודה):

אנחנו נזכיר עוד מי רקד על הדם ליד האוטובוס בקו 5. אנחנו נזכיר מי הלך עם ארון מתים מאחוריו ועליו שם של ראש ממשלה בישראל. אני מציע לכם לשתוק.

חגי מירום (העבודה):

בראבו.

שרת התקשורת ל' לבנת:

היו"ר ד' תיכון:

גברתי השרה ---

עוזי לנדאו (הליכוד-גשר-צומת):

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת לנדאו, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה. אין מנוס, אתה בוודאי היית עושה, כפי לחמש דקות. נכון? time out? שאומר חבר הכנסת אורי אור,

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דראושה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

חברי כנסת מניפים שלטים באולם ומוחאים כפיים. זו שבירה של כל הכללים.

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מירום, מה דעתך?

חגי מירום (העבודה):

השרה לימור לבנת פתאום התעוררה.

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מירום, הואל לשבת. אני רוצה לשאול אותך: קודם אתה טענת שאפשר לדבר? אפשרת לדבר?

חגי מירום (העבודה):

כאן יש דברי טעם.

היו"ר ד' תיכון:

באמת, חבר הכנסת מירום, עד כאן.

שרת התקשורת ל' לבנת:

היו"ר ד' תיכון:

רבותי השרים.

אברהם פורז (מרצ):

שרים בדרך כלל אינם משתתפים בקריאות ביניים.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אבל כאן מוחאים כפיים.

היו"ר ד' תיכון:

גברתי השרה, תשומת לבך, בבקשה. בבקשה.

אהוד ברק (העבודה):

רבתי חברי הכנסת, הסכנה האמיתית היא, שהקיפאון הנוכחי דוחף את שכנינו ואויבינו למסקנה, שרק פיצוץ ואלימות ישנו את המצב. היו דברים מעולם. כבר חווינו כולנו יותר מפעם אחת קיפאון כזה ואת תוצאותיו הכאובות.

רבתי חברי הכנסת, אם, חלילה, ניקלע למצב של אין ברירה ותיפתח נגדנו מלחמה, באותו רגע גורלי נהיה זקוקים לדבר החשוב מכול, למנהיגות עם שיקול דעת ושקט נפשי, שהם תוצאה של הרבה מאוד ניסיון, היגיון ותבונה, גם תבונה מדינית. אני אומר לכם בכל הכנות, שאני לא מאחל לעצמנו רגע שכזה. אבל אם הוא יבוא, אני קובע כמי שעמד בראש צבא-הגנה לישראל, ואני קובע זאת בדאגה רבה, שאין לאיש העומד היום בראש המדינה לא שיקול הדעת ולא התבונה ולא החוכמה ולא הניסיון להוציא אותנו מתוך האסון שאליו הוא דוחף את כולנו ביחד.

צבי הנדל (מפד"ל):

תתבייש לך, מסית.

אהוד ברק (העבודה):

המלחמה, למי ששכח, זה לא פיקניק. המלחמה, לכל מי ששכח, זה לא פיקניק. זה אומר לעזוב את השווקים ואת המשרדים ואת בתי-הקפה. זה אומר גיוס מילואים והפעלת כל המערכות – – –

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אתה מהלך אימים.

אהוד ברק (העבודה):

זה אומר לילות רחוק מהמשפחה ומהבית, ועוד לא דיברתי על המחיר הכבד באמת.

עוזי לנדאו (הליכוד-גשר-צומת):

אליהו בן-מנחם (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בן-מנחם, תודה שחזרת לכאן כדי להפריע. אני מתפלא איך הסתדרת כאשר היית בחוץ.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

אני יודע, אני זוכר היטב, רק שלך.

אהוד ברק (העבודה):

אני מסתכל מסביב על יושבי הבית הזה והלב נצבט וכואב. זו כבר לא שאלה של מי ימני ומי שמאלי. זו לא שאלה של מי דתי ומי חילוני. זו לא שאלה של מי אשכנזי ומי ספרדי. אני רואה למול עיני אבות ואמהות, אחים ואחיות, בנים ובנות, שכנים וחברים שראו את מאורעות המלחמה וחוו במישרין או בעקיפין את תוצאותיה ואת הכאב ואת השכול. אני מאמין ויודע שכל יושבי הבית הזה מתפללים באמונה אמיתית שלא נדע עוד מלחמה.

שר הבריאות י' מצא:

חס וחלילה שלא תגיע לשלטון כי אתה מסית פה. אתה לא מתבייש להסית פה.

אהוד ברק (העבודה):

אני אומר לכם, גם לך, השר מצא, לא מספיק לרצות ולא מספיק לחלום ולא מספיק להבטיח, צריך גם לעשות.

שר הבריאות י' מצא:

בושה.

אהוד ברק (העבודה):

צריך לפעול בכל הכוח ובכל ההיגיון למען ישראל חזקה מבית וחזקה כלפי חוץ; חוזק שמקורו ברצון העז שלנו לחיות בביטחון ובשקט בארץ הזאת. אני מדבר על ישראל חזקה בגבולות בטוחים שאינם גבולות 1967, ישראל שמושיטה יד לשלום לשכניה מתוך הכרה בביטחונה ובחוסנה.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

סממאות ריקות.

עוזי לנדאו (הליכוד-גשר-צומת):

אהוד ברק (העבודה):

אני מדבר על ישראל חזקה, שירושלים – כן, עוזי לנדאו – היא בירתה הנצחית והבלתי-מחולקת לעולם.

עוזי לנדאו (הליכוד-גשר-צומת):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מי שמדבר על אוסלו מדבר על חלוקת ירושלים.

אהוד ברק (העבודה):

הלוואי שהייתי יודע שאתם סומכים על נתניהו שהוא לא יחלק את ירושלים כמו שרובכם סומכים עלי.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

תשמע מה שהם אומרים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הי"ר ד' תיכון:

הנה הגיע ראש עיריית ירושלים והוא מתחיל. אדוני ראש העיר, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה. אתה הגעת, אתה הגעת משמים.

אהוד ברק (העבודה):

אני מדבר על יציאה מהשיתוק ואני מדבר על נטילת גורלנו בידינו. אני מדבר על ישראל חזקה, צועדת קדימה בביטחון, משקיעה בכל אזרחיה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

איך היא תהיה חזקה כשאתה זורע ייאוש?

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בויס, אני מבקש מהנואם שיסיים, אבל הוא לא יסיים אם לא ייתנו לו.

דליה איציק (העבודה):

למה אתה לא קורא לו?

הי"ר ד' תיכון:

אני קורא לו, את לא שומעת.

דליה איציק (העבודה):

הוא מפריע כל הזמן.

היו"ר ד' תיכון:

חכי. זה עכשיו גן-ילדים.

אהוד ברק (העבודה):

ישראל משקיעה באזרחיה, בשכונות ובערי הפיתוח, בנגב ובגליל, בשוויון למיעוט הערבי, בעולים, בגמלאים והעיקר בנוער.

עוזי לנדאו (הליכוד-גשר-צומת):

אהוד ברק (העבודה):

ישראל, שמחלקת את משאביה בשוויון ובחלוקה חברתית צודקת יותר. ישראל חזקה ששמה את החינוך, ממעונות-היום לגיל הרך ועד כניסה חופשית לאוניברסיטה, בראש סדר העדיפויות הלאומי –

היו"ר ד' תיכון:

אדוני, להתחיל לסיים.

אהוד ברק (העבודה):

– ומחנכת אותם לסובלנות ולאהבת ישראל. השגת היעדים הלאומיים שלנו תלויה בחוסנו, באחדותנו ובאמונתנו.

500 יום לאחר הבחירות של 1996 אנחנו בפני שוקת שבורה. כישלונות בכל התחומים – מהמנהרה ופרשת בר-און דרך ראס-אל-עמוד ועד הפיאסקו האחרון הזה בעמאן. האבטלה גואה, החינוך

בנסיגה, העולים מוזנחים, פעם ראשונה בשמונה השנים האחרונות הצמיחה לנפש שלילית. לא בוחרי נתניהו נכשלו, גם לא אתם חברי הכנסת וגם לא חברי הליכוד. נתניהו נכשל. הולך וקרב היום שמי שתומך בו יסומן בעצמו ככישלון.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

מה אתה מציע?

אהוד ברק (העבודה):

תיכף תשמע. נתניהו נכשל, וכולם יודעים זאת. הנשיא קלינטון יודע, מזכירת המדינה אולברייט יודעת, הנשיא שיראק יודע, טוני בליר יודע, המלך חוסיין יודע והנשיא מובארק יודע. שמיר וארנס יודעים, בני בגין ודן מרידור יודעים וחברי הכנסת דוד ראם ודוד מגן יודעים.

דליה איציק (העבודה):

גם עוזי לנדאו יודע.

אהוד ברק (העבודה):

שמענו בתקשורת גם את שרון וגם את שרנסקי, גם את לוי וגם את רפול.

זאב בוים (הליכוד-גשר-צומת):

— — — אצלו במפלגה

אהוד ברק (העבודה):

נתניהו, אני אומר לך, מאות ואלפים ממצביעך אומרים היום: אוי לאותה בושה. לפנינו הכרעות גורליות, אולי הגורליות ביותר מאז 1948, ויושבים פה מסביב לשולחן הממשלה אנשים שנלחמו כאנשים צעירים ב-1948.

היו"ר ד' תיכון:

לסיים.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

יש גם נשים.

אהוד ברק (העבודה):

על הפרק מאבקים קשים מאוד: ירושלים וגבולות הקבע, התנחלויות ורמת-הגולן. בוחרין, נתניהו, אומרים לנו: קרתה לנו תאונה פוליטית, ראש הממשלה בישראל הוא תפקיד רגיש מאין כמותו, היום ברור לנו שבחרנו על-פי החוק ובדרך דמוקרטית לתפקיד ראש הממשלה אדם לא מתאים, פשוט לא מתאים. אין מלה אחרת. בוחרין, ואפילו שריך, נתניהו, אומרים: מה קורה כאן, כל דבר שהוא נוגע בו מסתבך, ואתה לא יודע אפילו מאיפה זה בא לך. זה מסוכן. אנחנו נגררים לשיתוק, למבוי סתום, וחלילה, אני מזהיר, חלילה, למלחמה מיותרת.

הוא מחליש ומסכן את כולנו. שיח' יאסין שוחרר כגיבור. אבו-מרזוק קיבל חסינות בירדן. חאלד אל-משעל חוסן תמידית. נתניהו לא דובר אמת – לא דובר אמת לחבריו, לא דובר אמת אלינו, לא דובר אמת לשכנינו, לפעמים לא דובר אמת רק בשביל לשמור על המוניטין של אחד שלא דובר אמת. נתניהו מסית ומפלג את העם פעם אחר פעם.

צבי הנדל (מפד"ל):

הוא מסית או אתה מסית? תקשיב לעצמך.

אהוד ברק (העבודה):

הגיע הזמן, הנדל, שמישהו יאמר את האמת. לפי דעתי, גם אתה יודע אותה. היות שאתה לא אומר אותה, אתה לא משאיר לי ברירה אלא לומר אותה.

זה לא עניין פוליטי ולא מפלגתי. זה הפסיק להיות עניין רק של הבית הזה, זה עניין של אחריות לאומית, של חשבון נפש אישי-לאומי. הסיכונים הם בקנה מידה היסטורי. מתקרב רגע של אמת, שכל אחד יצטרך לעשות בו את חשבון הנפש שלו, בלי קשר לשאלה באיזה צד של הבית הזה הוא יושב. יש כתובת על הקיר. זו כתובת אש על הקיר, שזוחלת אלינו כמו שרפה בשדה קוצים. אף אחד מאתנו, אף אחד מכם היושבים מסביב לשולחן הממשלה, אף אחד מכם פה לא יוכל לשחרר את עצמו ולא יוכל לרחוץ בניקיון כפיו כאשר יקרו דברים חמורים יותר ממה שראינו. לא נוכל לומר, שלא היו לנו סימנים, שלא היו התרעות, שלא ראינו את הכול על הקיר.

צבי הנדל (מפד"ל):

נביא זעם.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

ירמיהו ברק.

אהוד ברק (העבודה):

לכל מי ששאל מה לעשות, אני אומר: תצטרפו למאות ולאלפים רבים מבוחרי נתניהו, מהם רבים מאוד שזכיתי לפקד עליהם, שאומרים היום: בואו נעשה מעשה; שאומרים: אסור לחכות; שאומרים שזה לא גזירת גורל; שלא כתוב בשום מקום שאנחנו צריכים להשלים עם זה.

מול סכנת המלחמה המיותרת, וכשיש לנו אלטרנטיבה של ביטחון ושל שלום, מול ההפקרות וההירות, הזחחות והרשלנות – מול הדברים האלה חיוני לקום לפני האסון ולפעול בכל דרך אפשרית.

אני קורא לכל אזרחי המדינה, שמתבוננים בנו היום דרך מסכי הטלוויזיה, להסתכל בעיני הילדים וההורים, הבעל והאשה, האח והאחות ולומר מה צריך לעשות וללכת לפעול. דמוקרטיה היא הזכות לפעול כדי לשנות את המצב, כדי להחליף את הממשלה. זה לא יבוא לבד. בואו אזרחי המדינה אל . Enough is enough הכנסת ותביאו אליהם את דברכם, שאומר: אנחנו לא רוצים להמשיך ככה. צריך להחליף את ראש הממשלה. יש דרך אחרת. מגיע למדינת ישראל ראש ממשלה יותר מנוסה, יותר רציני, יותר אחראי ויותר מבוגר.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אהוד ברק (העבודה):

חבר הכנסת בויס, אין טעם שתצעק. זה לא מכוון נגד הליכוד, אבל זה בפירוש נגד מי שמוליך את הליכוד, מוליך את הליכוד ומוליך היום שולל את כולנו.

כאזרח וכאב, ומתוך דאגה עמוקה לעתידנו, אני קורא לראש הממשלה ולו פעם אחת להתעלות מעל כל שיקול אישי, ובשיקול דעת היוצא מתוך הכרה בטובתה של המדינה – להתפטר. אני חוזר ואומר: להתפטר. שחרר אותנו, לך לך לדרכך. אנחנו עם נהדר, מגיע לנו יותר. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, העניין הזה לא יכול להימשך.

מזכיר הכנסת א' האן:

בבקשה לקום.

כבוד הנשיא!

(חברי הכנסת מכבדים בקימה את צאת נשיא המדינה מאולם המליאה.)

היו"ר ד' תיכון:

תודה. נא לשבת.

חבר הכנסת מאיר שטרית. חבר הכנסת שבח וייס יעלה אל הדוכן.

היו"ר ש' וייס:

רבתי, אנחנו רוצים להמשיך. מי שמתכוון להישאר, יבורך וישב. מי שאיננו מתכוון, יאפשר לנו להמשיך. חבר הכנסת מאיר שטרית, נחכה עוד דקה. יש התרגשות אחרי שני הנואמים הראשונים.

חברים, ברשותכם, גם אפרד מוותיקי הבית, חברי הכנסת לשעבר שהיו אורחינו. חלק מהם עוזבים עכשיו. זו הזדמנות טובה תמיד לומר להם שלום.

חבר הכנסת יהלום, תעשו את זה אולי בצד, כי אנחנו רוצים להמשיך. תעשו המרה של המקום רק. בבקשה, חבר הכנסת שטרית. אחריו – חבר הכנסת אריה דרעי, ואחריו – חבר הכנסת חנן פורת. לאחר כן – חבר הכנסת יוסי שריד.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית אני שמח לברך את כל חברי הכנסת על שובם מפגרה לעבודת הכנסת בכנס החורף, ואני מאחל לכולנו מושב פורה, בעיקר פורה ומועיל למדינת ישראל.

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אושעיה, תסייע לי שם בפניה. חבר הכנסת מקסים לוי יסייע לי בפניה השמאלית, בסדר? בבקשה. אתה יכול להתחיל מהתחלה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, עליתי לדבר בדיון המדיני מסיבה אחת בלבד. אין שום ספק בכך שפני הדברים בתחום המדיני נראים היום כתחת עצירה, והשאלה היא קוו-ואדיס, לאן פנינו מועדות מכאן. אני חושב, אדוני היושב-ראש, שפה, למרות הוויכוח שקיים גם בציבור הישראלי, ובוודאי בוויכוח שקיים בין ישראל לבין הפלסטינים, יש נקודה מרכזית אחת, שבה בלבד, אדוני, אני רוצה להתמקד, והיא הדיון על הסדר הקבע.

ראש הממשלה הציע לא אחת ליאסר ערפאת להתחיל לאלתר, הלכה למעשה, בדיון ובמשא-ומתן על הסדר הקבע ולדלג על תוכנית השלבים בהסכם אוסלו. אני מבקש, אדוני היושב-ראש, להסביר מדוע הצעה זו היא הצעה נכונה, ולנסות להסביר בדברי היגיון את ההיגיון שבהצעה הזאת.

ממה נפשך? אם באמת הפלסטינים רוצים להגיע להסכם קבע, ואנחנו רוצים להגיע להסדר קבע, מה הטעם להמשיך ולריב ולהתווכח על כל נקודה בשלבי הביניים כאשר אנחנו לא יודעים עד סוף הדרך אם יש לנו הסכם או אין לנו הסכם?

גם מבחינה טקטית, אדוני היושב-ראש, זו שגיאה מבחינתה של ישראל להוציא מידיה קלפים בזה אחר זה, בלי שאתה יודע אם מגיעים להסדר קבע.

אני מודה שהיה היגיון בהסדר השלבים בממשלה הקודמת. מדוע? כי בממשלה הקודמת, כשהיה אמון רחב בין הצדדים, הרעיון היה שכל שלב בהסכם אוסלו ייצור אמון יותר רחב בין הצדדים; ועד שיגיעו לסוף הדרך ולמשא-ומתן על הסדר הקבע, כבר רוב הבעיות תהיינה מאחורינו. תישארנה כמה בעיות קרדינליות אחרות שעדיין לא פתורות, אבל מאחר שנבנה אמון לאורך תקופה ארוכה, יהיה קל להתגבר על הבעיות הקשות – כמו אורך הגבולות, רוחב הגבולות, בעיית ירושלים, זכות השיבה ועוד ועוד. היה היגיון בגישה הזאת כל עוד היה באמת מצב של בניית אמון בין הצדדים עם כל צעד ושעל.

במצב הנוכחי, אדוני היושב-ראש, זה לא סוד: עושה רושם שכל צעד קדימה מביא לחיכוך יותר גדול בין ישראל לפלסטינים, מביא להעלאת המתח, מביא להתנגשויות יותר קשות, ולכן דווקא יש היגיון בהצעה האומרת: בואו נדלג על השלבים הללו, נאחז את השור בקרניו, ניגש ישר לנהל משא-ומתן על הסדר הקבע ונראה, או שאנחנו מצליחים להגיע להסכם או שלא מגיעים להסכם.

אדוני היושב-ראש, אני מאמין שחלון ההזדמנויות, אולי ההיסטורי, להגיע להסכם של קבע עם הפלסטינים נפתח דווקא עכשיו, כשהליכוד בשלטון. מסיבה אחת פשוטה: כשהליכוד בשלטון, אני מניח שכל הסכם של קבע שיגיע אליו ערפאת עם ביבי ויובא לכנסת, יזכה בכנסת לרוב גדול, למרות ההתנגדויות שיש דווקא מבית, מתוך הקואליציה, להסכם כזה או אחר. עלולות להיות התנגדויות כאלה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שטרית, יש לך עוד ארבע דקות. אולי תסרטט את דמות אותו הסכם של קבע שהליכוד יכול להגיע אליו. זה ממש ירתק אותי. זו לא הערה קנטרנית, חלילה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אין הבדל בין הליכוד לבין המערך. שניהם ימכרו את ארץ-ישראל.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, אתה אחר כך.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, מאחר שהייתי בצוות של הליכוד שהיה בדיון מול מה שנקרא "ביילין-איתן" וניסחנו, אני חושב, מסמך – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רמון, קח אולי את החבר'ה לשיחה מחוץ לאולם, אם כי אני הייתי מעדיף שיישאו שניים-שלושה חברי כנסת באולם. רבותי.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני הייתי בצוות שניהל את הדיון ביילין-איתן, והגענו למסמך. מטרתו של המסמך היתה לנסות לראות האומנם יש סיכוי או דרך להגיע להסכמה לאומית רחבה בשאלה איזה סוג של הסדר קבע יכול להיות בין ישראל לפלסטינים. אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר, שברוב הנקודות במסמך הזה, אם קראת אותו, יש הסכמה מאוד רחבה. יש נקודות – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא שאמרתי: אין הבדל ביניכם.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אתה צודק. אני מודה שהיום ההבדלים בין הליכוד למפלגת העבודה הצטמצמו מאוד.

רחבעם זאבי (מולדת):

שמצביעי הליכוד ישמעו את זה – – –

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני אומר את זה.

רחבעם זאבי (מולדת):

שטרית טוען שאין הבדל בין הליכוד לבין העבודה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת זאבי, אני אומר – – –

היו"ר ש' וייס:

אבל הסכנה היא שגם מצביעי העבודה ישמעו את זה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת זאבי, בנקודות מסוימות באותו נייר, אם קראת אותו, יש בוודאי הבדלים והם עלו על הנייר. כתוב בנייר מה גישה א' לעומת גישה ב', אבל בסך-הכול, במקרו – –

רחבעם זאבי (מולדת):

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

-- שני הצדדים מבינים, שבשביל להגיע להסכם קבע עם הפלסטינים יש מחיר מסוים. יש ויכוח על המחיר, יש ויכוח על הטקטיקה, על הדרך, אבל אני רוצה להגיד לך, שהיתה הסכמה מאוד רחבה, והוויכוח לא היה פוליטי ליכוד-מערך, הוא אפילו חצה קווים. היו עמדות שאנשי מפלגת העבודה תמכו דווקא בקו א', יחד עם אנשי ליכוד, וההיפך. קרה גם דבר כזה.

כל מה שאני רוצה לומר הוא, שהיום אילו באמת היינו מסכימים – שתי המפלגות הגדולות – להגיע להבנה ולהסכמה על מהות הסדר הקבע ולקונסנסוס לאומי מה מדינת ישראל רוצה כמדינה, כעם, כל המפלגות הציוניות יחד, היה אולי קל לנו גם לנהל משא-ומתן מול הפלסטינים ולהגיע אולי להישג הטוב ביותר האפשרי.

דבר אחד בטוח, חבר הכנסת זאבי; אני בטוח שגם הליכוד וגם מפלגת העבודה רוצים להגיע להסכם שלום. השאלה תמיד היתה מה המחיר, איזה מחיר משלמים תמורת זה ולאיזה סוג של הסכם מגיעים. על זה הוויכוח. אני חושב, שמוטב קודם לנהל בבית את הוויכוח הזה ולגמור אותו אולי פעם אחת עם איזו הסכמה. אבל גם אם לא נגמור אותו, אדוני היושב-ראש, אני מאמין בצורך לנהל משא-ומתן על הסדר הקבע עכשיו, ואז נדע אם יש לנו הסכם או אין לנו הסכם.

יכול להיות שאני משלה את עצמי, חבר הכנסת זאבי. יכול להיות שגם המחיר שאני מוכן לשלם למען השלום איננו מקובל על הפלסטינים. אתן לך דוגמה. אני אמרתי לכמה פלסטינים – ואני חוזר פה מעל בימת הכנסת ואומר – ירושלים איננה נושא למשא-ומתן, תשכחו ממנה, אין מה לדבר על ירושלים בכלל. צריך לומר את זה היום, ואני לא רוצה לומר את זה במצב שכבר החזרתי שלב ב' ושלב ג' ואחר כך יסתבר לי בסוף הדרך שהם לא מוותרים על ירושלים, ייקוב הדין את ההר. אני אומר: אם זה המחיר, אני מוכן מעכשיו לשבור את ההסכם. הנה אני אומר לך גלויות. אני רוצה לדעת את זה היום במשא-ומתן, והפלסטינים צריכים לקבל החלטה מה הם רוצים: ירושלים או הסכם שלום. לדעתי, בבית הזה לפחות, רוב גדול מאוד של הבית, לרבות מפלגת העבודה ולרבות הליכוד, בוודאי לרבות זאבי וחברים אחרים מכל המפלגות האחרות, חושבים כך. רוב רובו של הבית הזה הוא בעמדה ובדעה שירושלים איננה נושא שעליו אפשר בכלל לדון.

היו"ר ש' וייס:

זה משפט מצוין לסיכום הנאום.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני מסכם. לכן, אדוני היושב-ראש, אני חושב שהצעתו של ביבי לנהל משא-ומתן על הסדר הקבע היא הצעה נכונה. אני מתפלא מדוע ערפאת איננו תופס את ההצעה הזו בשתי ידיים ומתיישב לנהל משא-ומתן על הסדר הקבע לאלתר. אולי אז יש סיכוי שנגיע להסכם שאני מאמין שיעבור ברוב גדול בבית הזה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת מאיר שטרית.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, הגברת שושנה כרם. ואני מזמין את חבר הכנסת אריה דרעי, מייד אחרי ההודעה, לשאת את נאומו.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: הצעת חוק לגביית אגרות ומתן תוקף לתשלומים בעד בחינות ברפואה וברוקחות (תיקוני חקיקה), התשנ"ח-1997; והצעת חוק האזרחות (הוראת שעה), התשנ"ח-1997; הצעת חוק רישוי עסקים (תיקון מס' 15), התשנ"ח-1997; והצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 49), התשנ"ח-1997.

עוד הונחה, מטעם חבר הכנסת רחבעם זאבי, לקריאה ראשונה: הצעת חוק שירות לאומי (נסיעה חינם בתחבורה הציבורית), התשנ"ח-1997. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה.

הודעת ראש הממשלה על פעילות הממשלה בעבר ועל תוכניותיה לעתיד

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת דרעי, הבמה שלך.

אריה דרעי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בראשית דברי אי-אפשר להתעלם מכל הוויכוח שהיה כאן היום במליאה ומתנהל בכלי התקשורת סביב אמירתו של ראש הממשלה. אין אדם בעולם, אין יהודי בעולם, שיכול להפקיע את יהדותו של יהודי אחר. יהודי בכל מצב הוא יהודי. גם יהודי רפורמי וגם יהודי קונסרבטיבי הם יהודים. צר לנו על דרכם, אבל הם יהודים.

לכן אין לי ספק שראש הממשלה – ואני מקבל את מה שהוא אמר כאן – לא התכוון להפקיע יהדות, לא במובן הדתי – ואין מובן אחר חוץ ממובן דתי – משום יהודי, יהיה אשר יהיה, בשמאל, בימין, חילוני או כל אדם אחר שהוא יהודי.

יש כאן ויכוח פוליטי בין ימין ובין שמאל – ראש הממשלה הסביר אותו. צר לי שאולי מתוך מגמות אלה ואחרות הופכים את זה להסתה ולפילוג בעם. במקום לנצל את כנס החורף לבעיות הרבות האמיתיות שיש על הפרק, ואתיחס אליהן בהמשך – בעיית התקציב והבעיות שמשתמעות מכך, הבעיות של ההסדר המדיני, בעיות של יחסי דתיים ושאנים דתיים, כמו חוק ההמרה וחוק המועצות הדתיות, שיעמוד על הפרק בעזרת השם מחר – במקום זה ניצלו, לצערי, את הבמה כאן לוויכוח שתורם אך ורק לדבר אחד: לפילוג ולהסתה. וחבל על כל המעמד המביש שהיה כאן.

אני רוצה, אדוני היושב-ראש, להתייחס לבעיות שיעמדו על הפרק בכנס החורף, כפי שלעניות דעתי אני רואה אותן. הבעיה הראשונה שאנחנו מתמודדים אתה היא בעיה שכדאי לומר עליה כמה מלים, כיוון שיש פה שוב ניסיון שאני חייב לשבח: ניסיון הסברתי יוצא מן הכלל. אבל זו לא חוכמה כשיש לך מיליוני דולרים בקופה וכשיהודים מארצות-הברית מתגאים כמה כל אחד תרם – זה 2.5 מיליוני דולר וזה 2 מיליוני דולר – למסע לכאורה של אחדות העם. צריך להעמיד את הדברים על דיוקם ולראות על מה אנחנו מדברים כאן.

עוד לפני קום המדינה, כבר 80 שנה, עוד טרום הקמת המדינה היישוב היהודי בארץ-ישראל קיבל על עצמו את המרות של הרבנות הראשית. האבות המייסדים של המדינה ומקימיה השכילו להבין שחייבת להיות רבנות אחת שתנהל את העניינים ההלכתיים של מדינת ישראל. מי שרוצה עם אחד, עם כל חילוקי הדעות – ויש חילוקי דעות קשים מאוד – מבין שחייבת להיות סמכות הלכתית שתהיה מופקדת על הנישואין, על הגירושים ועל שאר בעיות ההלכה.

זה לא עבר בקלות. היהדות החרדית, או חלקה, לא קיבלה את הרבנות הראשית. אבל זה היה נדבך מרכזי להקמת המדינה, כפי שהשכילו להבין דוד בן-גוריון ומייסדי המדינה בזמנם. הם הבינו, שכדי שיהודים דתיים ושאנים דתיים יחיו כאן, חייב להיות סטטוס-קוו – שכל הזמן חוזרים ומדברים עליו.

מי שהגון ועוקב בשנים האחרונות, אפשר לראות שיש מסע הסתה נגד הכפייה הדתית ומסע הפחדה נגד ההשתלטות של החרדים, בעיקר בעקבות תוצאות הבחירות האחרונות, כאשר הדתיים והחרדים עלו ל-23 מנדטים. היה מסע הפחדה מאורגן להפליא, שהדתיים הולכים להשתלט על מדינת ישראל.

היור' ש' וייס:

אסור להצליח יותר מדי.

אריה דרעי (ש"ס):

אם נהיה הגונים וישרים, שמעתי בתוכנית אחת את הסופר א.ב. יהושע כשהוא אמר: אני לא מבין על מה אתם מדברים. בעשר השנים האחרונות יהודי, או כל אזרח במדינת ישראל, עושה מה שהוא רוצה. להיפך, בתחום החיים האישיים ובחיי הפרט זה חד-סטרי, ולצערי – אני אומר את זה בכאב רב – עסקים נפתחו בשבת. אין כמעט דבר בחיי הפרט שיהודי או אזרח במדינת ישראל רוצה לעשות ולא יכול לעשות אותו. מי באמת הוא הגון ויעמוד כאן על הדוכן ויאמר: הדתיים מכתיבים לי את החיים במדינה, הם מתערבים לי בחיים שלי? אין לי ברירה אלא לפרש את זה כניסיון פוליטי.

כנראה שידוך של חרדים, דתיים וימין לא מתקבל בעיני התקשורת ולא בעיני השמאל; לצערי הרב זו התוצאה. כאשר זה וכוח פוליטי בינינו, זה לגיטימי ולפעמים מעבר ללגיטימיות, אבל כאשר עכשיו לוקחים את חוק ההמרה וחוק המועצות הדתיות – שוב, הדתיים עם החקיקה שלהם מנסים לעשות כפייה דתית.

על מה מדובר? חברי הכנסת יוסי שריד, אני, חיים אורון, דדי צוקר – אלה הנציגים שיושבים כאן, לכן אני קורא בשמותיהם, נמצא כאן גם חיים רמון – אתם יודעים שבמשך 50 שנה היה מצב שרק גיור אורתודוקסי הוכר ובמועצות דתיות ישבו חילונים, בלי לפגוע חס וחלילה באף אחד. אם חבר הכנסת דדי צוקר היה נבחר למועצה הדתית בנתניה, או חבר הכנסת חיים אורון, או חבר הכנסת יוסי שריד, אף אחד מאתנו לא היה מניד עפעף. זה החוק וזה המצב שהיה כל השנים.

דוד צוקר (מרצ):

ואם זו היתה נעמי חזן?

אריה דרעי (ש"ס):

אתה יודע שלפני שנים זה התחיל, עם לאה שקדיאל ועם נשים אחרות, לא ששמחנו על זה אבל קיבלנו את הדבר, הבנו שזה כורח המציאות ועל זה לא שוברים את הדו-קיום. אבל היום, מה אתם מנסים לעשות? סליחה שאני מדבר אליכם. מי שהגון שיאמר כאן, חבר הכנסת חיים רמון נמצא כאן, ואני מקווה שיהיה לו האומץ לאשר את מה שאני אומר. המנוח יצחק רבין, זיכרונו לברכה, ייבדל לחיים טובים חבר הכנסת שמעון פרס, וייבדלו לחיים טובים חברי הכנסת חיים רמון, דוד ליבאי

ואחרים, ישבנו אתם כמה פעמים בממשלה הקודמת ודיברנו על חוק המועצות הדתיות, דיברנו על חוק ההמרה. היה לי ויכוח עם חבר הכנסת חיים רמון לגבי חוק המועצות הדתיות, ועד היום יש לי אתו אותו ויכוח, אבל לגבי חוק ההמרה, גם לגבי חוק המועצות הדתיות, מרבית האישים ממפלגת העבודה הבטיחו לנו בצורה חד-משמעית בשאלה אם בג"ץ יפר בפסיקתו את הסטטוס-קוו. זה נושא הוויכוח. הכנסת הזאת, הכנסת הקודמת והכנסת שלפניה לא הפירו במרבית החוקים את הסטטוס-קוו. כל הזמן אנחנו מנסים להדביק את הפסיקות של בג"ץ, החל מחוק הבשר, שאני מודה לחברי ממרצ שעזרו לנו להעביר אותו – – –

קריאה:

אריה דרעי (ש"ס):

לא, לא, אני אומר את האמת. חבר הכנסת דדי צוקר, אמרתי בתחילת דברי שכולנו יהודים, אני מאמין שזו זכות שלכם, אני רוצה לציין אותה ואני רוצה שהזכות הזאת תעמוד גם לכם, אתם יהודים ואתם אחים שלי, בעזרתכם העברנו את חוק הבשר, מכיוון שכולנו הבנו שיש סטטוס-קוו והוא חייב להימשך.

מדברים על מי שלא מכניס את הרפורמים או את הקונסרבטיבים למועצות הדתיות, או על מי שלא מכיר בגיור של הרפורמים. אני צריך להזכיר, שכאשר הרב פרץ היה שר הפנים, לפני, בג"ץ בפסיקתו שינה למעשה את הסטטוס-קוו. עד אז גם גיור רפורמי בחוץ-לארץ לא הוכר לצורך מרשם התושבים. בג"ץ בנושא סוזי מילר פסק מה שפסק, הרב פרץ התפטר ממשד הפנים. אני הלכתי לשם, ומי שזוכר את הפתקית המפורסמת יודע שמצאנו איזה פתרון איך להמשיך ולחיות עם הדבר הזה. אמרנו, כי כל עוד בארץ-ישראל הרבנות והממסד האורתודוקסי ממשיכים להיות הגורם המאחד וממשיכים לחיות על-פי פסיקתם, אנחנו נמשיך. לא הלכנו לנסות להגיש חקיקה גם כשהיה לנו רוב, גם כשבשנת 1990 היה לנו רוב בממשלה, לא ניסינו לשנות את החוק, שגיור בחוץ-לארץ לא יוכר אלא רק גיור אורתודוקסי.

מה קרה? בג"ץ אמר לפני למעלה משנה, שהוא חושב שעל-פי המצב המשפטי היום נכיר גם בגיור רפורמי בארץ, והוא נתן לכנסת לתקן את זה. בג"ץ הבין שזה שינוי מהותי ביותר ואמר: קחו שישה חודשים, והכנסת תאמר את דברה. לא אמרנו שבאותה הזדמנות נשנה את המצב וגם גיור רפורמי בחוץ-לארץ לא יוכר, וגם גיור אורתודוקסי בחוץ-לארץ לא יוכר; אמרנו שלכל הפחות נשמר את המצב ערב פסיקת בג"ץ, ולפיו גיור בארץ יהיה רק גיור אורתודוקסי, כדי שנוכל להמשיך לחיות, שאם לא כן יהיו כאן קהילות קהילות. אולי יש אצלנו מיעוט שמעוניין במצב הזה, אבל אני חושב שרוב אזרחי מדינת ישראל עדיין רוצים להמשיך מצב שבו נוכל לחיות כקהילה אחת ולא כל אחד ירוץ אל הרב שלו או אל פנקס התושבים כדי לראות אם הבת שלו יכולה להתחתן עם פלוני או אלמוני, או לא. אני אומר בקול גדול, שהמערך הלך אתנו והבטיחו לנו בנושא הזה.

באו הרפורמים והקונסרבטיבים, ואני לא יודע מאיזה שיקולים העמידו את זה כפילוג של העם. רבותי, על מה פילוג העם? מה האמירה הזאת ש-80% מיהדות ארצות-הברית הם רפורמים וקונסרבטיבים? רבותי, קצת אמת. אני לא ספרתי, אבל עכשיו אנחנו עובדים על זה, אין מה לעשות, החלטנו

ש"בתחבולות תעשה לך מלחמה" וגם אנחנו נתחיל לעבוד באותן שיטות, רק שאין לנו מיליוני הדולרים שיש להם – – –

דוד צוקר (מרצ):

אריה דרעי (ש"ס):

סליחה, דדי, אגיד לך נתון אחד. ראש השנה ויום הכיפורים, אלה, לצערי הרב, שני המועדים היחידים שבהם בתי-הכנסת הרפורמיים והקונסרבטיביים מלאים בפעילים. מבדיקה ראשונית, קח את כל בתי-הכנסת של הרפורמים והקונסרבטיבים בארצות-הברית ביום כיפורים ובראש השנה. אומרים ש-80% מיהדות ארצות-הברית הם רפורמים, אז הם צריכים להיות 4-5 מיליוני איש מתוך 6 מיליונים. תעמיד את זה מול בתי-הכנסת האורתודוקסיים ותראה איפה היו יותר מתפללים. אומרים לנו שהיום הרפורמים הם הרוב והם המנהיגים, כי עובדה היא שבבחירות האחרונות לסוכנות היהודית 75% – –

דוד צוקר (מרצ):

משפט אחד.

אריה דרעי (ש"ס):

דקה, אני אתן לך.

היו"ר ש' וייס:

אסדיר את זה. חבר הכנסת צוקר, אני אאפשר לך. אפשרתי לחבר הכנסת דרעי להאריך קצת, כי זו גם הזדמנות להסביר לציבור שבחלקו ממש לא יודע במה מדובר, כך שהוא נמצא כאן קצת גם בתור קצין הסברה.

רחבעם זאבי (מולדת):

מה זה קשור לנושא הדיון? זה דיון מדיני.

הי"ר ש' וייס:

זה לאו דווקא מדיני, זה דיון בכל העניינים שיהיו במושב הזה. חבר הכנסת זאבי, מי כמוך יודע כמה זה מדיני, זה מאוד מדיני.

אריה דרעי (ש"ס):

חבר הכנסת זאבי, עם כל הכבוד, הדוברים שהיו לפני דיברו על נושאים מדיניים? אם כן יהודים או לא יהודים? זה נושא אמיתי שצריך לדון בו, זה יעסיק אותנו בחודשים הקרובים, ואני רוצה לנצל את ההזדמנות הזאת.

הי"ר ש' וייס:

בכל זאת אני מבקש לתמצת, נתתי לך שפע של זמן.

אריה דרעי (ש"ס):

אומרים לנו, שהיהדות הרפורמית והקונסרבטיבית זכתה בבחירות לקונגרס הציוני, 75%, והם הרוב. אם אני לא טועה, השתתפו בבחירות האלה 105,000 או 110,000 יהודים. בלי הרבה רעש ובלו הרבה פרסומת היה בברוקלין מעמד של סיום הש"ס, והשתתפו בו 70,000 יהודים אורתודוקסים. לא אני אומר את זה, זה מופיע ב"ניו-יורק טיימס". רק במקום אחד – בברוקלין, בניו-יורק. עם כל הכבוד, על 20 בתי-כנסת שיש להם בישראל, שמלאים – אולי מלאים – שתפוסים בראש השנה וביום כיפור, מול למעלה מ-10,000 או 12,000 בתי-כנסת רשמיים בכל הארץ, אני לא מדבר על הבתים הפרטיים, להגיד שיש הרבה רפורמים? מי מפלג את העם? 80 שנה חיינו עם רבנות אחת. לבוא עכשיו, לחתוך את העניין ולהכיר גם בגיורים שלהם כדי לפלג וליצור קהילות, אז אנחנו מפלגים?

כשהסכמנו אתמול, למרות הכוח הפוליטי שיש לנו ביד, הסכמנו לדחות לשלושה חודשים. שאלו אותי, מה נרוויח בשלושה החודשים? אמרתי: אני לא יודע מה נרוויח, אבל לריב, זה בטח לא מצווה. אם אפשר לדחות את הריב לשלושה חודשים, אולי יבוא יהודי חכם וימצא פתרון. האם הם, אנשים מחוץ-לארץ, יכתובו לנו כאן פילוג בעם? לכך אנחנו לא מוכנים; אנחנו רוצים היום תשובות. על מה? מאיזה כוח? אני בצדק, הייתי בין אלה שהסכימו שיהודים מחוץ-לארץ לא יכתבו את החיים במדינת ישראל, על ראס-אל-עמוד ומקומות אחרים. אני הסכמתי לזה, ועל זה אתם שותקים? למה יבואו יהודים מחוץ-לארץ, מנהיגים, ויכתבו את סדר-היום הפוליטי במדינת ישראל?

הנושא של הרפורמים והקונסרבטיבים הוא לא נושא של מדינת ישראל. זה נושא של יהדות התפוצות, זה לא נושא שמעסיק אותנו. יש יהודים חילונים. חיים אורון, דדי צוקר ויוסי שריד, בית-הכנסת שאתם לא מתפללים בו הוא בית-כנסת אורתודוקסי, גם אתם יהודים אורתודוקסים. אין לנו במנטליות שלנו רפורמים בכלל. מה נתחיל לסבך עכשיו כל חתן וכל כלה שיתחתנו? מה לנו ולכל הדבר הזה? בקושי אנחנו מוצאים את הדו-קיום לחיות בינינו, חילונים ודתיים; נכניס עכשיו בתוכנו עוד פילוג אחד של

רפורמים וקונסרבטיבים? בכל חתונה יבואו בני-הדודים ויתחילו לריב אם רבנית רפורמית תסדר את החתונה, כן כיסוי ראש, לא כיסוי ראש? מה זה? למה? זאת הבעיה האמיתית שלנו?

היו"ר ש' וייס:

אנחנו מסיימים את הקטע.

חבר הכנסת רן כהן, תאפשר לחבר הכנסת דרעי לסיים. אני ממש הכפלתי לו את המנה, חד-פעמית.

אריה דרעי (ש"ס):

הסברתי למה הבעיה היא לא בעיה של מדינת ישראל, למה היא לא בעיה של העם היהודי. אני מסיים ואני רוצה לומר משפט אחד מדיני לפי הצעתו של חבר הכנסת זאבי. אני רק לא יודע אם המשפט ימצא חן בעיניו או לא. אני רוצה לומר, אדוני היושב-ראש, חבל שראש הממשלה לא נמצא, אני חושב שבנושא המדיני, חבל שאין לי זמן מספיק, הייתי מדבר עשר דקות גם בנושא הזה.

היו"ר ש' וייס:

אי-אפשר.

נסים דהן (ש"ס):

אני נותן לו את הזמן שלי.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דהן, כבר נתתי לחבר הכנסת דרעי את הזמן שלך ואת הזמן שלי ואת הזמן של רן כהן ועוד שתי דקות בנושא מדיני. זה כבר הזמן שלי, מה אתם לא מרגישים?

אריה דרעי (ש"ס):

אני רוצה לומר, אדוני היושב-ראש, שהממשלה הזאת, וראש הממשלה באופן אישי, על-פי קווי היסוד ועל-פי ההתחייבויות שהוא התחייב גם לבוחר וגם לנו, חייבת להמשיך בתהליך המדיני, חייבת להתקדם. אני בעד עמידה בנושא הטרור; זאת חובתנו גם כלפי ילדינו וכלפי אזרחינו. אבל, עם עמידה נגד הטרור אנחנו חייבים להתקדם. אני מאמין לראש הממשלה שהוא רוצה להתקדם, אבל

אם חלילה יש למישהו מחשבה בקואליציה הזאת, שאפשר לעשות תרגיל כדי להרוויח זמן וכדי להרוויח עוד שישה חודשים, ועוד תשעה חודשים ואחר כך נלך לבחירות, כדאי שידע, כי אנחנו לא נהיה במשחק הזה. הממשלה הזאת מחויבת להתקדם בתהליך השלום. להתקדם – המשמעות היא דו-צדדית. יש לנו דרישות שלנו, אבל גם התחייבנו ללכת לקראת משהו.

דוד צוקר (מרצ):

כמה זמן אתה נותן לממשלה הזאת?

חיים רמון (העבודה):

עד מתי?

אריה דרעי (ש"ס):

ציפיתי, שאתה, חיים רמון, תקום ותגיד, אריה דרעי אתה צודק במאה אחוז ביחס לחוק ההמרה; אתה צודק בנושא חוק המועצות הדתיות; אתה צודק.

אני אומר דברים ברורים. אנחנו לא עומדים עם סטופר, אנחנו מאמינים שראש הממשלה, על-פי השיחות שאנחנו מקיימים אתו, אכן יתקדם, ואנחנו מברכים את שר החוץ דוד לוי עם נסיעתו לחוץ-לארץ.

חיים רמון (העבודה):

הוא לא נוסע.

אריה דרעי (ש"ס):

הוא נוסע. הקבינט יתכנס מחר ויסמיך את שר החוץ דוד לוי להתקדם, ואני מקווה, מתפלל ומייחל שאכן הוא יתקדם בתהליך הזה. אנחנו מחויבים לו, לנו ולבנינו. תודה רבה.

אורי אור (העבודה):

אשרי המאמין.

הי"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת אריה דרעי, שתי הדקות האחרונות שלו היו על חשבוני, גם התוכן.

חבר הכנסת אבנר שאקי, אתה – רק חמש דקות. התקדים שיצרתי כאן הוא באמת חד-פעמי, ואני מקווה שעל זה לא יהיה ויכוח. אחרי זה יבוא חבר הכנסת יוסי שריד, ולו יהיו עשר דקות.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, סיעתנו המפד"ל שותפה מלאה בממשלה הזאת ומאמינה בתהליך השלום, אבל תהליך השלום כפי שאנחנו מבינים אותו. אנחנו מתכוונים לשלום-אמת, ושלום-אמת לא יכול להיות אלא אם יהיה ביטחון של אמת, ביטחון מלא. ומכאן, התעקשותה של הממשלה עם ערפאת על כך שהוא יילחם בטרור, שהוא יהרוס את תשתיות הטרור, שהוא יפרק את הנשק של "חמאס" ושל "ג'יהאד", שהוא יבטל את האמנה הפלסטינית, שהוא יסגיר מרצחים, אלה תביעות חיוניות אמיתיות שאי-אפשר לוותר אפילו על אחת מהן. מי שעומדים כאן למבחן אלה ערפאת ואנשיו.

הממשלה הזאת יצאה מגדרה כדי להראות, שאף שעקרונית היא שללה את הסכמי אוסלו, אף שאנחנו רואים בהסכמי אוסלו ראשית חטאת – אלו הסכמים עלובים בתוכם ועלובים בסגנונם ובצורתם. אינני יודע אם המשפטנים שניסחו את ההסכם הזה, ביודעין ערפלו, או שבאמת לצערי עשו עבודה מרושלת, אבל כל אימת שאני מעיין בהסכם הזה, אני רואה שהוא מלא חורים, מפני שאין שם שום סעיף, שבו הצד שכנגד, הרשות הפלסטינית, מחויבת למשהו של ממש. כל ההתחייבויות הן מהצד הישראלי וכל ההפרות הן מהצד הפלסטיני.

אנחנו בעד המשך השיחות, אבל כל עוד לא יוכיח ערפאת במלוא מובנה של המלה שהוא נלחם ב"חמאס" וב"ג'יהאד", ועושה את כל המוטל עליו, לא תוכל להיות שום התקדמות רצינית. ראוי שלא תהיה שום אי-הבנה בעניין הזה.

בנושאים העיקריים הגדולים, ירושלים והשיבה, אין ספק שצריך להשמיע שוב ושוב, שהממשלה הזאת דוגלת בכך, שירושלים לא היתה, איננה ולא תהיה לעולם נושא למיקוח, נושא למשא-ומתן, ולעולם לא תוכר זכותם של ערבים פלסטינים לשוב כביכול. הם גנבו כל כך הרבה רעיונות, גם את חוק השבות רוצים לגנוב? אבל דבר אחד הם לא יוכלו לגנוב – זאת האמת ההיסטורית, שהארץ הזאת היא ארצנו ולא ארצם, היא הארץ רק של העם הזה, הוא היחיד הריבון, ושום ריבונות אחרת שאיננה יהודית לא תהיה בארץ הזאת ובמדינה הזאת. ממילא אנחנו ממשיכים לשלול כל רעיון של מדינה פלסטינית.

אשר לנושא השני שאי-אפשר שלא לדבר בו היום – שתי הצעות החוק. אני רוצה לומר דברים שלצערי עדיין לא שמעתי אצל כל המתווכחים, לא ברדיו, לא בטלוויזיה ולא בכנסת. אני קורא פה לרפורמים שאני מכיר חלק גדול ממנהיגיהם: מעט יושר אינטלקטואלי רק יעזור לנו לברר את הסוגיה. מי פה רוצה לשנות את הסטטוס-קוו? מי רוצה להביא אותנו למצב שלא היה במשך 50 שנה, ומיהו זה שגורם כביכול לפלג את העם הזה?

אני מצהיר בכל חוש האחריות שאני מייחס לעצמי בסוגיה הזאת שהקדשתי לה שנות חיים ומחקר על פני שני כרכים מפורטים, הראיתי ואני מוכן להראות היום לכל מי שמחפש את האמת, ואגב לא אני בלבד, רביי'ס רפורמים ובראשם רביי פלאווט מטורונטו מעידים, שהרפורמים הרחיקו לכת, שהם עשו בשנים האחרונות דברים מסוכנים כל כך לעתידו של העם היהודי, שהם חייבים לעצור. מה שמבקשים הרפורמים היום הוא, שיהיה להם בארץ מעמד לגייר. ואני אומר להם, אמרתי לאלה שבאו אלי ללשכתי בכנסת ואני חוזר ואומר להם מעל במה זאת: אתם בארצות-הברית, בקנדה, בארגנטינה, היכן שאתם פועלים, אין אנו מתערבים, אין אנו שוללים חלילה את יהדותכם, אין לנו כל כוונה לפגוע ביהדותכם ובזהותכם היהודית. אנחנו קובעים, שמה שהיה כל השנים, שרק אינסטנציה אחת יכלה לגייר על-פי ההלכה וזו הרבנות בארץ, היא שתוסיף לגייר, וזה כל כך טבעי.

כלל גדול במשפט הבין-לאומי הפרטי: "לקס-לוקי-סלברציוניס", זאת אומרת: הדין של המקום שבו עושים טקס, הוא הקובע. היותך ברומא, נהג כרומאי. אתה בישראל, בישראל יש רבנות אחת, יש חוק אחד שהתקבל על דעת כל המפלגות, הרוב מאחוריו.

לא ייתכן שתבואו ליצור לנו בעיות שאין לנו. אני מציע לכם, ידידי הרפורמים, אל תנסו לדחוף יתר על המידה את העניין. לא יעלה על הדעת שהחוק הזה לא יעבור, מפני שהוא בא להבטיח דבר אחד, המשך המצב הקיים. אין פה שום חידוש, אין פה שום שינוי, אין פה שום פילוג.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שאקי, אני מבקש ממך לסיים, אנא ממך.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

פקודת העדות הדתיות (המרה), 1927, קבעה ומוסיפה לקבוע ברגע זה, שהמקור היחיד להמרת דת הוא ראש העדה הדתית. בישראל, כל השנים, ראש העדה הדתית היהודית הם הרבנים הראשיים והרבנות הראשית לישראל.

לכן אני מציע, אנחנו רוצים אחדות, אני מאמין באחדות, אני מאמין שהאחדות היא ערך עליון במשנתה של יהדות. אבל יהדות, ואין לך מקור בטוח, נצחי, קבוע, בהיר, חד-משמעי, כמו ההלכה. בנושא הזה, זה הגורם המאחד את כולנו. בואו נתמיד באחדות הזאת ונתחזק בכל שאר התחומים להתקרב זה לזה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מאוד מודה לחבר הכנסת אבנר שאקי. חבר הכנסת יוסי שריד, בבקשה, ואחריו – חבר הכנסת רומן ברונפמן, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת עזמי בשארה.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני היושב-ראש, נאמרו כאן על-ידי חבר הכנסת אריה דרעי דברים מעניינים. לא תמיד חבר הכנסת אריה דרעי, על-פי מה שאנחנו שומעים, כל כך מפויס וכל כך ידידותי. אני מבין מדוע הוא מצא לנכון להיות דווקא היום כה מסביר פנים. בהזדמנות אחרת אני חושב שיהיה כדאי להגיב על הדברים. אני רק אומר במשפט אחד או שניים.

המשפט הראשון. אנחנו לא נוכל בשום פנים, חבר הכנסת שאקי – ואני מדבר בשמו, לא בשם הרפורמים והקונסרבטיבים, אני מניח שלהם יש השקפה דומה – אנחנו לא נוכל בשום פנים ואופן להכיר במעמד מונופוליסטי של זרם כלשהו ביהדות, בכל הכבוד שאנחנו רוחשים גם לזרם הזה, כפי שאנחנו רוחשים כבוד לזרמים אחרים. אם ליהדות יש מפתחות, ולמפתחות יש דלת, אנחנו לעולם לא נוכל להסכים, על-פי השקפתנו, אמונותינו, תפיסת עולמנו והשקפת עולמנו למסור את המפתחות האלה בידי רבנים שמשתייכים אך ורק לזרם אחד ביהדות.

אבל נדמה לי שגם אתה וגם חבר הכנסת דרעי לא נגעתם בנקודה החשובה, או אם תרצה, בשורש הפגם, או בשורש המום, או בשורש הרע. אמונה דתית, סליחה שאני אומר לך את זה, אמונה דתית היא קודם כול עניין של בין אדם לעצמו ובין אדם למקום. זה לא עניין של בין אדם למדינה. זה לא עניין של בין אדם לכנסת. לכנסת אין מה לעשות בכלל בעניין זה. שורש הרע הוא בחקיקה הדתית. איפה נשמע כדבר הזה? באיזו מדינה יש חקיקה דתית?

שאלו יהלום (מפד"ל):

במדינה יהודית.

יוסי שריד (מרצ):

אתה רוצה שנגיע להסכמות? ייתכן מאוד שנוכל להגיע להסכמות. אנחנו אולי גם חייבים להגיע להסכמות. אבל אנחנו נעשה את זה אך ורק בדרך של הידברות, בדרך של הבנה ובדרך של הסכמה. וזה לא שייך בכלל לבית הזה, וזה לא ייעשה בדרך של חקיקה, אסור שזה ייעשה בדרך של חקיקה. ואם זה ייעשה בדרך של חקיקה, זה דבר לא נכון ולא טוב, וצריך להתנגד לו. ודווקא אדם דתי כמוך היה צריך להיות שותף שלנו בעניין זה. מה לכל הקהל הקדוש הזה שיושב כאן ולאמונה הדתית שלך? מה, אתה מוציא אותה אל רשות הרבים? אל השוק אתה מוציא את האמונה הדתית שלך? את העניינים שבמוסר ואת העניינים שבפולחן? זה בינך לבין עצמך, ואנחנו מכבדים את זה.

אבל מה לכל זה ולכל השערורייה הזאת, הפוליטית, שהיא כל-כולה פוליטית? אם יש אדם שמכבד את המדינה, ואם יש אדם שמכבד את הדת, אותו אדם צריך לעמוד על כך שתהיה הפרדה בין הדת לבין המדינה, כמו בכל מדינה מתוקנת. וגם שם יש אנשים מאמינים, לא רק פה.

אדוני היושב-ראש, כמי שיהדותו הוטלה בספק בימים האחרונים אני רוצה לומר כמה דברים. ודרך אגב, אני לא ביקשתי התנצלות מראש הממשלה, מסיבות ומטעמים מובנים. אתה מבקש התנצלות

מאדם שיש לך יחס של כבוד אליו; אז אתה אומר: יתנצל, וזה ירפא את הפצע. אין לי חפץ בהתנצלות של ראש הממשלה. אבל חשבת: אולי בכל זאת אני צריך לבדוק את עצמי, משום שהעלבון הוא קודם כול על-פי העולב. אז החלטתי לבדוק את העולב כדי לראות באמת מה שיעורו של העלבון. וחשבת באיזו דרך אני יכול להעמיד את ראש הממשלה במבחן של יהדות. זה מאוד קשה. מי אני ומה אני? האם אני בוחן כליות ולב? האם יש לי עיני רנטגן? אני יכול לבדוק את הדברים שבינו לבין עצמו, כי כך אני רואה את זה? אינני יכול.

אבל חיפשתי וחיפשתי, ובכל זאת מצאתי מבחן. והמבחן הוא גם קל במקרה הזה, משום שמדובר בעשר, שזה גם ציון, אבל זה גם עשרת הדיברות. מטעמים של דיסקרטיות אני לא אומר מה ראש הממשלה מקיים או לא מקיים לפי דעתי. אתם תהיו הבוחנים. המבחן לפניכם, ואתם תבדקו אותו.

כמובן לא אקרא את הכול, מקוצר זמן. "לא יהיה לך אלוהים אחרים על פני"; לא תישא את שם ה' אלוהיך לשוא"; "זכור את יום השבת לקדשו"; "כבד את אביך ואת אמך", אני חושב שזה בסדר; "לא תרצח", בסדר גמור; "לא תנאף"; "לא תגנוב" – מי שאמר "לא תגנוב" כנראה התכוון בין השאר גם לגנבת דעת, כך אני מעריך; "לא תענה ברעך עד שקר"; "לא תחמוד בית רעך"; "לא תחמוד אשת רעך, ועבדו ואמתו", וכך הלאה וכך הלאה.

האמינו לי, חברות וחברים, מתוך יושר עילאי שאני מסוגל לגייס, אינני יודע כמה אני מסוגל לגייס, הפכתי והפכתי והחלטתי בסופו של דבר לבחון לקולא, והציון הכי גבוה שאפשר לתת לראש הממשלה במבחן הזה הוא חמש. חמש מתוך עשר. עשרה דיברות, ציון חמש, בלתי מספיק, יהודי בלתי מספיק, בלתי מספיק ביהדות. זה קל מאוד, חמש מתוך עשר. דרך אגב, בהתחלה חשבת ארבע, אבל אתם יודעים, אתם מכירים אותי, אני מוכן ללכת לקראת, אני מוכן לפרגן, אז שיהיה חמש. אבל חמש זה עדיין בלתי מספיק.

אבל מכיוון שבדיון הזה באמת חסרו לי דברי תורה, אני רוצה להמשיך בדברי תורה. אינני יודע למה, אבל נזכרתי בימים האחרונים, ולא רק בימים האחרונים, במשל יותם. גם כאן אינני יכול לקרוא את כל הפרק, אם כי הוא פרק נפלא, באמת פרק נפלא.

רחבעם זאבי (מולדת):

יוסי שריד (מרצ):

"ויואספו כל בעלי שכם וכל בית מלוא וילכו וימליכו את אבימלך למלך עם אלון מוצב אשר בשכם. ויגדו ליותם וילך ויעמד בראש הר-גרזים וישא קולו ויקרא ויאמר להם: שמעו אלי בעלי שכם וישמע אליכם אלוהים. הלורך הלכו העצים למשח עליהם מלך, ויאמרו לזית: מלוכה עלינו. ויאמר להם הזית: החדלתי את דשני אשר בי וכבדו אלוהים ואנשים והלכתי לנוע על העצים? ויאמרו העצים לתאנה: לכי את מלכי עלינו. ותאמר להם התאנה: החדלתי את מתקי ואת תנובתי הטובה והלכתי לנוע על העצים? ויאמרו העצים לגפן: לכי את מלוכי עלינו. ותאמר להם הגפן: החדלתי את תירושי המשמח אלוהים ואנשים והלכתי לנוע על העצים? ויאמרו כל העצים אל האטד: לך אתה מלך עלינו. ויאמר האטד אל העצים:

אם באמת אתם משחים אותי למלך עליכם, בואו חסו בצלי; ואם אין, תצא אש מן האטד ותאכל את ארזי הלבנון."

ואני אומר, חברות וחברים, חברי הכנסת, יש בליכוד זית, ויש בליכוד גפן, ויש בליכוד תאנה, ואני לא מדבר רק על הליכוד, אני מדבר על כל הקואליציה, יש גפן, יש זית, יש תאנה. ריבוננו של עולם, למה נטפלתם אל האטד הזה? למה נתפסתם אל האטד הזה דווקא? מה זה אטד? אטד זה צמח בר קוצני. על-פי כל פירוש, אפשר לומר שזה עץ שאין בו שיח, שאין בו שום תועלת לאדם – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

יוסי שריד (מרצ):

שום תועלת לאדם. עכשיו אני שואל, והפנייה הזו היא לאנשים הטובים בקואליציה: למה אתם מחכים, למען השם? למה אתם מחכים? שתפרוץ האש מן האטד ותאכל אתכם? ותאכל אותנו? הרי אתם יודעים שמדובר באטד. ואני אומר את זה לאנשים הטובים בממשלה, כי יש גבול עד כמה אנשים טובים יכולים לשמש ולשרת בממשלה רעה, עד שהם הופכים להיות אנשים רעים, והגבול הזה הוא כבר כאן, ואנחנו כבר הגענו לגבול הזה. אני יכול למנות כמה וכמה שמות. יש אנשים טובים שהגיעו אל הגבול. ואני אומר, לדוגמה, לשר החוץ דוד לוי, אלף "ברוגזים" לא יצילו אותך מן האש של האטד. ואני אומר לשר הביטחון יצחק מרדכי, אלף פעמים "לא ידעתי, לא שמעתי, לא אמרו לי, לא דיווחו לי" – לא יצילו אותך מן האש שתפרוץ מן האטד.

בימים האחרונים אני שומע, שמעתי את זה כאן גם היום, שמעתי את יושב-ראש הקואליציה ואת השר איתן, והיום גם ראש הממשלה המהם משהו בעניין זה, שהם לא זוכרים מקרה כזה או תופעה כזאת של השתלחות בראש ממשלה. אתמול התבקשתי להגיב על זה ואמרתי, שאחרי ששמעתי את יושב-ראש הקואליציה, אני ממליץ לחבר הכנסת מאיר שטרית שיתחיל לקחת ויטמינים כדי לחזק ולרענן את הזיכרון.

אני אומר, מה זה כאן? זה באמת רק זיכרון קצר או עזות מצח? מה זאת אומרת אתם לא זוכרים? ואם אתם לא זוכרים אז אנחנו זוכרים. ואני אגיד מה אנחנו זוכרים. אנחנו זוכרים את ארון המתים שהלך מסוף הארץ ועד סופה בחייו של יצחק רבין. זה היה ארון המתים של יצחק רבין. ואנחנו זוכרים את ראש הממשלה הולך לפני ארון המתים של יצחק רבין בחייו, ואחרי. ולא ראיתי, ולא שמעתי, ולא ידעתי. האטד הזה שממנו תפרוץ האש.

ואנחנו זוכרים את כל הסממאות ואת כל הצרחות: רבין בוגד, רבין רוצח. אתם יודעים מה בעיקר אנחנו זוכרים? אנחנו זוכרים את הרצח, ואנחנו לעולם גם לא נשכח אותו. מי מדבר כאן בכלל על אמירה כזאת של אופוזיציה, או על אמירה אחרת של אופוזיציה? כאן ראש ממשלה נרצח, ועכשיו גם לא ברור אם ראש הממשלה הזה היה יהודי, אולי רוצחו הוא יהודי, לפי האטד הזה שממנו תצא האש.

אז מה זאת אומרת לא זוכרים מקרה כזה? מה יכול כבר לקרות כאן בסיפור האטד? מה יכול פה לקרות? במקרה הגרוע ביותר, שבעינינו אגב הוא המקרה הטוב ביותר, ראש ממשלה יודח, אבל לא יירצח, חלילה וחס. אין אפשרות כזאת. יודח ראש ממשלה. מדוע יודח ראש ממשלה? משום שהוא מקיים את חוק מרפי השלישי, אינני זוכר. באופן ממש מופתי, ראש הממשלה הזה הגיע זה כבר לדרגת האי-כושר שלו. אפשר להיות סוחר רהיטים מוצלח, ואפשר להיות שגריר מוצלח, ואפשר להיות סגן שר מוצלח. אבל הוא ראש ממשלה רע. הוא לא זית, הוא לא תאנה, הוא לא גפן. הוא אטד.

והדבר האחרון, מכיוון שהיושב-ראש מצליף בי, אני רוצה לומר כך. זה לא פלא שאנחנו מתגעגעים מאוד מאוד ליצחק רבין. זה לא פלא, זה טבעי, זה אנושי. אבל, אני מעולם, מעולם לא חשבת, אי-פעם, שאני אתגעגע ליצחק שמיר. ואני אומר לכם, שהאיש הזה, בנימין נתניהו, מעורר בי געגועים עזים ליצחק שמיר, ואומר לכם גם למה. יכול להיות שהמדיניות היא אותה מדיניות. אלא מה? כאשר יצחק שמיר היה ראש ממשלה, היתה לנו בעיה עם האמת שלו. לעומת זאת, כאשר בנימין נתניהו ראש ממשלה, יש לנו בעיה עם השקר שלו. ויש לנו עוד בעיה אחת, יצחק שמיר מעולם לא עבד במחלקת הביוב של ארתור פינקלשטיין. ולמה אני אומר מחלקת הביוב? כי לפני כמה ימים התפרסם מאמר ב"ג'רוסלם פוסט", או באחד העיתונים החשובים בווישינגטון, עיתון חשוב, ששם נכתב, ואני מצטט נאמנה מלה במלה: "אם אתה רוצה קמפיין של הצלף ככל יכולתך, הכפש ככל יכולתך, אם אתה מוכן", ואני מצטט: "להיכנס אל הביבים, שכור לך את שירותיו של ארתור פינקלשטיין".

יצחק שמיר לא עבד במחלקת הביוב, הוא לא הוריד את הפוליטיקה הישראלית אל שפל התחתיות, אל שפל המדרגה, אל הביוב, אל הביבים, כי זו פוליטיקה של ביבים. ולמרות המאמץ הגדול הזה של היועץ שבא לכאן בכל פעם, האיש הזר והמוזר והרע הזה, אף שהוא בא לכאן בכל פעם בעתות מצוקה, ברגעי משבר, ואף שהוא רוצה להוריד את כולנו אל הביבים, אנחנו לא נרד.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסי שריד. חבר הכנסת רומן ברונפמן, ואחריו – חבר הכנסת עזמי בשארה.

רומן ברונפמן (ישראל בעלייה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בהמשך לנאום מעניין ומלהיב של חבר הכנסת יוסי שריד, אני יכול להגיד רק דבר אחד. במקביל לכושר ההישרדות של העם היהודי, אנחנו פיתחנו בהחלט זיכרון קולקטיבי קצר ביותר. אני חושב שכתב על זה ולטר בנג'מין בעבודה שלו על תודעה מקוטעת שהעם היהודי פיתח בגולה – ולא השתחרר, לדעתי, ב-50 השנה האחרונות מהתודעה המקוטעת הזאת – וכל מה שלא נוח לנו אנחנו בהחלט מטאטאים אל מתחת לשטיח ושוכחים דברים מהר מאוד.

מדינת ישראל ועם ישראל – אם יש עם זה, ואני מקווה שיש עם כזה – ניצבים היום בפרשת דרכים מאוד קשה. אנחנו התקדמנו, לטעמו של מישהו יותר מדי מהר, לטעמו של מישהו פחות מדי, להסכמים עם הפלסטינים. אנחנו חתמנו על הסכמים עם מצרים וירדן. התחלנו במשא-ומתן עם השכנים הצפוניים, הסורים, ואנחנו מצפים לפתרון עם לבנון. אם להאמין למה שאמר היום שר החוץ הרוסי יבגני פרימקוב, לא נוכל לסכם עם הממשלה הלבנונית שום דבר אם לא נערב את ממשלת סוריה. אנחנו ניצבים בפני בעיות ביטחוניות וקיומיות קשות מאוד. אבל זה סיפור שרדף אותנו שנים רבות וממשיך לרדוף; לצערי, אני חושב שהוא ירדוף הרבה מאוד שנים קדימה. אנחנו ניצבים היום

בבעיה חברתית קשה, פילוג בעם, פילוג לשמאל ולימין, פילוג לדתיות או יהדות אורתודוקסית ולזרמים אחרים, שיותר ויותר מעוניינים במה שמתרחש היום בארץ, ופילוג בקרב העם היהודי שיושב בציון, והרוב, לצערנו, שעדיין יושב בגולה. הפילוגים האלה לא מוסיפים לחוסנה ולבריאותה של החברה שלנו.

ולכן, ביום הראשון של כנס החורף, הקריאה של ישראל בעלייה, סיעת הכנסת שהוקמה על-ידי אלה שהגיעו לישראל בשנים האחרונות, היא לשאוף לאחדות העם; לאחדות העם שלא יתפלג לשמאל ולימין אלא יחבר ויפייס בין שמאל לימין, לחוסנה של החברה שלא לפלג לפי הזרמים ביהדות אלא תימצא דרך ויבנה גשר כדי לפייס ולאחד את הזרמים, לחברה בישראל שתתייחס בכבוד ובהרגשת , חברות עם היהודים היושבים בגולה, כי אנחנו כלים שלובים של אותו העם. ובהזדמנות partnership זאת אני באמת יכול לקרוא למנהיגים של העם היהודי בארץ ובגולה לפעול למציאת פתרון לפיוס בכל מה שקשור לחוקה דתית ולחוקים שאמורים להגיע להצבעה בכנסת, לעשות כל מאמץ, כל פשרה, שכנסת ישראל לא תצטרך להכריע, להתערב ולהחליט מי הוא יהודי טוב ומי יהודי פחות טוב.

ולסיום, אני חושב שהגיע הזמן והגיעה שעתה של ממשלת אחדות, ואולי לא בנסיבות פוליטיות אלו או אחרות אלא במה שהעם רוצה, במה שהעם דורש ובמה שהעם חש. העם חש אי-נוחות; העם חש ומשדר חוסר שביעות רצון, חוסר ביטחון, פחד, אני לא רוצה להשתמש במלה פאניקה, ולכן עלינו, על נציגי העם, על נבחרי העם, לגשת לקיום אחדות, אחדות בעם, אחדות בממשלה ואחדות בכנסת. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת ברונפמן. חבר הכנסת עזמי בשארה, ואחריו – חבר הכנסת אברהם רביץ.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הדיון המדיני שהתנהל היום, לרבות הודעתו של ראש הממשלה, כבר משקף, לדעתי, את העובדה – – –

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה. אני מבקש מאוד מאחד הסדרנים לסגור את הדלתות בצד זה. כל הקולות נכנסים לכאן.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

– – – כבר משקפים עובדה מרה אחת שלמדנו לחיות אתה בשנה וחצי האחרונה – – –

הי"ר ש' וייס:

נא לסגור את הדלתות בצד הזה. ממש צועקים. רק שנייה; אני רוצה לאפשר לך לנאום באווירה סבירה. נא לסגור את כל הדלתות. תודה רבה. בבקשה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

— — — עובדה מרה שהתרגלנו לחיות אתה, לצערי – העדר ציפייה גם בבית הזה וגם, לדעתי, ברחוב. כבר לא מצפים לדבר. יש הרגשה שאפילו רצים אל הכלום. ההרגשה היא, שלא צריך לצפות לשלום מהמשלה הזאת; זה כבר יותר מדי. אני גם לא מצפה שיהיה שלום בצלה של המשלה הזאת. אנחנו כולנו מצפים או מייחלים שלא תהיה קטסטרופה גדולה אחת. זה כבר הדבר הכי נשגב שאנחנו יכולים לצפות לו בצלה של המשלה הזאת, שלא תהיה איזו קטסטרופה פתאום, שלא יקרה פיצוץ באחד מהמשברים שיהיו כמו המשבר עם ירדן, שיהיה איזה משבר אחר, שיהיה פיצוץ אחד גדול.

ניהול המדינה כבר דומה יותר למה שנקרא במדעי המדינה – זה כבר לא ניהול מדינה, זה ניהול משברים. אנחנו עוברים ממשבר למשבר, ולדעתי, המבקרים שוכחים לציין את נתניהו בציון לשבח אחד. הוא כן מצליח בניהול משברים, הוא כן עובר ממשבר למשבר. מתי זה ייכשל אני לא יודע, אבל ללא ספק זהו ניהול משברים ולא ניהול מדינה.

הדבר השני שאנחנו יכולים להתרשם ממנו, ממה שקורה במדינה הזאת, זה העדר שיח רציונלי. לכן אני לפעמים אומר לכם, לדור שלכם, אולי זה סופה של הציונות באיזו צורה, שהיתה באמת כלפי חוץ, לדעתי, לפחות כפלסטיני, לא רציונלית וכובשת וכו', אבל כלפי פנים היה איזה מבנה רציונלי ושיח דמוקרטי בתוכה.

אני מסתכל מסביב, דרך אגב גם האינטלקטואלים הערבים האחרים שואלים אותי בתקופה האחרונה: תגיד, זאת המדינה שניצחה אותנו, כבשה וכו'? כל המדינה הזאת, כל האליטות, עסוקות באובססיות שיוקיות, אם הן יוצאות מחצרו של ראש המשלה נתניהו ואם מחצרותיהם של רבנים. רק בשבועות האחרונים רץ ראש המשלה של מדינת ישראל פעמיים לרב הזקן כדורי. באשר לזיקנתו, מובן שאין מה להשוות מבחינת שיעור הקומה של שאול המלך שהיה רץ בזיקנתו לבעלת האוב, אבל כמובן יש הבדל. מדובר שם במלך בעל שיעור קומה וכאן מדובר באיש משכמו ומטה אם אפשר לומר. אבל הדבר הזה, עצם העובדה שראש ממשלת ישראל רץ פעמיים לרב, זה כבר סיפור אחר, ומהצד הזה של הבית מחכים גם כן בתור על מנת שיקבל אותם. מה קורה? איזה מין תרבות של הגמוניה? איזה מין תרבות מקבלת הגמוניה ברחוב הישראלי ועד איפה מגיעה — — —

הי"ר ש' וייס:

יש אמירה: הרוצה את הרב בא אליו. יכול להיות שהרוצה את הרוב בא אליו.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

נכון. מי שרוצה את הרוב; בדיוק.

מה שקורה באמת זאת השתלטות של שיח לא רצינולי. הציניות של האליטות היושבות בבית הזה מנציחות אותו. הם יודעים שכל זה שקר, הם עושים את זה בפרגמטיות צינית, משתתפים בדבר הזה

יצחק כהן (ש"ס):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יצחק כהן, הוא לא מדבר על הציבור הדתי אלא על החילונים.

יצחק כהן (ש"ס):

חבר הכנסת עזמי, אתה קורא מחשבות?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

כן, אני קורא מחשבות. אני מרשה לעצמי לקרוא מחשבות. אני אומר שעושים את זה בפרגמטיזם ציני, ובכך הם עוזרים להשתלטותה של תרבות לא רצינולית ברחוב, ופעם אחת זה ינקום באליטות הרצינוליות. אני אומר לכם, שמה שמתנהל במדינה הזאת – – –

דרך אגב, בעניין הרב כדורי אני חושב שזאת כמעט התעללות בזקנים. מתעללים באיש הזה. דוחפים אותו, מטלטלים אותו, אומרים לו מה להגיד – כמה עסקנים סביבו. אני חושב שזו ממש התעללות באיש הזה.

יצחק כהן (ש"ס):

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

על כל פנים, מה שקורה כאן מצביע על משבר עמוק מאוד שעובר לא רק על החברה הישראלית אלא על האליטות הישראליות. יש איזה מין מצב של חוסר מוצא, וכל זה קורה בצלה של הממשלה הזאת.

אנחנו נכנסים לדיון המדיני בפתיחת כנס החורף. כמעט לא הזכרה מלה בנושא המדיני. אנחנו דנו בעניין תיאולוגי כמעט, כנסת ישראל. תארו לכם שהפרלמנט הצרפתי ישב לדון איזו תפילה תוכר, זאת או זאת בדת הקתולית? אנחנו דנים בנושא מדומה. אנחנו דנים, ואני, בלי שאני אבחר כמובן, נולדתי בבית נוצרי. מה לי ולדיון הזה? דיון בנושא איזו המרה תוכר ולמה? למה זאת סמכותה של הכנסת הזאת והבית הזה וכו'? בזה אנחנו מתרכזים – ודרך אגב, כאן אני חייב להגיד לכם, עוד לא קבעתי עמדה. היום שמעתי את הרבנים הרפורמים. אני, כמובן, בעד הפרדת הדת מהמדינה וכל הנושא הזה, אבל יש בי קצת שמחה לאיד על כך שיהדות אמריקה, רובה רפורמית וקונסרבטיבית, מגלה פתאום במי היא תומכת כל הזמן ומאחורי איזה מדיניות היא כל הזמן מתייצבת. לאנשים האלה יש עמדות ליברליות במדיניות הפנים-אמריקנית, בכל דבר, אפילו בענייני מרכז אמריקה. בעניין השאלה הפלסטינית יש להם עמדה אנטי-ליברלית מסורתית. עכשיו הם מגלים שהדמוקרטיה הליברלית היחידה במזרח התיכון שהם מייצרים בעבורה את הלובי הכי חזק בארצות-הברית היא בעצם מדינה לא ליברלית. בואו נכיר בזה. זאת דמוקרטיה אתנית, דמוקרטיה דתית, דמוקרטיה קהילתית, אבל זאת איננה מדינה ליברלית. היא מחרימה ומחליטה איזה מין המרה דתית היא נכונה, מקובלת ואיזו לא. זה לא שייך לליברליזם.

אני חייב להגיד כמה משפטים על הנושא המדיני שהיה אמור לפחות להיות הנושא שלנו. מהבחינה הזאת, ללא ספק, ביטול הביקור של השר דוד לוי בארצות-הברית – אני לא יודע אם הוא יצא עוד פעם. הרב דרעי אמר שיסמך אותו להתקדם. כולנו כאן יודעים שאין לו מה להסמך בשביל להתקדם, שהוא מנהל את העניינים מאחורי גבו של דוד לוי. אבל כל זה עניין טכני. הוא מנהל את העניינים מאחורי גבו של דוד לוי ומייצר כל מיני יצורים כמו "מדינות נלוויות". שמענו אותו מדבר במושב אחר גם על מין פוארטו-ריקו וכו'. אנחנו יודעים שהוא הולך בכיוון של יצירת איזה פתרון קבע, בניסיון לכפות אותו על הפלסטינים, כאשר הוא צועק כל הזמן: הבנייה בהתנחלויות תימשך.

ממשלת ישראל בהנהגתו של נתניהו – וזה העניין, לא מה שאמר אחד השרים כאן – לא למרות זאת שלא תמכתם באוסלו אלא מפני שלא תמכתם באוסלו ומפני שאתם מתנגדים לאוסלו, מנסה לטרפד את כל התהליך הזה, וליצור איזה יצור חדש שיפטור את מדינת ישראל מהתחייבויותיה באוסלו ב', וכפה על הפלסטינים מוקדם מדי פתרון קבע שהוא-הוא פתרון הביניים. אין לו שום תוספות בעצם, זה פתרון הביניים.

הם יצטרכו לאכול את ההתנחלויות ולאכול את הבנטוסטנים בעצם זה שהישות הפלסטינית הזו תהיה מחולקת ומשושעת ולאדם הפלסטיני לא יהיה חופש תנועה. אתם מנסים לכפות על העם הפלסטיני בסוף המאה ה-20 – ואגיד זאת בכל מושב ובכל ישיבה – משטר אפרטהייד, לא שום דבר אחר. אפשר לקרוא לה מדינונת, לא מדינונת, עם אחד ריבוני והשני לא, עם אחד בונה התנחלויות – לשני אסור לבנות, לעם אחד יש חופש תנועה – לעם השני אין חופש תנועה, לאחד יש זכויות אזרח – לשני אין זכויות אזרח. וכל זה מתנהל על אותה חלקת אדמה שאתם מתעקשים לקרוא לה איך שאתם קוראים לה. זה משטר אפרטהייד, לא שום דבר אחר.

זה מה שנתניהו מנסה לכפות; זהו מתכון לפיצוץ, זה ידחה קצת את העניינים, זה יפטור אותנו אולי מהתחייבויותיו רק בפוליטיקה וברטוריקה. מבחינה בין-לאומית זה לא יפטור אותנו; השאלה הפלסטינית תמשיך להיות קיימת שם, היא לא תיעלם בגלל זה. העניין הזה ימשיך לדחוף בכיוון של מתחים. אפילו תתחלף ההנהגה הפלסטינית, אני אומר לכם שהעם הפלסטיני לא יתחלף. השאלה

הפלטטינית תישאר, ואין מנוס מלהתקדם לאט לאט לפשרה היסטורית, ולא להיגיון של החזק שיכול לכפות תכתיבים על האחר.

תשמעו, אני לא יהודי, אבל רוב ההוגים האירופים שלמדתי את כתביהם הם הוגים יהודים. יש לי אפילו סימפטיה עזה להגות היהודית בחוץ-לארץ במיוחד ולחלק מההגות היהודית כאן. אבל ראיתי ראש ממשלה שלוחש – לא שהם לא יהודים, אלא שהם שכחו שהם יהודים; הם רוצים להפקיד את הביטחון שלנו בידי הערבים. תראו על כמה אינסטינקטים הוא שיחק. איזו דמגוגיה היא זו, אם במרכאות ואם בלי מרכאות – איזו דמגוגיה פאשיסטית היא זו? הוא מלשין, הוא מלשונן האיש הזה, הוא משחק על אינסטינקטים פרימיטיביים של ההמונים, הוא מפחיד אותם: א. הוא אומר להם שהם שכחו שהם יהודים, כלומר הוא מוציא אותם מחוץ לקהילה; ב. הוא אומר, הפקירו את הביטחון שלנו. כלומר, הם בוגדים. הוא פועל על כל האינסטינקטים הפרימיטיביים והחשוכים האפשריים בלחישתו לרב הזה.

אבל מה קרה – וכאן הבעיה: זו אותה התנהגות שהיתה לאחר רצח רבין. הלכו לרוץ לפתחו של אותו רב, ועמדו שם עם שלטים: אני יהודי גאה, אני זה, אני זה. עוד פעם מתגוננים כאן, כמו שהתגוננו אחרי רצח רבין. עוד פעם מעבירים את הסיפור הזה בקלות, עוד פעם מספרים על אחדות האומה ועל דיאלוג בין כולם. כפי שהימין ניצח – ניצח, אני אומר לכם – אחרי רצח רבין, וכפי שרצח רבין לא היווה מפנה היסטורי בעניין האלימות הפוליטית במדינת ישראל, כך ממשיכים הלאה בהתרפסות הזו של האופוזיציה, בצורה שהיא מנהלת את המאבק באלימות הפוליטית של הימין הקיצוני ובדמגוגיה הפאשיסטית. הכוחות הדמוקרטיים לא יעמדו לעולם מול המתקפה הזו. משהו חשוך קורה ברחוב הישראלי, והגיע הזמן להתמודד אתו ולא להתחרות בו. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת עזמי בשארה. חבר הכנסת אברהם רביץ. אני מבין שאחרי שרבים עסקו בתיאולוגיה, אתה תעסוק היום במדינאות. אחריו – חבר הכנסת אלכסנדר לובוצקי, חבר הכנסת טלב אלסאנע, חבר הכנסת רחבעם זאבי וכו'.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, לחבר הכנסת בשארה, באמת אין בעיות אחרות, יש לו הבעיה המדינית, ואני מכבד את הבעיה שלו. אני רוצה לומר לך ודרכך לכל עם ישראל, שלנו יש בעיות שלפי דעתי חשובות מן הבעיות המדיניות, מבחינת עצם הקיום שלנו.

העם היהודי חזר לארצו, על מנת להקים כאן – על-פי ההגדרה של מדינת ישראל – את מדינת היהודים. זו מדינה יהודית, ואני כאזרח במדינה היהודית מאמין באמונה שלמה שאנחנו חייבים להתנהג עם כל המיעוטים התנהגות שווה של שוויוניות מלאה. יש לנו כמה וכמה ציוויים בתורה הקדושה שלנו, אשר מחייבים אותנו להתנהגות של כבוד ושל שוויון עם הגר הגר אתנו. זו מדינה יהודית, ולכן יש לנו בעיות. יש לנו בעיות אמיתיות בגלל אורח חיינו, בגלל ההשפעות הזרות של תרבויות אשר אוכלות כל חלקה טובה כאן במדינתנו, ואנחנו שואלים את עצמנו פעמים רבות מאוד, מה הזהות האמיתית שלנו. אלה הם הלבטים, אלה הם הוויכוחים, ואנחנו מתמודדים עם העניין הזה.

ולולא העניין הזה, אני אומר לך, חבר הכנסת בשארה, כל העסק הזה איננו שווה ולא היה שווה את המאמץ הגדול והנוראי הזה של שובנו לארצנו.

אדוני היושב-ראש, אני מוכרח לומר לך, שבחול-המועד סוכות היו לי רגעים גדולים מאוד של שמחה. נתקלתי בתופעה מרנינה שחכיתי לה אולי שנים רבות, וזה היה כתוצאה מדבריו של ראש הממשלה שנאמרו בנוסח זה או אחר לרב כדורי. התוצאה של הדברים האלה היתה לדידי ולרבים כמוני טל חיים, כאשר ראיתי כיצד נזעקו המוני בית ישראל, מאלה שאנחנו כאן מעל במת הכנסת שוצפים בהם על התרחקותם מהיהדות ואנחנו כואבים את הכאב הזה. והנה, הדברים הללו של ראש הממשלה ליכדו את כל העם היושב בציון, לרבות ההפגנה שהיתה או לא היתה לפי התקנון.

הי"ר ש' וייס:

המלה "גאה" לא הרגיזה אותך?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לא. יהודים קמו ואמרו: אנחנו יהודים. ברור לי, אני לא נאיבי עד כדי כך ואני לא חושב שכל אלה שזעקו ונזעקו כולם עשו זאת לשם שמים. בוודאי היתה כאן גם פוליטיקה. אבל בכל אופן יהודים פשוטי עם שאינם פוליטיקאים זעקו ואמרו: אנחנו יהודים, והתגאו בכך.

ואני רוצה לומר עוד אמירה אחת בקשר לעניין הזה, בנושא שבו אני בוודאי חולק על ראש הממשלה: אני לא חושב שזיכרון היהדות עובר דרך שיטה מדינית, פוליטית או ביטחונית כזו או אחרת. אני חושב שיהודים זכרו את יהדותם גם כאשר לא היתה שום שיטה פוליטית, גם כאשר הביטחון לא היה בידי היהודים, והיהודים למדו להיות גאים עם העובדה שהם נבחרו לקיים את המצוות, להיות עם השם, לקבל את התורה מסיני וללכת גאים ולהיות אור לגויים. זאת היתה הגאווה, זה היה הסימן, הסימבול שלנו כיהודים.

ולכן, בעניין זה אני חולק על ראש הממשלה שאומר כי שוכחים את היהדות אם רוצים מדיניות אחרת, פוליטית או ביטחונית. עמים אחרים גם הם לוחמים למען עצמאותם ולמען ביטחונם. זיכרון היהדות עובר דרך כיבוד מורשת היהדות – גם אם לא מקיימים מצוות – דרך שמירת הקשר אל מעיינות הנצח של תורת ישראל.

הי"ר ש' וייס:

גם דרך כיבוד עם אחר.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

בהחלט, זאת אמרתי בתחילת דברי, אדוני היושב-ראש. צריך לכבד כל אדם שנברא בצלם, ויש כמה הלכות מפורשות המעגנות את החובה לכבד כל אדם שנברא בצלם. זה לא מונע מלחמה באדם שרוצה להרוג אתי. לא צריך לטשטש את התחומים.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, היום שלחתי מכתב לראש הממשלה. פניתי אליו כאזרח, כחבר כנסת, כראש מפלגה, וביקשתי ממנו, שלא ייסע לארצות-הברית לוועידת הרפורמים, כל עוד הם ממשיכים לאיים עלינו בפגיעה בכלכלת מדינת ישראל, בהלשנה לבית הלבן ובפגיעה במדיניות שלנו, אם לא יקבלו את עמדתם. אם הכנסת הזו שהיא ריבונית ומחוקקת, לא תקבל את עמדתם, הם יפגעו בכיס היהודי. לא ראוי שראש הממשלה ייסע לוועידה כזאת, עד שהם יחזרו בתשובה בעניין הזה לפחות. מה זאת אומרת, מאיימים על מדינת ישראל: אם לא תקבלו את תכתיבינו, נפגע בכס כלכלית, מדינית ופוליטית. ילשינו עלינו לסנאטורים ולנשיא.

ועוד משפט אחד, על החוצפה – ממש חוצפה – שמשלחת אנשים שמגיעה לכאן למדינת ישראל, ובשם הפלורליזם, בשם הדעות הרווחות, באים אלינו, אל יהודים שסחבו את היהדות כפי שהיא מאז מתן תורה, 3,300 שנים, ואומרים לנו בשם הפלורליזם, שאסור לנו להאמין שהיהדות איננה פלורליסטית. הלוא לו היינו מוכנים לקבל במשך הדורות את התפיסה הזו שהיהדות היא פלורליסטית, לא היו הורגים בנו, לא היו שוחטים אותנו. זה מה שהגויים ביקשו מאתנו כל הדורות, ואנחנו התעקשנו ואמרנו שהיהדות מדברת בשם מושגים מוחלטים, שהיהדות מדברת בשם תורה שנתקבלה בסיני, שהיהדות היא כזו שהמין האנושי איננו יכול ואיננו רשאי לשנות אותה ולהשתלט עליה, אלא היא נכתבה לנו על-ידי הקדוש-ברוך-הוא. באים לכאן אנשים, הם יכולים לחשוב שהם לא מאמינים – בוודאי, גם לנו יש לא-מאמינים כאן – אבל לכפות עלי – לא עלי אישית אלא על היהדות הנאמנה – שאנחנו נקבל תפיסת עולם זרה ליהדות?

אני רוצה לשאול, להבדיל, האם היה פרוטסטנט המאמין בפלורליזם מעז ללכת לוויטיקן, ללכת לאפיפיור, ולהציע לו הצעות נלזזות שגם הוא יהיה פלורליסט, והיום החשוב בעיניהם יהיה יום שני ולא יום ראשון? אני חושב שזה קצת יותר מחוצפה.

ומשפט אחרון אני אומר ליהודים הרפורמים: זה לא יעזור למנהיגים שלכם, זה לא יעזור לתומכיהם הפוליטיים, אנחנו לא מוסמכים להוציא אף יהודי מכלל ישראל, ויותר מזה – אנחנו גם לא רוצים להוציא אף יהודי מכלל ישראל, גם אם הוא רפורמי. כולם אחינו, שרינו, תועינו ואולי פושעינו, אבל אחינו.

היו"ר ש' וייס:

ישראל שחטא, אף שחטא ישראל הוא.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

ישראל הוא. זה לא יעזור למנהיגים. הם התגלו עכשיו בקלונם. חבר הכנסת לובוצקי, אני רוצה לומר לך מלה אחת: המנהיגים האלה, שהם כנראה – אני רוצה ללמד זכות – המיליטנטים, ה"נטורי קרתא" של הרפורמים, כאשר הגיעו לכאן והציעו להם להמתין קמעה – הציעו גם לנו, ואנחנו קיבלנו זאת –

עשו שטות גדולה שהם לא המתינו, כי זה מחייב גם אותך להצביע בעד החוק. אבל אגלה לך סוד: אתה יודע למה הם לא המתינו? כי המנהיגים הרפורמים המיליטנטים לא מחפשים את הפתרון; הם מחפשים את המלחמה נגד הדתיים. זה מה שהם רוצים. אוי להם אם יהיה איזה פתרון, כי אז הפסידו את הכוח, את הכסף ואת היוקרה שיש להם. הם מצליחים לגרור את היהודים התמימים שיש בארצות-הברית, אלה שפגשת שם.

אומרים לי שאפנה אל היהדות הרפורמית. אני פונה אל כל יהודי ויהודי באשר הוא: אחינו אתה, אנחנו מחכים לך, בוא לכאן, אבל אל תאיים עלינו. ושבנו בנים לגבולם, והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת רביץ, לפי הנאום שלך, אני חושב שאתם צריכים להצביע לקונגרס הציוני. חבר הכנסת אלכס לובוצקי. אחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע.

משה גפני (יהדות התורה):

חבר הכנסת לובוצקי, אולי תסתפק בנאומו של הרב רביץ?

יצחק כהן (ש"ס):

התרגיל הזה מסוכן מאוד.

הי"ר ש' וייס:

מה שמתרחש כאן מעניין מאוד. הכול אומרים כאן היום דבר תורה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, יהודים נוהגים לומר בחגים ברכות מיוחדות. בראש השנה אומרים – שנה טובה, כתיבה וחתימה טובה. ביום כיפור אומרים – גמר חתימה טובה, בסוכות אומרים – חג שמח. לקראת הושענא רבא אומרים פתקא טבא או א גיטע קוויטל. קשה להיפרד מהברכות המיוחדות, ולכן בימים שלאחר החגים נהוג לומר חורף טוב. הייתי מאוד רוצה לאחל גם לכנסת שלנו כנס חורף טוב.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת דהאמשה ואלסאנע, א גיטע קוויטל זה פתקה טובה. זה מה שפנחס ספיר היה נותן.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

הייתי מאוד רוצה לאחל לכנסת שלנו כנס חורף טוב, אבל, לצערי, כשמסתכלים קדימה במבט מפוכח, אנחנו עומדים בפני בעיות, ובעיות קשות באמת.

במקום להתפלמס הייתי מעדיף לשטוח בפניכם, חברי הכנסת, את תוכניותיה של סיעתנו, סיעת הדרך השלישית, למושב הנוכחי של הכנסת, אותם נושאים שבהם אנחנו מתכוונים להתמקד, והנושאים הללו כולם בעצם מתמצים במלה אחת, והיא שלום, שלום, ולשלום הזה יש שלושה מרכיבים: 1. השלום בין חלקיה השונים של החברה הישראלית; 2. השלום בין ובתוך העם היהודי בארץ ובתפוצות; 3. השלום עם שכנינו.

ברשותכם, הייתי רוצה לפרט, ואתחיל בשלום בין חלקיה השונים של החברה הישראלית. שמעתי פעם "ורט" מאוד נחמד של הרב עמיאל, זכרו לברכה, שהיה רבה הראשי של תל-אביב, שמתאים בדיוק לפרשת השבוע שלנו, פרשת נח. אמר הרב עמיאל כך: כשננסו החיות לתיבה, התקיים בעצם חזון אחרית הימים – וגר זאב עם כבש. הרי איך באותה תיבה קטנה היה אפשר למנוע את המלחמה בין הזאב ובין הכבש? שם התקיים חזון אחרית הימים, באותה תיבה, בתיבת נח.

היו"ר ש' וייס:

זה היה מול סכנת המבול.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

או, בדיוק כך. מול סכנת המבול, מול הסכנה החיצונית התאחדו החיות, התאחד הזאב עם הכבש. ואנחנו לא נלמד מהחיות להיות כמותם? אם החיות ידעו להתאחד מול הסכנה החיצונית, האם אנחנו, בני האדם, בית ישראל, לא נתאחד בתוכנו מול הסכנה החיצונית?

באותם ימים הפנה הרב עמיאל את קריאתו אל המחותרות, אותן מחתרות שלחמו נגד הבריטים, נגד הערבים, אבל גם לחמו אחת נגד השנייה, והוא קרא להן לשלב כוחות ולהבין ולזכור, שהאיום האמיתי עלינו הוא האיום החיצוני, ואין מתאים יותר משבת זאת, המתקרבת אלינו, שבת פרשת נח, כדי להזכיר את זה לנו כאן, במדינת ישראל כיום. אנחנו משקיעים את רוב האנרגיה שלנו במלחמות הפנימיות שלנו.

משה גפני (יהדות התורה):

הרפורמים שאתה מדבר בשמם מאמינים למה שאתה אומר בתורת ישראל?

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

חבר הכנסת גפני, אני מדבר כרגע על הצורך – – –

היו"ר ש' וייס:

על כל פנים, במבול הם מאמינים, כי עכשיו יש באמריקה מבול.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

לא דייקת בדברי. חילקתי את הנושאים שאדבר עליהם לשלושה. כרגע אני מדבר על השלום בתוך החברה הישראלית, ואני חותר למשהו אחר. אני אגיע מייד לסוגיית העם היהודי.

משה גפני (יהדות התורה):

לא, עזוב את העם היהודי עכשיו.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

רגע, אני לא הנציג שלהם. ממתי הפכתי להיות נציגם שאני צריך – – –

יצחק כהן (ש"ס):

נו, באמת.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

תנו לי לדבר ותבינו את דברי. אני מדבר עכשיו על השלום ההכרחי בין החלקים של החברה הישראלית, בין הימין ובין השמאל. סיעת הדרך השלישית הולכת במושב הנוכחי להקדיש את מלוא

מרצה ואת כל כוחותיה הפוליטיים כדי לנסות ולהביא לממשלת אחדות במדינת ישראל. לדעתנו, זה צורך השעה. אחרת לא נוכל לעמוד ביעילות ובנחישות כנגד הסכנות החיצוניות.

נסים דהן (ש"ס):

אל תסית את קהלני. תן עצה לשר קהלני להתפטר, מחר יש ממשלת אחדות.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני אענה לך מייד, חבר הכנסת דהן, תן לי לגמור את המשפט. לא נוכל לעמוד ביעילות ובנחישות כנגד סכנות מבחוץ, ולא נוכל להתקדם באופן רציני ואמיתי לשלום, כאשר אנחנו כל כך מפורדים.

לגבי קריאת הביניים של חבר הכנסת דהן, אני רוצה להזכיר ולשבח את השר אביגדור קהלני, שהיה השר היחיד שהודיע, שהוא לא ייצמד לכיסא והוא מוכן לוותר על כיסאו כדי להקים ממשלת אחדות.

יצחק כהן (ש"ס):

שיעשה מעשה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני חושב, שאביגדור קהלני הוכיח, שהוא מוכן למסור למען מדינת ישראל יותר מאשר כיסא, הרבה יותר מאשר כיסא, והפלטינות ברגליו ובכל גופו מעידות על כך. הוא הוכיח גם שיש לו אומץ לא רק בשדה הקרב אלא גם בשדה הפוליטיקה. אני חושב, שאם כבר, כדאי לנצל את ההזדמנות כאן ולקרוא לכמה שרים אחרים בממשלה, חלקם גם הם הוכיחו את נכונותם להקריב למען המדינה, גם בשדות הקרב, גם בבתי-סוהר בחוץ-לארץ כדי להגיע למדינת ישראל, וכדאי שאותם שרים וכל השרים יהיו מוכנים לשלם בכיסאותיהם כדי שנקים ביחד ממשלת אחדות, שלא נממש, חלילה, את הבדיחה הידועה על הישראלים, שאומרת – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לובוצקי, אין פה אף אחד מסיעתי. אני משער שאם היו, ודאי היו אומרים לך שאתה מצמצם את הנושא לכיסאות, וזה רחוק מאוד מהשקפתה של סיעתי. פשוט חבל שאין איש כאן.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

. העמדה שאתה נוקט תלויה בכיסא שעליו אתה chair you sit on אתה יודע, האמריקנים אומרים – יושב. כאשר אתם יושבים על ספסלי האופוזיציה, אני מניח שקל לכם מאוד לוותר על כיסאותיכם.

היו"ר ש' וייס:

זה תיאור טוב. זה תיאור קצת ציני של המצב.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני מאמין, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ריבלין, אולי תייצג רגע את סיעתי מול העניין הציני הזה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אפשר לראות את זה גם בצורה אחרת. לפעמים מציעים כיסא כשיודעים שאף אחד לא רוצה לקחת אותו.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

חבר הכנסת ריבלין, אני לא מקבל את הגישה הצינית הזאת. נפגשנו עם האופוזיציה, שמענו בה קולות של נכונות. אני אסביר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

על איזה בסיס? על בסיס של לא לנהל משא-ומתן עם הסורים ולהחזיר את כל ארץ-ישראל? על זה אתה רוצה ממשלת אחדות?

יצחק כהן (ש"ס):

בלי הגולן ובלי הבקעה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לומר דבר, משום שאני שומע כאן הרבה פעמים את הקריאות האלה, מה עם הגולן. אני רוצה לומר לכם, שבעינינו אחדות עם ישראל בכל העולם, ואחדות החברה הישראלית, חשובה לא פחות מרמת-הגולן, ואתם יודעים עד כמה רמת-הגולן חשובה לנו. לכן, אני לא חושב שכדאי לסחור כאן – רמת-הגולן כנגד אחדות. האחדות הזאת היא ערך חשוב ביותר, היא ערך יהודי חשוב ביותר, וכדאי שכולנו נשקיע כדי לקבל את האחדות הזאת.

עכשיו, מאחר שאני שומע קריאות מתריסות בנושא חוק ההמרה אני רוצה לומר, שאני מאוכזב קשות, ואני בהחלט מריר כלפי התנועה הקונסרבטיבית והתנועה הרפורמית שמסרבות לדחות את העתירות לבג"ץ ואינן מאפשרות את תהליך ההידברות המבורך, החשוב וההיסטורי שנערך עכשיו בוועדת-נאמן. מעל במה זו אני חוזר וקורא להם לחזור בהם מעמדתם. אני לא התייאשתי, אנחנו עוד עובדים על זה, עוד הלילה נעבוד על זה. רבותינו לימדונו, שאפילו חרב צרה מונחת על צווארו לא יתייאש אדם מן הפורענות, ואני לא מתייאש, בייחוד שאין כאן חרב.

משה גפני (יהדות התורה):

בטח שיש חרב. יש חרב של הרס העם היהודי.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

ולכן אנחנו עובדים כדי לקבל הצעות – – –

משה גפני (יהדות התורה):

אלכס, על מה אתם עובדים?

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

עובדים בוועדת-נאמן, שבה – – –

משה גפני (יהדות התורה):

איזו ועדת-נאמן? על מה אתה מדבר? תדבר על ממשלת אחדות, על רמת-הגולן.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני מבין שחבר הכנסת גפני – – –

היו"ר ש' וייס:

הוא מדבר על ועדת-נאמן.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני מבין שחבר הכנסת גפני מדבר כמו בתי בת השלוש, שעוצמת את עיניה ואומרת: אין אבא, אין אבא.

משה גפני (יהדות התורה):

נכון.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

יש ועדת-נאמן, יש בה תהליך הידברות מבורך, שיושבים בו חמישה רבנים ותלמידי חכמים אורתודוקסים מובהקים. כיצד תאמר באמת על הרב נחום רבינוביץ, ראש ישיבת מעלה-אדומים, כיצד תאמר באמת – – –

משה גפני (יהדות התורה):

– – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, חבר הכנסת גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

לצערי, לא שמעתי אותך.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מקווה שהבת שלך לא תהיה כמוך.

היו"ר ש' וייס:

אוי, אוי, אוי, זה לא.

משה גפני (יהדות התורה):

היו"ר ש' וייס:

אני מציע בשלב הזה למחוק, אם לא אכפת לכם, בהקשר זה את הבת החביבה של חבר הכנסת פרופסור לובוצקי. אנחנו נסתפק בכך שנודיע, שיהודה, בנם של יצחק וברוריה כהן, יעשה את הבר-מצווה בבית-כנסת אורתודוקסי.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

ונשלח לו מאן כולנו ברכה.

היו"ר ש' וייס:

זה בעוד שבועיים.

יצחק כהן (ש"ס):

תודה רבה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

משפט אחרון לגבי השלום עם שכנינו, שלצערי לא הספקתי לדבר עליו.

משה גפני (יהדות התורה):

חבר הכנסת לובוצקי, אתה הבאת להכרה ברפורמים. זה יירשם בהיסטוריה. אתה אדם דתי ושומר מצוות ואתה יודע את ההיסטוריה של העם היהודי, אתה יודע כמה נזק אנשים כאלה גרמו לעם היהודי.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

חבר הכנסת גפני, דווקא מפני שאני אדם דתי ודווקא מפני שהשקפתי הדתית אומרת לי, שאסור לנתק ולחתוך את עם ישראל.

משה גפני (יהדות התורה):

מה היעד היום? – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גפני, זה לא ילך כך. אני כמעט קורא אותך לסדר. מספיק.

משה גפני (יהדות התורה):

היו"ר ש' וייס:

באמת, זה נאום ביניים, לא קריאת ביניים.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

כאשר תלמד את המצב בארצות-הברית תבין שיש אנשים שאינם מסתתרים ומנסים למנוע את ההתבוללות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אותו הרפורמים אינם מזמינים.

היו"ר ש' וייס:

נתתי לך הרבה זמן נוסף. אתה רואה לאיזה כיוון זה מתגלגל. חבר הכנסת כהן, אתה רואה לאיזה כיוון זה מתגלגל. מספיק.

יצחק כהן (ש"ס):

שאלה.

היו"ר ש' וייס:

לא, עזוב. זה לא שאלות ותשובות. יש ביניכם ויכוח קשה.

יצחק כהן (ש"ס):

שנה וחצי אני שומע את חבר הכנסת לובוצקי ואני לא מצליח להבין למה הוא מתכוון כאשר הוא מדבר על הידברות עם הרפורמים.

היו"ר ש' וייס:

בנאום התקציב נאפשר לו להתייחס לנושא הזה. אין לנו עכשיו זמן.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני מוכן עכשיו להסביר.

יצחק כהן (ש"ס):

הוא זורה חול בעיניים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת כהן, זאת שאלה רטורית, והזעקה של חבר הכנסת גפני היא זעקה רטורית. חבר הכנסת לובוצקי, קבל אפשרות לסיים במשפט אחד.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, היא זעקה אמיתית.

היו"ר ש' וייס:

רטורית. לא אמרתי שרטוריקה זה לא אמיתי. זה רטורה. חבר הכנסת לובוצקי, לסיים.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, שלא כהרגלי נגררתי לקריאות הביניים משום שחשבתי שיש כאן שאלות אמיתיות ובהחלט מהותיות.

יצחק כהן (ש"ס):

תענה על השאלות.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני אענה בשמחה. ועדת-נאמן עומדת בפני פריצת דרך היסטורית.

יצחק כהן (ש"ס):

מה פריצת הדרך?

היו"ר ש' וייס:

זה לא ילך כך.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני אומר במשפט אחד: לא תהיה פגיעה כלשהי בהלכה, לא תהיה שום פגיעה בהלכה, ועם זאת ניתן לאנשים לבטא את עצמם בדרך שנראית להם.

יצחק כהן (ש"ס):

איך זה יהיה?

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

חזקה עלי מצוות היושב-ראש שלא לומר יותר מאשר משפט אחד.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת לובוצקי. רשות הדיבור לחבר הכנסת טלב אלסאנע. אחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי.

משה גפני (יהדות התורה):

אנחנו בתמימות האמנו לזה עד שהתפכחנו.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

בוא תלמד מה עושה ועדת-נאמן.

משה גפני (יהדות התורה):

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת גפני ולובוצקי, חברי הקואליציה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

א. אף פעם לא היית תמים; ב. לא האמנת להם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גפני, מספיק. בבקשה, חבר הכנסת טלב אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להתייחס ואני סבור שאני יכול גם להמשיך ממשפט שהתייחס אליו חבר הכנסת לובוצקי, קודמי, אבל הוא, לדעתי, כשהוא מדבר על עניין של שלום בתוך החברה הישראלית, מציג את זה כשלום בין יהודים לבין יהודים או בין שמאל לבין ימין.

היו"ר ש' וייס:

אתכם הוא מתאר כמבול, שים לב. אתם במבול פה, כאילו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לפי התפיסה הזאת, אנחנו צריכים להיות מחוץ לתיבה של נח.

הי"ר ש' וייס:

הפלטטינים זה מבול.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מתוך הנאומים האלה משתמע שאנחנו לא נכללנו. גם בנאום של ראש הממשלה וגם בנאום של ראש האופוזיציה היתה התעלמות כמעט מוחלטת מהעובדה שהחברה הישראלית מורכבת גם מיהודים וגם ממיעוט לאומי ערבי בתוך המדינה, וכשמדובר על שלום בתוך החברה הישראלית – – –

הי"ר ש' וייס:

ראש האופוזיציה הזכיר את המיעוט.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

זה חייב לכלול, ובהכרח, על מנת שאכן תהיה התייחסות מציאותית, גם שלום עם החברה הזאת. אני רוצה להתחיל את נאומי בעובדה, שראש הממשלה וגם יושב-ראש האופוזיציה לא ראו לנכון להזכיר את האסון הכבד אשר פקד את האוכלוסייה הערבית בנגב, אשר בעקבות הסערה והסופה שהיו איבדה שלוש בנות קטינות משבט אבלגן. אני מנצל הזדמנות זו כדי לשלוח את תנחומי למשפחת אבלגן בחורה וכן למשפחת אבו-עאידה, שאחד מבניה נספה באותו אסון.

הי"ר ש' וייס:

אנחנו מצרפים את תנחומינו.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

תודה. השאלה הנשאלת, כבוד היושב-ראש, היא, מדוע במדינת ישראל, מדינה מתקדמת, לקראת שנות האלפיים, אנשים מוצאים את מותם בסופה חולפת, ולמה כל כך הרבה בני-אדם מוצאים את מותם דווקא בנגב, כשאנחנו יודעים שהסופה הזו לא חלפה אך ורק על פני הכפרים הערביים אלא גם

על פני יישובים אחרים. הסיבה היא, שהמדיניות הממשלתית, שבמשך שנים רבות התעלמה מהצרכים של האוכלוסייה הערבית, לא רק התעלמה אלא באופן מכוון, במזיד ובכוונה תחילה נישלה אותם מהזכות הבסיסית להקים לעצמם מקלט, קורת-גג אשר תגן עליהם מפני החום והחורף הקשה – היא אשר גרמה לתוצאה הקטלנית.

אבל, לצערי הרב, לא רק הטבע מתאכזר לתושבים הערבים בנגב אלא גם הממשלה כאן מתאכזרת, ולא רק הממשלה אלא שר שהוא סגן ראש הממשלה, השר רפאל איתן. התרגלנו לשמוע מפיו מדי פעם השמצות, התבטאויות גזעניות מקוממות, כשפעם ביטא את זה במלותיו הגזעניות, שהערבים הם ג'וקים מסוממים בבקבוק. בתחילת כהונת הממשלה הזו, הצעד הראשון שהוא החליט עליו זה לנסות לשלול את ההכרה מהיישוב עין-חוד, ולאחר מכן הכרזת המלחמה על הדרוזים בבית-ג'ן. אבל, הוא מגדיש את הסאה כאשר הוא אומר, שעשויה להתפתח אלימות ומלחמה עם האוכלוסייה הבדואית בנגב, ומדוע? – מפני שהבדואים משתלטים על אדמות של המדינה.

עצם העובדה ששר בממשלה, שצריך לסמל תפקיד ממלכתי, אחריות ממלכתית, לדאוג לכלל האוכלוסייה, ואזרחי המדינה מתייחסים לחתך שלם, לאוכלוסייה הבדואית בנגב באופן כולל – לומר שכולם הולכים להכריז מלחמה נגד המדינה, שהולכת להתפתח מלחמה, אלימות, ואפילו לפרק את היחידה שמשרתים בה חיילים בדואים, זה דבר שמשמעוהו הכרזת מלחמה מצד השר רפאל איתן, הכנת אווירה ציבורית לשימוש באלימות נגדם, וגם בפועל זה סילוף של המציאות ושל העובדות.

העובדות הן כדלקמן: אני סבור שרבים מחברי הכנסת, אני סבור שגם יושב-ראש הכנסת, סיירונו ביישובים הבדואיים בנגב. הבדואים היו קיימים בנגב לפני קום המדינה, עוד לפני שרפאל איתן חשב להגיע לאזור הזה. עם קום המדינה, 90% מהאוכלוסייה הבדואית בנגב נושלו מאדמותיהם ורובם נאלצו להגר, גורשו בפועל על-ידי שימוש בכוח לירדן. 10% הנותרים המשיכו להתגורר, חלקם, על האדמות שלהם. הם הגישו תביעות לפקיד ההסדר והתביעות האלה התקבלו ואושרו על-ידי פקיד ההסדר עוד בשנת 1972. התביעות האלה מתייחסות ל-700,000 דונם. אבל המדינה לא ראתה לנכון, למרות הזמן הרב שחלף, לדון בתביעות הבעלות שלהם אצל פקיד ההסדר.

כנגד זה, הממשלות השונות החליטו לנשל את הבדואים מהאדמות שלהם. זו היתה המדיניות שלהם, האחת והיחידה, כלפי האוכלוסייה הבדואית, ולרכז אותם באזור מסוים, מוגדר, שנקרא אזור הסייג, שנמצא באזור הרט בצפון ועד ערד ודימונה בדרום, וכל הבדואים שנמצאים מחוץ לאזור, צריך לאלץ אותם ולדחוף אותם בכוח להיכנס לאזור הזה. זאת אומרת, אימוץ מדיניות של ניקוי אתני נגד האוכלוסייה הבדואית שנמצאת מחוץ לקטע הגיאוגרפי המוגדר הזה. נוצלו כל מיני הזדמנויות, לרבות הסכם השלום עם מצרים, כהזדמנות שנפלה משמים, ולצורך הקמת שדה התעופה בנבטים הופקעו יותר מ-100,000 דונם של התושבים הבדואים בנגב.

מי הקורבן? מי משתלט על אדמות של מי? מי מנשל את מי? אף שהבדואים מהווים 25% מכלל האוכלוסייה בנגב, המדיניות הממשלתית המוצהרת היא לרכז אותם בשבעה יישובים, כש-75%, שהם האוכלוסייה היהודית, מתגוררים ב-170 יישובים בצורות אכלוס מגוונות – קיבוץ, מושב או עיר או עיירת פיתוח. שבע העיירות שרוצים לרכז בהן את הבדואים נמצאות בראש סולם האבטלה והעוני במדינת ישראל. אין בהן מקורות תעסוקה, יש בהן אבטלה ויש בהן רק עוני.

יתירה מזאת, לאחר הקמת המועצות האלה, במקום להכריז על בחירות בתוך המועצות מינו עליהן עסקנים פוליטיים של ש"ס כדי להתפרנס. הם אפילו לא מתוך היישובים עצמם.

ובתוך שבעת היישובים האלה מתגוררים בערך 50% מכלל האוכלוסייה הבדואית בנגב, היינו בערך 60,000. 60,000 הנותרים נמצאים ביישובים לא מוכרים, בערך 36 יישובים לא מוכרים. אתם יודעים מה ההגדרה של יישוב לא מוכר? זה יישוב ששוללים ממנו את הזכויות הבסיסיות, האלמנטריות – כבישי גישה, חשמל, שירותי בריאות, חינוך, רווחה, ואפילו הורסים להם את קורת-הגג. לכן לא פלא שמאות משפחות, יותר מ-300 משפחות, נותרו ללא קורת-גג עקב הסופה שהיתה. אין פלא שהיו כל כך הרבה קורבנות, שלוש קטינות, שמשפחותיהן נאלצו לחפש אותן בתוך הנחלים על מנת למצוא את הגופות שלהן.

מכאן, הבעיה של הבדואים בנגב איננה בעיית מגורים, אלא היא הפכה בעיה של חיים או מוות. כשמדובר ב-60,000 תושבים הנמצאים ביישובים הלא-מוכרים, שהפתרון האחד והיחיד שמוצע להם זה להרוס להם את הבתים ולהעביר אותם ליישובי קבע, מה מצפים מהם?

במקום שהשר רפאל איתן, בעקבות אסון הטבע שהיה, יבקר במקום, כמו שהשר שרון עשה, יגיע לשם, ינסה להושיט יד, הוא משמיע הכרזות מנותקות מהמציאות, המצביעות על מנטליות מעוותת ואטומה. אני בטוח שהוא לא סייר בנגב, הוא לא יודע מה המצב ומה המציאות בנגב. הוא חי משמועות ואומר שהבדואים השתמשו באלימות. במשך 50 שנה לא השתמשו הבדואים באלימות למרות המצב האבסורדי, הקיפוח והעוול שנגרם להם.

אני סבור, שכשמדברים על יישוב הנגב, על הפרחת הנגב, דבר כזה לא יהיה ללא שילוב הבדואים וללא דאגה לפיתוחה של האוכלוסייה הבדואית בנגב. אני רוצה לציין, שהדברים האלה נשמעים גם מפי אנשים שפויים בסקטור היהודי.

קראתי מאמר שפורסם על-ידי ד"ר יצחק ביילי, חוקר תרבות הבדואים, חתן פרס אמיל גרינצווייג לזכויות האדם – "מלחמת רפול בבדואים". אני רואה לנכון לצטט ממנו על מנת שלא יגידו שאני אומר את הדברים כי אני מהנגב. הוא מציין, ש"פינוי הנגב מהבדואים היא המדיניות הרשמית מאז קום המדינה, ואין מגזר בישראל שנושל מנכסיו יותר מהבדואים, כפי שאין מגזר ערבי אחר במדינה שנשאר נאמן כלפיה כמותם". הוא ממשיך ואומר: "המדיניות של כל ממשלות ישראל היתה גם לנשל וגם לכפות עליהם את חלופת ההתיישבות בשבע עיירות, שסבלו מלכתחילה מהעדר תשתית ומרמת השירותים הנמוכה ביותר במדינה". הוא מסיים את המאמר שלו: "חזון העימות האלים עם הבדואים יגשים את עצמו אם הממשלה תמשיך לתמוך בתפיסת אף שעל של רפאל איתן ו'הסיירת הירוקה' כלפיהם".

ומכאן אני סבור, שבצדק באו הדרישה והתביעה שלנו מראש הממשלה, שאליו הופנה מכתבו העלוב והגזעני של השר רפאל איתן, שיגנה בתוקף את הגישה והתפיסה הזו ויודיע שהוא לא מאמץ אותה. אנחנו מבקשים ממנו שיודיע על פיטוריו של השר רפאל איתן מתפקידו כשר בממשלה, כי זו בושה וחרפה, שאדם שמחזיק בדעות כאלה, בעמדות כאלה, יכהן בממשלה בישראל. מבחינתנו לא נשתף פעולה בשום פגישה עם השר רפאל איתן בוועדה לענייני הבדואים. עם אדם כזה אין לנו על מה לדבר, אין לנו למה לצפות עם גישה עוינת כל כך.

כשאנחנו רוצים לדבר על שלום עם הרשות הפלסטינית, כבוד היושב-ראש, אני שואל את עצמי: עם איזו רשות פלסטינית רוצים להגיע לשלום אם מכריזים מלחמה על הבדואים בנגב, אם מכריזים

מלחמה על הבדואים בצפון? היום נפגשתי עם סגן-אלוף, שהוא ראש המועצה האזורית בית-זרזיר. הוא שירת בצבא; בכל זאת זה לא פוטר אותו מהגישה הגזענית הזאת.

לכן, התפיסה של השלום צריכה להיות תפיסת שלום כלפי הערבים בכלל. קודם כול, יש להתייחס אליהם כאל בני-אדם. הדם שלהם הוא כמו דמם של היהודים. זכותם לחיות היא כמו זכותם של אחרים. צריך להתחיל להתייחס בצורה סימטרית לאחרים, להתחיל לתפוס שלאנשים כאן יש זכות לחיות לא פחות מלכל אדם אחר. יש לשנות את התפיסה, לשנות את המנטליות. לדעתי, כל עוד אין שינוי בתפיסה, אין שינוי במנטליות, לא יהיה שלום, לא שם ולא כאן. יש בעיה בסיסית, והיא איך מתייחסים לעם אחר. תודה.

הי"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת אלסאנע. אני מזמין את חבר הכנסת רחבעם זאבי. אחריו – חבר הכנסת עוזי ברעם. חבר הכנסת זאבי, יש לך עשר דקות.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, חיקיתי בדריכות לפתיחת כנס החורף של הכנסת כדי לשמוע את ההודעה המדינית של ראש הממשלה. ציפיתי לשמוע בה התפכחות מאשליית אוסלו, דברים ברורים ומתבקשים על הטעות הנוראה של ממשלות העבודה והליכוד, שהלכו בנתיב האשליה והשקר של אוסלו. קיוויתי שממשלת נתניהו תתעשת ותשים את אדולף ערפאת במקומו, כלומר תשלח אותו לכל הרוחות, כדי שישבו להיות פליט פלסטיני בתוניס או שישבו לחיק עמו המצרי. לתומי חשבתי, ש-16 חודשים ליד הגה השלטון מספיקים כדי להבין שעם אש"ף ועם ערפאת לא יהיה שלום, וכי פניהם רק לקבל ולקבל – הר אחרי הר, כפר אחרי כפר ומחוז אחרי מחוז, את הכול, ומשמ להיערך לשלב הבא של "שחרור כל פלסטין". ציפיתי, קיוויתי, חשבתי – אבל זה לא בא. זה היה רק חלום?

ציפיתי שהמלחמה בטרור תהיה החלטית, תקיפה, רצופה ובלתי מתפשרת, ונכה בהם בכל מקום שנמצא אותם, וגם המלך חוסיין איננו חסין ואדמת ירדן לא תוכל לשמש בסיס לטרור נגדנו. קיוויתי שבמלחמה בטרור יש הסכמה לאומית, ואפילו כאשר יהיו תקלה או כישלון. ציפיתי, קיוויתי – אבל זה לא בא. זה היה רק חלום? ובמקום החלום – באים כל הזמן שחרורים סיטוניים של מחבלים אנשי טרור.

ציפיתי וקיוויתי, שממשלה המתקראת לאומית תחיל את החוק הישראלי על היישובים היהודיים, מחנות הצבא והכבישים המובילים אליהם ביש"ע. זה לא בא, ובמקום זה באו ה"פעילות" הזכורות לדיראון. זה היה רק חלום.

האמנתי שממשלת נתניהו למדה מטעותה בהוצאת צה"ל מהעיר חברון והפקרת יהודיה למשיטת פרחי חברון הערבית בחיפוי ה"משטרה" הרג'ובית. חיקיתי לשווא למבצעי חיבור קריית-ארבע עם חברון היהודית, כפי שהבטיחו לנו ערב הנסיגה מחברון. ראיתי בעיני רוחי את הבנייה בשכונת תל-ישי, המתקראת תל-רומיידה, והיא לא באה. המתנתי לפתיחת קבר אבנר בן נר למבקרים יהודים –

ותארו בנפשכם, האם ממשלה מוסלמית היתה חוסמת ביקורי מוסלמים בקברו של צלאח אל-דין – אבל זה לא בא. זה היה רק חלום, ובמקומו ממשיכה גם המשטרה הישראלית להתאנות לתושבי חברון היהודים, וכולם טרודים בפתיחת רחוב דוד המלך לתנועת מפגעים בכוח.

הייתי כמעט בטוח, שתיעשה פעולה רבתי לממש את זכותנו על קבר רחל אמנו על-ידי בנייה ישראלית בין שכונת גילה לקבר והנהגת תחבורה ציבורית קבועה ורצופה מירושלים לשם. אבל זה היה רק חלום.

הערכתי שממשלת נתניהו תהפוך סוף-סוף את המאחז שלנו ברחלים ליישוב קבע, אבל שום דבר לא השתנה שם. המשפחות הספורות, שנאחזו שם בעקשנות ובחלוציות, ממשיכות להיות בבדידותן ובלי פיתוח וסיוע ממלכתיים. רחלים, שהוקמה לזכרן של שלוש יהודיות – רחל אמנו, זכרה לברכה, רחל וייס ורחל דרוק, השם ייקום דמן – ממשיכה להיות עזובה ושכוחת אל על אם הדרך בשומרון. אחרי שש שנים היה צריך להיות שם יישוב לתלפיות. אבל זה היה רק חלום.

האמנתי שממשלת נתניהו תחזק את היישובים המבודדים ברצועת-עזה – נצרים, כפר-דרום ומורג – אבל שום דבר לא נעשה שם, זה היה רק חלום.

התפללתי שממשלת נתניהו תבסס את אחיזתנו בירושלים, שתאשר בנייה בהר-הצופים ובהר-בין מעלה-אדומים לירושלים, שתפסיק את הבנייה הפרועה הזיתים, שתממש את תוכנית 1 וההשתלטות הערבית על אדמות בירושלים רבתי, שתחזק את אפרתה, שתאדיר את יישובי הלוויין של ירושלים. אבל כל מה שנעשה זה קצת בהר-חומה ועוד פחות מזה במעלה-הזיתים, וגם זה לא ביזמת הממשלה. ירושלים המאוחדת שחברה לה יחדיו – היא רק חלום.

סברתי שהממשלה הלאומית הזאת תשים קץ ל"חגיגות האנטי" בתקשורת הממלכתית, שהרדיו והטלוויזיה יביאו את דבר ציון בתוכניותיהם ולא יעבדו שעות נוספות לטובת אויבי המדינה ועוכרי ציון. אבל זה היה רק חלום. קיוויתי שיינתן מעמד חוקי לערוץ היהודי והציוני – ערוץ-7, ושייפסקו הרדיפות נגדו. אבל גם זה היה רק חלום.

הערכתי שממשלת הליכוד תזכור את שכונות המצוקה ועיירות הפיתוח, שתושביהן הביאו את הליכוד לשלטון, שלא תהיה אבטלה באופקים, שיהיה חינוך הולם בערד, בירוחם, שיהיה דיור לזוגות צעירים בכל הארץ, שידאגו לחייל המשוחרר, שיכבדו ויתמכו בגמלאים ובקשישים. אבל זה לא בא, זה היה רק חלום.

רציתי שהממשלה הזאת תדאג למגזר הדרוזי, שתשווה את הכפרים שלהם לכפרים היהודיים, שתדאג לחייל המשוחרר הדרוזי שהלך אתנו בשדות, בגבולות ומעבר לגבולות, שניתן כבוד לעדה יפה שכרתה אתנו ברית דמים ומצפה לברית חיים. אבל זה לא בא, זה היה רק חלום.

הייתי בטוח ש"שלום בטוח" פירושו הגדלת תקציב הביטחון, חיזוקו של צה"ל באמצעי לחימה ובימי לחימה, ובמקום זה באו קיצוצים בתקציב הביטחון. איך יהיה לנו "שלום בטוח" עם צה"ל מוחלש? אסור שצה"ל חזק יהיה רק חלום.

קיוויתי שהממשלה הזאת תביא אותנו לעצמאות כלכלית, שנפסיק לחיות על נדבת הסיוע האמריקני המלווה בתכתיבים מדיניים. אבל זה לא בא, זה נשאר בינתיים רק חלום.

ממשלת הליכוד של נתניהו, המתקראת "ממשלה לאומית", שולטת זה 16 חודשים. היא תיבחן לא במצעה ולא בנאומי שריה. היא תיבחן בהגשמת היעדים הלאומיים: בהפסקת האשליה של אוסלו, בגירוש צבא המחבלים הפלסטיני מארץ-ישראל, במלחמה תקיפה בטרור, במענה אמיץ והולם בביטחון של יישובי הצפון, בביעור הטרור הערבי, בהגנה על אדמות המדינה בכל הארץ, בחתירה לעצמאות כלכלית, בחיזוק ההתיישבות היהודית ביש"ע ובחידוש תנופת ההתיישבות, בהגברת אחיזתנו בחברון, בחיזוק ירושלים היהודית, במתן חינוך יהודי וישראלי לילדינו, בתקשורת אוהדת למפעל הציוני, בהושטת יד נאמנה לעדה הדרוזית ולשבטי הבדואים המשרתים בצה"ל, בחיזוקו של צה"ל.

אלו הן המשימות של הממשלה, ואם היא תמשש אותן, השיירה תעבור ואחרים יישארו צווחים בצד. אם היא תתכחש להן – אנחנו נתכחש לה.

השם עוז לעמו ייתן, השם יברך את עמו בשלום.

היו"ר מ' שטרית:

אמן.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אמן.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת רחבעם זאבי. חבר הכנסת עוזי ברעם, בבקשה, יש לך חמש דקות. אחריו – חבר הכנסת זנדברג.

עוזי ברעם (העבודה):

כבוד היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, שמעתי ברוב קשב את דבריו של רחבעם זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת רחבעם זאבי.

עוזי ברעם (העבודה):

חבר הכנסת רחבעם זאבי המכונה גנדי, גם מותר להגיד?

רחבעם זאבי (מולדת):

מותר הכול.

עוזי ברעם (העבודה):

יפה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

או גנדי או חבר הכנסת רחבעם זאבי.

עוזי ברעם (העבודה):

חבר הכנסת גנדי, גם אני קיוויתי, אבל תקוותי שונות מתקוותיך. חוץ מכמה דברים שהייתי יכול להיות שותף להם, אני הסתכלתי וחשבת: האם באמת עומד לפני עכשיו אדם בשל, לוחם לשעבר, מנהיג של מפלגה פוליטית, שמאמין בדברים שהוא אומר? אוסלו איננה אשליה, חבר הכנסת גנדי, אשליה היא העמדות שלך. אשליה היא העמדות שלך, שרואות את ישראל כאימפריה חדשה במזרח התיכון, שיכולה לקבוע כל עמדה שהיא רוצה בלי להתחשב איך זה ישפיע על העמדה הגיאוגרפית, לא בעולם, לא במרחב ולא מבחינת קיומה לטווח ארוך.

אין הבדל בינינו באהבת ישראל, אין הבדל בינינו גם באהבת הארץ. יש הבדל גדול בינינו כאשר אנחנו רואים נכוחה את העתיד. העתיד של מדינת ישראל, אם היא חפצת קיום, זה עתיד של השתלבות במזרח, כשחלק גדול מהמזרח הוא ערבי.

השתלבות במזרח משמעה למצוא במזרח בעלי ברית שאתם נוכל להעמיד שלום. מה בצע בכך שתעמוד כל יום ותדבר על אדולף הפלסטיני? הרי באיזה מקום שהוא אתה חייב למצוא נתיב שדרכו תעשה שלום. עם מי תעשה שלום? – עם אחמד יאסין, שאותו שחרר עכשיו ראש הממשלה מכלאו והפך אותו לגיבור של ה"חמאס" בעזה? יש הבדל בין אש"ף לבין ה"חמאס", וההבדל הוא בין תנועה שהיא תנועה לאומית – שאתה יש לך קונפליקטים, אבל עם תנועות לאומיות בעולם הגיעו לידי שלום

– לבין תנועה פונדמנטליסטית שאסרה מלחמה, לא על המדינה אלא על האמונה ועל היהדות, ואתם השלום הוא מאתנו והלאה.

כל מה שעשתה הממשלה הקודמת, כל מה שעשו רבין ופרס היה במטרה להציל את מדינת ישראל מעתיד קשה ולהצמיד אותה לעתיד טוב יותר. כאשר אתה מדבר על כך שיפתחו את קברו של אבנר בן נר למבקרים – זה חשוב, אבל כאן אין תשובה אסטרטגית לעניין מעמדה של ישראל לעתיד לבוא.

גם לי יש הרבה תקוות, גם לי יש חלומות, אבל כאשר אני רואה את ראש הממשלה עומד כאן על הדוכן ומדבר, אני חושב כך: הגענו למצב שלא חשובה העשייה, חשוב הדיבור; לא חשובה ההחלטה, חשוב ההסבר; יכול לעמוד ראש הממשלה אחרי הפסיקה החמורה של היועץ המשפטי והפרקליטה, להסתכל בעיני העם ולדבר על זיכוי המוחלט. יכול ראש הממשלה לעמוד פה היום כאשר עם שלם שמע את דברי הלחש שלו לרב כדורי ולומר "מסלפים את דברי" – בעוד כל קורא שפתיים שמע את מה שהוא אמר.

חברות וחברים, אינני חדש בכנסת, עברתי מדינאים לא מעטים וראשי ממשלה. כאשר מנחם בגין, זיכרונו לברכה, היה ראש ממשלה, היו אתו ויכוחים קשים, הכנסת היתה רועשת, אבל הכול ידעו שבראש הממשלה עומדת אישיות שיש לה אמינות ויש אתה ויכוח. כאשר היה שמיר, האשמנו אותו באי-עשייה מדינית, אבל ראינו שלאיש יש איזה אינטגריטי, יש איזו דרך. מעודי לא עמדתי במצב שבו ראש ממשלה עומד ומדבר וכנסת שלמה על כל סיעותיה לא מאמינה לו. תראו למה הגענו.

במה הם מסכימים, שמיר ומובארק, בגין וביילין, להט ומילוא, קלינטון ומרידור, במה כולם מסכימים? הם רק מסכימים בדבר אחד, שראש הממשלה איננו ראוי, איננו אמין, איננו מתאים, וכל דברי הכיבושין שתשמיעו אין בהם דבר עם האמת. אתם יכולים ללכת בדרככם ובאמונתכם, ובלבד שבראשכם יעמוד איש שהוא ישר דרך ואמין. היום עומד ראש ממשלה שאני מתבייש לומר שהכנסת הישראלית בחרה אותו, או עם ישראל בחר להעמיד אותו עלינו. אל תתגדרו לעולם במחשבה שמשום שהוא נבחר הוא טוב. נבחרו בבחירות דמוקרטיות מנהיגים שעשו עוולה לעמיהם. יש מקום לשגיאה, יש מקום למחילה, יש מקום לסליחה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מה אתה מציע?

עוזי ברעם (העבודה):

אני מציע דבר פשוט: תצטרפו לאי-אמון על מנת להוריד את ראש הממשלה הזה ולנסות להעמיד מקרבכם אדם אמין ואדם ראוי ולא בושא למדינה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת עוזי ברעם. הדובר הבא, חבר הכנסת אליעזר זנדברג. אחריו – חבר הכנסת אופיר פינס-פז, חמש דקות לכל אחד.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מי אחריו?

היו"ר מ' שטרית:

אחרי חבר הכנסת אופיר פינס ידבר חבר הכנסת אברהם הירשזון, אם הוא יהיה כאן. אחריו – חבר הכנסת נסים דהן, אחריו – חבר הכנסת חנן פורת, אחריו – חבר הכנסת איתן כבל, ואחרון – חבר הכנסת רובי ריבלין.

נסים דהן (ש"ס):

אני מוכן לדבר, אבל נתתי את הזמן שלי לחבר הכנסת אריה דרעי.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לפני שאומר את הדברים שהתכוונתי לאומרם מלכתחילה, איני יכול שלא להתייחס לקרקס שהיה כאן בפתח הישיבה, כאשר ראש הממשלה ניסה לשאת את דבריו. אתה יודע, זה קצת "ממה נפשך". כאשר ראש הממשלה אמר שהוא לא ינאם – – –

היו"ר מ' שטרית:

אתה יודע, שמעתי אתמול מעיתונאים שיש תכנונים מפורטים מה יעשו בפתיחת המושב.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

כן, ציירו שלטים.

היו"ר מ' שטרית:

בשביל זה צריך תכנון?

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני, כל אחד לפי יכולתו, כל אחד לפי כוחו.

זאב בוים (הליכוד-גשר-צומת):

אתה יודע כמה עלה להם שלא לגלות את זה מראש לעיתונות?

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני רואה שכואב לכם.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

כאשר ראש הממשלה אמר שהוא לא יופיע כאן, הביקורת היתה סוחפת. כיצד יעלה על הדעת שראש ממשלה לא יבוא ולא ידבר בפתחו של מושב? כאשר בא ראש הממשלה לדבר, לא נתנו לו לדבר – –

חיים אורון (מרצ):

הוא לא יכול שלא לדבר.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אני הגעתי למסקנה, שאנשי השמאל רוצים שהוא יבוא לפה ויאמר את מה שהם רוצים לשמוע, כי אחרת עבורם זה לא נחשב נאום, אחרת עבורם זה לא נחשב נושא.

חיים אורון (מרצ):

נתפטר, שיאמר את מה שאתה מוכן לשמוע.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אני הקשבתי קשב רב. אבל אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת אורון, דבר אחד חורה וכואב לי. אני זוכר את כל המלים, המלל העצום שהכברתם כאן, כיצד האופוזיציה בקדנציה הקודמת התחילה במהלך שבסופו של דבר היה טרגי והסתיים ברצח רבין; כיצד היתה כאן במליאה הסתה, כיצד שיסעו את ראש הממשלה פעם אחר פעם. מה עשיתם היום? לא הפקתם אף לקח אחד, לא למדתם דבר? איפה אתם, צדיקי הדור, שמנסים להטיף לנו מוסר ולהסביר לנו פעם אחר פעם כיצד צריך לנהוג כאופוזיציה שמצד אחד אחראית אבל מצד אחר דמוקרטית, מתחשבת וכדומה?

חיים אורון (מרצ):

מה אתה משווה?

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אתם עשיתם פה מעשה שלדעתי לא היה לו מקום ואסור היה לעשות אותו, לא מפני שהוא מתוחכם, לא מפני שהוא פוגע או שיש בו איזה דבר-מה שיכול לשכנע מישהו מהציבור. מה שעשיתם כאן זה סוג של הסתה שאתם בדיוק הטפתם לנו שאסור לעשותה, שאתם בדיוק האשמתם אותנו שהיא עלול להתחיל לפתח, חלילה, זרע של פורענות. קודם כול תהיו אופוזיציה אחראית, קודם כול תהיו אנשים אחראיים במקום שאתם נמצאים בו, תתפקדו כאופוזיציה עניינית ואחראית, תדברו לעניין, אל תשתמשו בכל מיני גימיקים זולים, בפרט לא במליאה, ולאחר מכן נראה מה יהיה. כנראה אתם צריכים לתרגל את האופוזיציה הרבה מאוד שנים עד שתגיעו למצב הזה.

זאב בוים (הליכוד-גשר-צומת):

נאמר: הפוסל במומו פוסל.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

הפוסל במומו פוסל, אולי אומרים גם: טול קיסם, טול קורה. מה שחשוב הוא לא הפתגם אלא דרך הפעולה. אני מקווה שתפיקו את הלקח, יש לכם עוד הרבה מושבים שבפתחם ראש הממשלה הזה יישא נאום, יש הרבה מאוד מושבים שבפתחם ראש הממשלה הזה יאמר את דבריו, ואני מקווה שתדעו להיות אינטליגנטים אבל גם די הגונים ואחראיים להתנהג בדרך אחרת.

אמרו שהמושב הזה יהיה מושב חם. זה כמו הסיפור על זקני צפת, שכל חורף לא זוכרים חורף קשה יותר וכל קיץ לא זוכרים קיץ חם יותר; בכל מושב אומרים שזה יהיה מושב חם, אבל השורה התחתונה היא זו שקובעת. אני חושב, שהממשלה תישאר על כנה גם בסוף המושב הזה וגם בסופם של המושבים הבאים. כל עוד ראש הממשלה הולך בקו מדיני שלדעתי הוא הקו הנכון, אין שום סיבה שבקיעים או גורמים כלשהם ינסו להביא לכך שהממשלה הזאת לא תהיה על כנה.

כל עוד ראש הממשלה אומר דבר פשוט לפלסטינים: אתם רוצים להתקדם במשא-ומתן, קודם כול תעשו ותקיימו את מה שהתחייבתם עליו עד היום, קודם כול תוכיחו שאתם רציניים, קודם כול תוכיחו לנו שאתם באמת מספקים את הסחורה הבסיסית. מה היא הסחורה הבסיסית כשמדברים על שלום? – שיפסיקו לרצוח אותנו. הסחורה הבסיסית בשלום אומרת: תדאגו לכך שהסידורים הביטחוניים יהיו כאלה שפעולות טרור לא תתבצענה, שפעולות טרור והתשתית להן לא יוכלו להתבצע בתחום שלכם. אם ראש הממשלה אומר, אני לא מתקדם כל זמן שאני לא פותר את העניינים האלה וכל זמן שאתם לא ממלאים את ההתחייבויות שלכם, אני יכול לומר לכם, שלהערכתי הקואליציה תתייצב מאחוריו ותסייע בעדו, כי זו הדרך הנכונה.

אני רוצה להזכיר, אנחנו בחודש אוקטובר. על-פי הסכמי אוסלו, עד חודש ספטמבר היינו צריכים, במסגרת שלוש הפעילות. נחלצנו further redeployment למסור 90% מהשטח במסגרת הנסיגה, מזה, ואני אומר "נחלצנו" כי זו היתה יכולה להיות מלכודת קריטית לקיום של מדינת ישראל. אם אפשר להצביע על הישג של הממשלה הזאת, זה הישג המרכזי בעיני, שנחלצנו מהמלכודת של הפעילות, שאנחנו יכולים לבוא היום ולנקוט קו אחר.

משפט אחד אחרון, אדוני היושב-ראש, כי זמני תם. אחת הביקורות שמשמיעים נגד ראש הממשלה היא העובדה שמהלכיו ומהלכי ממשלתו אינם פופולריים ברחבי תבל. אני רוצה להזכיר, שלפני מלחמת העולם השנייה נחשב ראש ממשלת צ'כוסלובקיה למכשול השלום, מהלכיו ומדיניותו היו מאוד לא פופולריים ברחבי העולם. הוא הפריע למעצמות להגיע להסכמים ולסיכומים, ובסופו של דבר ההיסטוריה הוכיחה מי צדק. אני חושב, שבנקודה הזאת כדאי לאנשי האופוזיציה להביא גם את הדברים האלה במסגרת המחשבה הכללית. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת זנדברג. ידבר עכשיו חבר הכנסת אופיר פז-פינס. אחריו – חבר הכנסת אברהם הירשזון.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, דיבר כאן חבר הכנסת זנדברג והטיף לנו, חברי האופוזיציה, מוסר, אבל אני שואל אותו, איש צומת, איש הימין של הימין: מדוע אתה שותק אחרי ההתבטאויות הקשות מאוד של יאסין בעזה, כשהוא מדבר על סיום מדינת ישראל, על כך שיזרוק אותנו לים, על זה שאסור להשאיר אבן על אבן במדינת ישראל? דובר אחד מהקואליציה לא פצה פיו, אחד, שיגיד מלה, שיגנה. הרי אתם זוכרים איך הייתם משתלחים וצועקים, ומה לא אומרים, על זה שמישהו מה"חמאס" היה אומר מלה כשהיינו בשלטון, הנה אתם נותנים יד, אתם לא עושים. מה קרה – שחררתם את מנהיג ה"חמאס", לא רק לירדן, לעזה, לא רק לעזה, הפכתם אותו למנהיג השטחים, למנהיג העם הפלסטיני. הרסתם את ערפאת והבאתם אלינו את גדול השונאים של עם ישראל במדינת ישראל. באיזו קונסטלציה; איזה מחיר אתם גורמים לנו לשלם, ובעבור מה?

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

יאסין חידש משהו שלא ידענו?

אופיר פינס-פז (העבודה):

עמד כאן לפני ראש הממשלה והתגאה, שהוא יודע להילחם בטרור, הוא מר ביטחון, הוא יילחם בטרור עד חורמה ויוציא אותו מכל מקום. ומה קרה, חבר הכנסת דייין? מה קרה? כשראש הממשלה פעם אחת היה צריך גם לעשות פעולה, לבצע – כישלון טוטלי. האיש פשוט חדל אישים, צריך לומר את האמת. האמת היא קשה, האמת היא מביכה, האמת היא לא נעימה, אבל זו האמת. אם לא נדע לדבר אמת, לא נדע להתקדם ולא נדע להפיק לקחים ומסקנות. ראש הממשלה בוחר שלא למנות מזכיר צבאי; כמה זמן אין לראש הממשלה מזכיר צבאי? – חודשים רבים. אבל מי יש לו? פינקלשטיין יש לו.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

לראש ממשלה בעבר לא היה יועץ כזה?

אופיר פינס-פז (העבודה):

הדבר הראשון שהוא עושה אחרי הפאשלה הנוראה בירדן זה להביא את פינקלשטיין בחשאי לארץ בערב ראש השנה ולהתייעץ אתו. ומה פינקלשטיין אמר לו, חבר הכנסת בויים?

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

היית מעדיף ששני אנשי מוסד ישבו בירדן?

אופיר פינס-פז (העבודה):

אתה יודע מה פינקלשטיין אמר לו? אני אגיד לך. הוא אמר לו: תלך לרב כדורי ותתחיל להפעיל את המערכת. הרי אתה יודע לעשות את העבודה, עשית אותה במשך שנתיים, עשית אותה יפה לאורך כל התקופה. ואכן, בשיחה של ביבי נתניהו עם הרב כדורי נתגלתה שיטת הסתה נבזית, צינית, מרושעת; אתה יודע מה? מאפיונרית. ואני אגיד לך למה מאפיונרית. מאפיונרית משום שאנשי המאפיה מדברים בשני קולות. כלפי חוץ הם אנשי עסקים מכובדים, ונותנים לאחרים ללכלך את הידיים, ונותנים לאחרים לעשות את העבודה המלוכלכת, ונותנים לאחרים להדליק את האש ולהסית, וזה בדיוק מה שקרה.

זאב בוים (הליכוד-גשר-צומת):

אל תדבר על הסתה. מה שאתם עושים זאת בדיוק הסתה.

נסים דהו (ש"ס):

אתה מדבר מתוך ניסיון?

אופיר פינס-פז (העבודה):

ואני שואל את ראש הממשלה: אתה אמרת שלא ידעת, שלא ראית, לא ראית את השלטים, את רבין עם המדים של אס.אס., ולא ראית את ארון הקבורה, ולא שמעת כלום מהבמה בכיכר-ציון. אבל אני שואל את ראש הממשלה: האם דיברת גם אז כמו שאתה מדבר היום? אולי גם אז דיברת עם רבנים? אולי גם אז טפטפת לאנשים? אולי גם אז טפטפת רעל וארס כנגד יצחק רבין וכנגד השמאל? האם מה שאתה מרשה לעצמך היום כראש ממשלה של כל עם ישראל, אז, כראש אופוזיציה, לא הרשית לעצמך כפל כפליים? הרשה לי לפקפק בכך. יש לי תחושה קשה, שאתה היית בין אלה שהובילו את ההסתה הקשה כנגד יצחק רבין, שהובילו בסופו של דבר את העניין להקצנה עד כדי כך שזה הוביל לרצח הנפשע הזה.

לגבי עניין האמירה עצמה – האם יכול להיות שראש ממשלת ישראל יקבע מיהו יהודי היום במדינת ישראל? אתם יודעים, הפאשיסטים ושוואי ישראל הכי גדולים היו אומרים – – –

זאב בוים (הליכוד-גשר-צומת):

אתה מדבר על פאשיסטים, בושה וחרפה. אתם מעוותים את הדברים, מוציאים אותם מהקשרם הנכון.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אתה רוצה שאתן לך ציטוט? בבקשה, אתן לך ציטוט: ראש עיריית וינה בתקופת הנאצים, קרל לואגר, אתה יודע מה הוא אמר? הוא אמר מיהו יהודי? אני קובע מיהו יהודי, אמר אותו צורר ישראל. אז אני מצפה מראש ממשלה, שהוא באמת ראש ממשלה של כולנו – לא יעזור, לא בחרתי בו, אבל הוא ראש ממשלה גם שלי. מה, הוא יקבע את מודל היהודי? הוא יקבע מיהו יהודי ומיהו לא יהודי? היהודי על-פי נתניהו זה אותו יהודי שחייב להיות דווקא ימני ולא שמאלני? אולי הוא גם צריך להיות יורד מהארץ לאיזה עשר שנים? אולי הוא גם צריך להתחתן בנישואים אזרחיים? זה היהודי שעל-פי נתניהו – – –

משה גפני (יהדות התורה):

אבל הוא לא אמר את זה.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

אתה מסלף. איזו שיטה זאת, זאת שיטה בולשביקית.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני מודיע לך, חבר הכנסת בויים, יש לנו ראש ממשלה שכותב ספר שחור. פעם היה לנו ספר לבן, היום מתחיל להיכתב הספר השחור – תוכנית נתניהו לחלוקת העם היהודי, תוכנית נתניהו לפילוג העם היהודי.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

אתם מצייירים הכול שחור, אצלכם הכול שחור.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אי-אפשר לקבל את זה שיש סגנון כפול לראש הממשלה – הסגנון המתייפיף והתוקף, המתחסד והמאחד והמכניס מתחת לחגורה. לא נעבור על זה בשתיקה.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

אולי אתה יכול לחזור על מה שהוא אמר? אתה שומע מה שאתה רוצה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני רוצה לסיים ולומר כך: אם ראש הממשלה רוצה לחזור ולהיות מנהיג אמיתי במדינת ישראל, רוצה לחזור ולהיות אורח רצוי גם אצל נשיא ארצות-הברית, חשוב שילמד את הלקח שאמר עוד הנשיא לינקולן: אפשר לרמות כמה אנשים כל הזמן, אפשר לרמות את כל האנשים זמן-מה, אבל אי-אפשר לרמות את כל העולם כל הזמן. וכשהוא ילמד את הלקח הזה, וכשהוא יקשיב לעצתו של הרב הראשי לישראל, הרב לאו, ויבוא לכאן לבימה ויתנצל בפני ציבור שלם בישראל, אז, אולי אז, הוא יוכל לחזור ולכהן כראש ממשלה לגיטימי במדינת ישראל.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אתה באמת תיתן לו לגיטימציה?

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה. חבר הכנסת אברהם הירשזון – איננו. אני עובר לחבר הכנסת חנן פורת; איננו. אני עובר לחבר הכנסת איתן כבל; איננו. אחרון הדוברים – חבר הכנסת ראובן ריבלין. חנן פורת נמצא, בבקשה. אחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת ראובן ריבלין.

נסים דהן (ש"ס):

גם אני רשום.

היו"ר מ' שטרית:

אתה רשום, אדוני, אבל נתת את זמנך לדרעי, אז אני מצטער.

משה גפני (יהדות התורה):

הופכים את ההצבעה לאמון?

היו"ר מ' שטרית:

אנחנו מצביעים אמון.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מבקש לייחד את דברי לנושא שהסעיר בימים האחרונים את מדינת ישראל. הוא לכאורה איננו עומד בראש סדר-היום המדיני שלנו, אבל הוא באמת עומד בראש סדר-היום הלאומי בתחום של יחד ושאלת הביחד בעם ישראל. וכוונתי לאותה סוגיה כאובה של הרפורמים.

קודם כול אני רוצה לפתוח ולומר, היתה פה – ואני אומר את זה במיוחד לך, אדוני היושב-ראש – מניפולציה שקרית אדירה, שניזונה על-ידי מכונה משומנת, שנועדה ליצור את הרושם כאילו עומדים לקטול את היהדות הרפורמית ולהוציא אותה מכלל ישראל; שקר הדבר. אפילו הציבור החרדי התקיף ביותר סוגיה זו, בכללו הרב משה גפני היושב כאן, מעולם לא אמרו בתחום הזה, מעולם לא אמרו שיש להתייחס אל הרפורמים כאל כת נוצרית, אפילו לא כאל כת שמרנית, שומרנית וכדומה. אנחנו סבורים שהם אחים תועים, אנחנו חושבים שהם גורמים נזק נורא, אבל הם אחינו.

נסים דהן (ש"ס):

מי שנולד לאם יהודייה.

חנן פורת (מפד"ל):

מי שנולד לאם יהודייה, בוודאי. כל מי שעל-פי ההלכה הוא יהודי. וישראל אף שחטא ישראל הוא. בדיוק כך. הניסיון להציג את זה כאילו כוונתנו להוציא אותם מכלל ישראל היה שקר מכוון שנעשה על-ידם כדי ליצור אווירה בעם ישראל שרוצים להוציא מיליונים מאחינו. ואת השקר הזה חייבים לנפץ. זו הנקודה הראשונה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כמה מהם נשואים לנשים לא יהודיות וילדיהם, לצערנו הרב אינם יהודים? הדברים האלה צריכים להיות ברורים. ההלכה לא מכירה ביהדותם.

חנן פורת (מפד"ל):

חבר הכנסת ריבלין, וכי אתה סבור שעל-ידי כך שאנחנו נרצה לטשטש את הדברים האמת הזאת לא תהיה אמת קיימת? ודאי שזה נכון. ובכן, באמת אותם אלה שנשואים לנשים נוכריות שלא התגיירו, ילדיהם אינם יהודים. צר לנו על כך, ובדיוק זהו הדבר שאליו אנחנו חותרים.

נקודה שנייה. יש פה דבר שהוא לעצמו לא רק חמור אלא יש בו גם עזות מצח רבה. הניסיון לקבוע, שכת מצומצמת, על-פי כללים שהיא קובעת לעצמה, תוכל להכניס לתוך עם ישראל באמצעות גיור פיקטיבי, או על כל פנים גיור שבעינינו, בעיני רוב רובו של עם ישראל הוא גיור שאינו תקף, להכניס אנשים כגון אלה לעם ישראל, כדי לחייב את כולנו לראות בהם יהודים, זה מעשה שלא ייעשה על-פי כל שורת יושר והיגיון.

בגלל שתי הנקודות האלה עומדת היהדות הנאמנה עם סימן שאלה כל כך גדול ובכאב כל כך גדול כלפי המציאות הזאת. ואף-על-פי-כן ולמרות הכול, ולאחר כל ניסיונות חיפושי הדרך כדי שלא ליצור את הדימוי כאילו מרחיקים אותם מעם ישראל, עומדים הם וביד גאוה ובצורה בוטה דוחים את

ההצעה שהועלתה בפניהם ורוצים שהדבר הזה ייעשה באופן כוחני באמצעות בג"ץ. זה דבר שלא ייעשה.

אני מוכרח לומר לך, אדוני היושב-ראש, אני הייתי סבור, שאם יושר אין כאן, תבונה לפחות יש כאן. אינני יודע, מי היועץ הרע שעמד בפניהם? אפשר שמי שמתיימר להיות יושב-ראש הסוכנות היהודית ואיננו ראוי לכך, אברהם בורג, היה זה שהציע להם את העצה הרעה הזאת, עצת אחיתופל שהפילה אותם.

אני חייב לומר, אני מקווה בכל לבי שבסופו של דבר הכנסת כולה תאמץ בנתונים האלה את החקיקה שלפיה באמת יתברר שאפשר להכניס לעם ישראל רק מי שמתגייר כהלכה. בכך לא תם המאבק. לא תם המאבק סביב השאלה מה תהיה דמותה היהודית של מדינת ישראל; ובמשפטים אלה אני רוצה לחתום.

אנחנו סבורים, שהסוגיות המדיניות שעומדות על הפרק הן סוגיות קריטיות, והשאלה – האם, חלילה, תוקם כאן מדינה פלסטינית? האם, חלילה, נעמוד בפני מציאות מדינית וביטחונית בלתי נסבלת? אלו הן השאלות הקריטיות שעליהן ניצב עתידה של מדינת ישראל.

אני רוצה לומר לך, אדוני היושב-ראש, ואני עומד לסיים, שסקר שהוצג, גם אם איננו מדויק, ולפיו למעלה, או כ-50%, מבני הנוער מגדירים את עצמם כלא-ציונים, צריך להדליק אצל כולנו נורות אדומות, ואינני נכנס כרגע להגדרה של מי הוא ציוני. אבל עלינו להבין, שהמאבק האמיתי יהיה בשטח, בשדה שהוא לבו של העם, בשאלה על דמותו היהודית של הנוער. וכאן, לא הקונסרבטיבים ולא הרפורמים ולא כל אותן כתות הן הרלוונטיים. כאן נצטרך לעמוד נוכח עצמנו ולשאול את עצמנו, איך אנחנו בונים את חוט השדרה היהודי שלנו, שמכוחו גם אנחנו נאמנים למדינה ויוצאים לצבא ושומרים על דמותה היהודית של המדינה בחול ובשבת שלה. אני מקווה שנשכיל גם להעמיד את המשאבים הנכונים לכך, את הכוחות הנכונים לכך, כדי שנוכל בסופו של דבר להגיע למציאות שבה דמותה היהודית של המדינה תוכל לזקוף קומתה. תודה.

הי"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת איתן כבל. אחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת ראובן ריבלין.

איתן כבל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, ביום רביעי לפנות בוקר ישבתי בחמ"ל במוצב צה"ל אי-שם בגבול הצפון. באחד המבזקים לפנות בוקר הצלחתי לקלוט באופן מקוטע ולא ברור במיוחד משהו על הסערה המתחוללת.

מבירור קצר שערכתי נודע לי מחברי תוכן דבריו של ראש ממשלת ישראל. לרגע סירבתי להאמין שהדברים אכן נאמרו, שראש הממשלה שלי אומר לי ולחברי: אתם לא יהודים, אתם מפקירים את הביטחון.

מר נתניהו, לתומי חשבתי אז שכבר ראינו ושמענו את כל הצדדים שלך, שהרי ראינו אותך שאתה מבטיח הבטחות גדול ומקיים הבטחות קטן, קטנטן.

אנחנו יודעים שאתה איש תקשורת מיומן. אנחנו גם יודעים שאתה אוהב את כל מה שקשור לגימיקים. אבל, מר נתניהו, כואב לנו לראות איך אתה הורס לנו את המדינה.

כן, ראינו אותך כבר מסית ומתלהם בכיכרות, אבל אחרי מה שקרה, קיווינו שלמדת לקח. והנה, דווקא ביום ההולדת שלך הראית לכולם, שגדלת אומנם בשנה, אבל לא בגרת אפילו ביום אחד מאז הסתת בכיכר-ציון. אלא שהפעם אתה מסית נגד חלק גדול מהעם שכל חטאו שאינו מסכים עם מצעד האיזולת שלך.

כמוכם חברי חברי הכנסת, כמו כל אזרח במדינה, התקשיתי להאמין שראש הממשלה שלי, של כל מדינת ישראל, קובע שאני לא יהודי. אני לא יהודי. אני איתן כבל, בן למשפחה דתית – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כמה פעמים תחזרו על זה?

דליה איציק (העבודה):

אל תבלבל את המוח. תגיד לו משהו.

איתן כבל (העבודה):

– – שלמשפחתי יש בית-כנסת שנותן אכסניה לכולל של אברכים. אני בוגר ישיבה תיכונית מן הטובות בארץ, מדרשיית "נועם" בפרדס-חנה. אני מתפלל כמעט כל יום שישי בבית-הכנסת וגם משרת בצנחנים. כן, בימים אלה. בשבילי חוץ-לארץ זה רק טיול. אני לא יהודי?

בניגוד אליך, מר נתניהו, המשפחה שלי לא ירדה לאמריקה. אנחנו כל השנים בראש-העין. ואצלך? איך אתה מעז לדבר על יהדות, אתה שבילית שנים רבות מחייך בחוץ-לארץ? ואתה, אתה באת והיית למגדיר הלאומי של היהדות?

מר נתניהו, רציתי לשמוע במו אוזני, שמעתי וחזרתי ושמעתי, ובכל פעם הכעס והעלבון עלו בי מחדש. אלפיים שנה אני ואבות אבותי, אלה שהוגלו ראשונים לתימן, שמרנו על היהדות, ויש אומרים ששמרנו עליה במקוריותה. ואתה, מר נתניהו, בלחישה למיקרופון קובע שאני ושכמותי לא יהודים? אבל ביבי, הפעם יש קלטת. הפעם תפסו אותך, וכל העם שמע את הקולות וראה את התמונות.

וכעת, רבותי, מכיוון שהוא לחש, אני אקרא לכם במדויק את הדברים שלו: "אנשי השמאל שכחו מה זה להיות יהודים. הם חושבים שאת הביטחון שלנו ישימו בידי ערבים. ערבים ידאגו לנו? ניתן להם חלק מהארץ והם ידאגו לנו? איפה נשמע דבר כזה? זה כאילו המרגלים היו באים ואומרים, לא רק אלה גדולים ואנחנו מפחדים מהם; אלה גדולים ואנחנו ניתן להם להגן עלינו".

ובוא נאמר את האמת. מי שעמד על המרפסת – – –

משה שחל (העבודה):

חבר הכנסת כבל, האם זה ציטוט מדויק?

איתן כבל (העבודה):

זה ציטוט מדויק, ואינני רוצה להגיד לך מה רש"י אומר במקום, כמו שאינני רוצה להגיד לך מה רש"י אומר על הדיבר השביעי.

משה שחל (העבודה):

איתן כבל (העבודה):

מי שרוצה, אני מפנה אותו לשם.

דליה איציק (העבודה):

אבל למה? דברי חכמים אנחנו תמיד מוכנים לשמוע.

איתן כבל (העבודה):

יש פה מומחים לעניין. חבר הכנסת שחל, אף שאני תלמיד ישיבה, יש פה אנשים שהם רבנים, אני משאיר להם את הציטוטים הגדולים.

ובוא נאמר את האמת. מי שעמד על המרפסת והסית המון מתלהם בכיכר-ציון; מי שעמד לצדו של ארון מתים בהלוויה שערכו מטורפים לראש הממשלה יצחק רבין, זיכרונו לברכה, בטרם נרצח – שינה רק טקטיקה. עכשיו הוא מסית בלחש. ואדוני ראש הממשלה, גם החברים שלך בסיעה מתביישים בכך. אני בטוח בזה.

אתה לא ראוי להיות ראש ממשלה, אפילו לא לאלה שהצביעו עבורך. חוקית אתה עדיין ראש הממשלה שלי ושל כל העם, עד שנפיל אותך. אך דע לך שאני מתבייש בך, כולנו מתביישים בכך.

ואני רוצה לומר משפט אחרון. לו היה ביבי נתניהו נואם היום מול מראה, עם כל הדברים שהוא אמר היום, המראה פשוט היתה מתנפצת. אני בטוח שגם הוא פשוט לא האמין לעצמו, למה שהוא אמר היום.

הי"ר ד' תיכון:

תודה. אחרון המשתתפים בדיון, חבר הכנסת ראובן ריבלין, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברותי חברות הכנסת, חברי חברי הכנסת, חברת הכנסת דליה איציק, אם אני למשל הייתי מבקש להגיש תלונה במשטרה נגד אחד ממנהיגי תנועת העבודה, שהיה בא ומבחין ביני כיהודי לבין אלה שהפסידו בבחירות כישראלים, הייתי נעלב עלבון צורב והייתי רואה בכך מלת גנאי והוצאת דיבה חמורה ביותר.

שבח וייס (העבודה):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לאט לאט. קודם כול, אני הייתי מבקש לעלות, לדעתי. לא צריך לרדת כל כך. לא מורי ורבי – –

דליה איציק (העבודה):

קצת צניעות לא תזיק לך.

היו"ר ד' תיכון:

לא שמעת מה שהוא אמר. הוא התבדח.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

להיפך. אני רוצה לומר, שאם אני הייתי מבקש להגיש תלונה נגד שמעון פרס כאשר הוא הבחין בין יהודים לישראלים, והייתי מזמין את התקשורת על מנת שתצלם אותי צועד לכיוון מטה המשטרה, התקשורת היתה אומרת לי בביטול, ובצדק: מה אתה מבלבל במוח?

והנה, מוכרח אני, מוכרח לומר, שכאשר שמעתי את דבריו של ראש הממשלה, כשביקר בסוכנו של אותו אדם שהוא ביקש לבקרו בחג הסוכות, ורבים מדי ממנהיגי משחרים לפתחו כאשר הם צריכים לנהל את ענייני המדינה, היה לי צער יותר רב בכך שראש ממשלתי מערב אותם בנושאים שאינו צריך לערב אותם בהם. אבל לא ראיתי איזו פגיעה נוראה וחמורה בכך, גברת דליה איציק, כאילו באו לפגוע בכך כיהודייה.

אני רוצה לומר לך, שרבים מחברי מהשמאל – ויש לי כאלה – באו ואמרו אחרי הבחירות, שתל-אביב הפסידה אצל ירושלים, לאותה מחצית של עם שהיא בעלת זיקה לאותם ערכים היסטוריים, שהפכו משום-מה למלות גנאי – הכותל, מערת-המכפלה, אותם דברים שהתקדשו אצלם והיו בהחלט יעד, כאשר הציונות קבעה את דרכה; אותם אנשים, בבדיחות הדעת, היו אומרים מפעם לפעם: תשמעו, כל אלה שמבקשים לסגוד לאותן אבנים ולאותם שטחים ומקומות שיש בהם כביכול זיקה היסטורית, שמפריעים לנו לקיים את השלום – בבקשה, יבואו ויתיישבו בכל אותם שטחים, ישאירו לנו את תל-אביב ואת חיל האוויר. אמרו זאת במידה רבה של הומור. עם זאת, אני מוכרח לומר שבהומור זה היה הרבה מהרצינות.

שבח וייס (העבודה):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אינני אומר לך, חבר הכנסת שבח וייס, שאתה רוצה להחזיר את ירושלים. אבל אני אומר לך, שאתה, בעד מחיר השלום היום, כבר לא רואה בשאלה האם ירושלים תחולק או לא דבר שהוא דבר מקודש למדינת ישראל ולעם ישראל היושב בציון. זאת אומרת, היום כבר יכולים אנשים לבוא ולומר דברים אשר מפלגים את הקצוות הפוליטיים בתוך מדינת ישראל, והופכים אותנו לשני גושים ברורים, כאשר כל אחד מהגושים חושב שהגוש האחר מוביל את המדינה בדרך-לא-דרך.

ואני מוכרח לומר, שכאשר שמעתי היום את יושב-ראש האופוזיציה, שיותר מזה שהוא יושב-ראש האופוזיציה חשוב שהוא הרמטכ"ל לשעבר של צה"ל, ולאחר מכן שמעתי אחד מטובי חברי הכנסת

הפעילים בשירות המילואים של צה"ל, חבר הכנסת איתן כבל, מצביעים על כך, עד כמה תרומתם חשובה למערכת הביטחון של מדינת ישראל, כמעט התחלתי להאמין שרק אנשים שנמצאים בשמאל הם האנשים שמשרתים בצה"ל. רק האנשים שנמצאים בשמאל וישבו השבת עם איתן כבל במוצב כאשר הוא שמע את מה ששמע, הם אנשים שמשרתים בצה"ל.

בשני הגושים יש לנו בנים, בשני הגושים יש לנו אבות, בשני הגושים יש לנו משפחות אשר במסירות נפש נתנו את כל אשר להם לתקומתה של מדינת ישראל, לחיזוקה ולקידומה על-פי ערכיה הדמוקרטיים. וערכים דמוקרטיים הם ערכים שבהם הרוב קובע. לא בהכרח הרוב הקובע הוא הרוב הצודק. ואנחנו צריכים להכפיף את דעתנו לדעת הרוב, אם וכאשר מתקיימת ממשלה בישראל.

ואני מוכרח לומר ליושב-ראש מפלגת העבודה, שהרבה יותר חשובה מהיותו יושב-ראש מפלגת העבודה היא עובדת היותו הרמטכ"ל לשעבר של צה"ל, שהיו בנימת דבריו אלו רמזים הקוראים לעם הזה למרד. הדבר הזה אינו מתקבל על הדעת במדינה דמוקרטית כמו שלנו, שהכול בה חייב להתבטל בפני הדמוקרטיה. אני רואה בעקרון ארץ-ישראל עיקרון מקודש. אני רואה בעקרון ארץ-ישראל עיקרון חיוני שאין בלתו. יש חברים מהשמאל שחושבים שבלי הקמתה של מדינה פלסטינית, חלילה וחס, לא יהיה שלום בישראל. יש בינינו אנשים שהם בעלי דעות קוטביות, אבל היכולת שלנו לחיות יחד היא היכולת הדמוקרטית הבאה לידי ביטוי רק בדרך אחת, והיא קבלת פסק-דין של הבוחר.

לא בכל יום, חבר הכנסת פינס, שאתה רוצה ללכת ולהתלונן על ראש הממשלה בהקשר זה או אחר – הטלוויזיה הישראלית והעיתונות הישראלית צריכות לשתף פעולה עמך על מנת לגרום לקמפניה שעליה מדבר ואינו רומז עוד יושב-ראש מפלגת העבודה, שאינו חשוב לי היום כיושב-ראש מפלגת העבודה אלא כדמות שהוא מסמל בתור רמטכ"ל של צה"ל, בכך שהוא קורא לאנשים לקום ולעלות על הכנסת, חברים.

שבח וייס (העבודה):

זה לא נכון. שמעתי מה שהוא אמר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת פרופסור שבח וייס, אני שומע היטב. שמעתי גם על כל אותם גיבורים שישבו באותן משפחות שכולות. בממשלה זאת יושבים גיבורי ישראל, ותהיה המחלוקת על דרכם הפוליטית אשר תהיה, כמו רפול, שנתן את כל מה שיש לו, כמו אריק שרון, כמו אנשים אחרים ששירתו – – –

שבח וייס (העבודה):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כן, אדוני.

שבח וייס (העבודה):

רחבעם זאבי (מולדת):

לא שומעים.

שבח וייס (העבודה):

--- הוא לא אמר שלכנסת אין מנדט. הוא אמר ---

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

--- חבר הכנסת שבח וייס ---

היו"ר ד' תיכון:

היו שתי התייחסויות, אחת כמו שחבר הכנסת ריבלין מצטט, ואחת, לאחר מכן, כמו שאתה מצטט.

שבח וייס (העבודה):

--- הוא לא אמר ---

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

--- חבר הכנסת שבח וייס, כאשר הערנו ---

היו"ר ד' תיכון:

אני אתן לך לקרוא; יש סטנוגרמה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת שבח וייס, אני מבקש ממך לעיין עיון מדוקדק בפרוטוקול ולראות שתי פסקאות שבהן דיבר הרמטכ"ל לשעבר אהוד ברק, אחד מטובי בניה של מדינת ישראל ומטובי בניו של עם ישראל, אשר נתן רבות למדינת ישראל כגיבור. תלך ותראה אצל הפרוטוקול ותלמד שהאיש דיבר דברים כאילו הוא קורא לעם לבוא ולמרוד כנגד הממשלה. הדברים האלה הם דברים חמורים, שבסופו של דבר יביאו לידי כך שעוד פעם נצטרך לבקש סליחה.

שבח וייס (העבודה):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

העם, היום, רואה את הקולות ושומע את הקולות, ואין לך מושג כמה טלפונים קיבלנו על מנת לבוא ולשאול הכיכד יקרה דבר שקואליציה שלמה יושבת ושותקת כאשר ראש הממשלה מדבר ולאחר מכן ראש האופוזיציה, רמטכ"ל לשעבר, עולה ואומר דברים כפי שהוא אומר, מתוך קריאה ממש לעם לבוא ולא לשאת יותר אותו סבל שנושא בו ראש האופוזיציה כאשר הוא לא מסכים עם דעתה של הממשלה. סליחה, חבר הכנסת פינס, אני מקווה שאתה לא תתלונן עלי עכשיו כי אני – – אני מקווה מאוד.

אני חושב, שכדאי גם שתשימו ותיתנו את לבכם לקריאת הביניים שקרא חבר הכנסת חיים אורון, ג'ומס בפי כול, שביקש מאנשי מפלגת העבודה באותה נשימה ובאותה רצינות לבקש סליחה מהם על כך שהם הוציאו את מרצ מכלל אותו ציבור רצוי בעם היהודי.

חיים אורון (מרצ):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני הבנתי שביקשת מראש הממשלה.

חיים אורון (מרצ):

לא ביקשתי מראש הממשלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מראש הממשלה לא ביקשתי, אבל ביקשתי מאנשי מפלגת העבודה, והם לא ביקשו ממך סליחה. זאת אומרת שהם עושים הבחנה.

לו היה ראש הממשלה רוצה לומר זאת בצורה יותר הומוריסטית, מה שהיה ודאי אומר לרב כדורי זה שחברי מפלגת העבודה – אדוני ראש הממשלה, אני חושב שמה שאדוני רצה לומר בדברים שאמר לרב כדורי, ואמרת שאני חושב שמוטב שדברים כאלה לא ייאמרו לא לרב כדורי וגם לא לאנשים אחרים, אבל בעיקר לא לרבנים בעניינים מדיניים. נשאר לרב את אשר לרב ואת אשר לנו – לנו. אבל מה שרצית אתה לומר, כפי שאני הבנתי, זה שכל אנשי מפלגת העבודה גדלו ובאו מבית טוב. הבעיה, פואד, שמזמן הם לא ביקרו בבית. זה מה שהוא רצה לומר. זה כל מה שהוא רצה לומר.

קריאה:

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא, לא. פרס וברק אמרו דברים אחרים, שעליהם נתבקשו לבקש סליחה.

מכל האמור לעיל, חברים, באמת, אנחנו בימים קשים, שבהם השאלות המדיניות הן שאלות שקורעות אותנו וכל אחד מאתנו רואה בפתרון של האחר דבר שהוא בבחינת רעה ואסון הבאים עלינו כמדינה ועל תנועתנו כתנועה ציונית. בימים כאלה אנחנו צריכים לתת את לבנו ולשים לב יותר לנושא שבו אנחנו צריכים להבין שיש לנו הסכמה שלא להסכים ויש לנו ויכוח מר וקשה, אבל אסור לנו בשום פנים ואופן להביא לידי כך שחלילה הקרע יתרחב ויפגע בדמוקרטיה העדינה של מדינת ישראל, הדמוקרטיה שהיא נשמת אפנו. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. סגן השר סילבן שלום, בבקשה. חבר הכנסת שטרית, רצית לומר משהו?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

הי"ר ד' תיכון:

הצבעה? לא, לא, זה לא הולך כך. אתה לא בקיא בתקנון. יש הצעות סיכום. יש לכם הצעת סיכום? איפה?

רבתי, ניגש להצבעה. מה עם מרצ? למרצ כבר יש שניים.

אתה מבקש להביע אי-אמון?

חיים אורון (מרצ):

להפוך את ההצבעה על הודעת ראש הממשלה לאי-אמון, וחץ מזה – – –

הי"ר ד' תיכון:

אני לא בטוח שזאת כוונת – – –

חיים אורון (מרצ):

– – – מזכיר הכנסת.

הי"ר ד' תיכון:

מי? אני חושב שהוא טעה, אבל אם הוא אמר – – –

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

אתה טועה, אין דבר כזה. רבותי, אני רוצה לעשות סדר. חבר הכנסת אורון, אני מחזיק בידי הודעה שלכם, ולפיה אתם מבקשים – לפי סעיף 36(ב) לתקנון הכנסת, מבקשות סיעות מרצ וחד"ש לראות בהצבעה על הודעת ראש הממשלה הצבעת אי-אמון. אתה עומד על כך.

חבר הכנסת מאיר שטרית, אני לא יכול לקרוא את כתב היד שלך. מה אתה מציע? יש הצעה – – –

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

– – – הכנסת רושמת לפניה את הודעת ראש הממשלה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, רק רגע. חבר הכנסת מאיר שטרית, גש למיקרופון. איש לא שומע אותך. זה לא הולך במחתרת.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אנחנו לא ממצאים פה כללים חדשים. מאחר שהציעו להפוך את הודעת ראש הממשלה לאי-אמון, אני מבקש להפוך אותה לאמון. כעת צריך להצביע אמון או אי-אמון.

היו"ר ד' תיכון:

אתה מבקש להצביע היום אמון בהודעת הממשלה?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אמת. על הודעת ראש הממשלה.

חיים אורון (מרצ):

ההודעה צריכה להיות – – –

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, הצעת סיכום של רשימת מולדת. חבר הכנסת רחבעם זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

להלן הצעת סיכום של סיעת מולדת לדין הכנסת על הודעת ראש הממשלה:

1. הכנסת מבקשת מהממשלה להפסיק את אשליית אוסלו ולהפסיק את המשא-ומתן עם הפלסטינים.
2. הכנסת תובעת את סילוקו של צבא אש"ף מאדמת ארץ-ישראל.
3. הכנסת דורשת את חידוש תנופת ההתיישבות בכל רחבי ארץ-ישראל.
4. הכנסת מצפה שהממשלה תחזק את היישוב היהודי בחברון ותחזיר את צה"ל לשלוט בעיר חברון ובנותיה.
5. הכנסת תובעת מהממשלה להילחם בטרור הערבי בכל מקום ובכל זמן.
6. הכנסת דורשת את חיזוקה של ירושלים, זירוז הבנייה בהר-חומה ובמעלה-הזיתים והגשמת E.תוכנית 1.
7. הכנסת לא מסכימה לקיצוצים בתקציב הביטחון, אלא דורשת דווקא את הגדלתו, למען כשירותו וכוננותו של צה"ל.
8. הכנסת תובעת מהממשלה להביא למהפך ציוני ויהודי באמצעי התקשורת הציבוריים.
9. הכנסת דורשת את פיתוח הכפר הדרוזי ומתן טיפול הולם לחיילים המשוחררים הדרוזים.

10. הכנסת תובעת מהממשלה לפעול למען עצמאות כלכלית והפסקת קבלת הסיוע האמריקני.

11. הכנסת מצפה שצה"ל ומערכת הביטחון ימשיכו לתת ביטחון ליישובי הצפון.

12. הכנסת שולחת ברכותיה לצה"ל, למשטרת ישראל ולקהילת הביטחון והמודיעין.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. סיעת העבודה, אתם לא הגשתם הצעת סיכום. תורך לקרוא עכשיו, אם אתה לא מוכן – – –

רענן כהן (העבודה):

ביקשתי.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, אבל תראה לנו. מה ביקשת? רק רגע, חבר הכנסת מאיר שטרית, אתה מגיש הצעת סיכום בשם סיעות הליכוד, מפד"ל, ש"ס, ישראל בעלייה, יהדות התורה. בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להגיש לכנסת הצעת סיכום בשם סיעות הליכוד, מפד"ל, ש"ס, ישראל בעלייה ויהדות התורה.

ההצעה היא: הכנסת רושמת לפנייה את הודעתו של ראש הממשלה; ואדוני מתבקש לראות הצעה זו כהצעת אמון בממשלה.

היו"ר ד' תיכון:

הצעת סיכום של סיעת העבודה. בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

1. הכנסת קובעת עם פתיחת כנס החורף של הכנסת, כי מתחזקת הדעה שראש הממשלה ביבי נתניהו אינו ראוי ואינו מתאים לנהל את מדינת ישראל וקוראת לו להתפטר לאלתר לטובת העם והמדינה.

2. הכנסת מגנה את ראש הממשלה על דברי ההסתה הנוראה שהשמיע בלחישה ובמחתרת, המגלים בבירור את האופי האמיתי של ראש ממשלה ראשון בישראל המסית לשנאת חינם, לפילוג בעם ולריב אחים.

3. הכנסת קובעת, כי הממשלה בראשות ביבי נתניהו מסכנת את ביטחון תושבי המדינה, משתקת את תהליך השלום וגורמת לקיפאון העלול להביא למצב קשה של אלימות באזור.

4. הכנסת קוראת לכל סיעות הבית, ובמיוחד לסיעת הליכוד, להעדיף את האחריות לעם ולמדינה על התלות והפחד מראש הממשלה שאינו מתאים לתפקידו.

5. הכנסת קוראת לממשלה להימנע מחקיקה שתביא לפילוג בעם ולקרע בעם היהודי. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. הצעת סיכום בשם סיעת מרצ יקרא חבר הכנסת דדי צוקר. בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הודעת סיכום בשם סיעת מרצ:

הכנסת קובעת פעם נוספת, שראש ממשלת ישראל אינו ראוי ואיננו מוכשר לנהל את מדינת ישראל ולנווט אותה בנסיבות המדיניות והכלכליות הנוכחיות.

הכנסת קובעת, שראש הממשלה ממשיך לנהוג כמסית ומדיח המבקש להוציא מתחומי ההסכמה הלאומית חלקים גדולים וחשובים בעם היהודי. גם היום המשיך ראש הממשלה לטעון ולשסות בשעה שעמד מעל דוכן הכנסת ושב והשמיע טיעונים שביסודם עמד אותו עיקרון שממנו לא זז כנראה ראש הממשלה – כלומר, מי שאיננו ימין ומי שאיננו תומך בנתניהו, יהדותו פגומה וחסרה.

צבי הנדל (מפד"ל):

הוא לא אומר את זה.

דוד צוקר (מרצ):

הכנסת קובעת, שכל חקיקה שיש בה משום פגיעה והדחה של חלקים מן העם היהודי, חקיקה העומדת עתה על הפרק, אחריתה תהיה אסון ופגיעתה אנושה באחדותו של העם היהודי.

היו"ר ד' תיכון:

הצעת סיכום מטעם סיעת חד"ש-בל"ד. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

רו כהן (מרצ):

על-פי איזה נוהל זה שיש גם הצעת סיכום וגם אי-אמון?

היו"ר ד' תיכון:

על-פי תיקון בתקנון שנעשה לפני כחודשיים-שלושה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת סיכום הדיון על הודעת ראש הממשלה על פעילות הממשלה בעבר ותוכניותיה לעתיד מאת סיעת חד"ש-בל"ד:

1. הכנסת דוחה את הודעת ראש הממשלה המאיימת בחיסול התהליך המדיני ובהידרדרות למלחמה.

2. הכנסת תובעת מהממשלה לבצע את כל סעיפי הסכם הביניים, וקודם כול את הנסיגות משטחי הגדה המערבית, להפסיק את הסגר ואת הפקעת הקרקעות והרס הבתים, וליצור אווירה הולמת למשא-ומתן על הסכם הקבע.

הכנסת קובעת, כי שלום קבע יתבסס על הקמת מדינה פלסטינית בצד ישראל ועל הפיכת ירושלים לעיר שלום, הבירה של שתי מדינות – ישראל ופלסטין. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. הצעת סיכום מטעם סיעת מד"ע-רע"ם. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, בבקשה.

רבותי, בפעם הבאה אני מבקש להדפיס את זה כך שניתן יהיה לקרוא.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעה לסיכום הדיון מטעם סיעת מד"ע-רע"ם:

1. הכנסת קוראת לממשלה לחדול ממדיניות סיכול המהלך המדיני וקטילת תהליך השלום.
2. הכנסת קוראת לממשלה לראות בצד הפלסטיני פרטנר לשלום ולא להמשיך להתייחס אליו כצד שעליו יש לכפות את רצונה ותפקידו להיכנע לתכתיביה.
3. הכנסת קוראת לממשלה לחדול ממדיניות ההתנחלויות וקביעת העובדות בשטח, לרבות בהר-חומה – ג'בל אבו-ע'נים – ובראס-אל-עמוד, אשר הביאה, בין היתר, להקפאת התהליך המדיני.
4. הכנסת קוראת לממשלה לנקוט מדיניות פנים צודקת ושוויונית ולחדול מאפליית המגזר הערבי לרעה, ובמיוחד יישובי הבדואים בנגב ויתר היישובים הערביים הבלתי-מוכרים, וכן גם: א. לפצות את מוכי אסון הטבע בנגב, אשר גרם לנזקים של מאות מיליוני שקלים, נוסף על קיפוח חיי אדם; ב. להכיר סוף סוף באחריותה לרצח 49 חפים מפשע מתושבי כפר-קאסם, אשר יום השנה ה-41 לרציחתם חל בעוד יומיים, ב-29 באוקטובר 1997.
5. הכנסת קוראת לממשלה לחזור בה מכוונתה המוכרזת לייחוד הגליל והחרמת קרקעות נוספות של הערבים בגליל והעברת קרקעות נוספות לאזור שיפוט של מועצות יהודיות באופן מכונן וזדוני. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. הצעת סיכום מטעם סיעת הדרך השלישית. חבר הכנסת יהודה הראל, בבקשה.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אני קורא את הצעת הסיכום לדיון המדיני מטעם סיעת הדרך השלישית, הצעה שהנהלת הקואליציה החליטה לתת חופש הצבעה לחברי הקואליציה עליה.

א. הכנסת רואה בממשלת אחדות צורך חיוני להמשך תהליך השלום ולעמידה מול איומי מלחמה וטרור.

ב. הכנסת קוראת לראש הממשלה ולראש האופוזיציה להתחיל בהקדם במשא-ומתן להקמת ממשלת אחדות.

אני חושב שההצעה הזאת יכולה להיות תשובה על נושא הפילוג שכל כך התריעו עליו במשך הדיון.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי, אנו ניגשים להצבעות. נא לשבת, רבותי.

מי בעד הצעת הסיכום של סיעת מולדת? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 2

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ר' זאבי – 26

נגד – 40

נמנעים – 5

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ר' זאבי לא נתקבלה.

חיים רמון (העבודה):

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רמון.

נצרף את קולו של השר שרנסקי נגד. בעד – 26, נגד – 41, חמישה נמנעים. הצעת הסיכום לא נתקבלה.

הצעת הסיכום מטעם סיעת הדרך השלישית. אפשר להצביע, רבותי.

הצבעה מס' 3

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת י' הראל – 23

נגד – 41

נמנעים – 5

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת י' הראל לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 23, נגד – 41, חמישה נמנעים. הצעת הסיכום לא נתקבלה.

יש להוסיף את הקול של חברת הכנסת דליה איציק – נגד.

חבר הכנסת רמון, כשתחדל לדבר תאמר לי. אני לא יודע מה קורה אתך היום. אנחנו באמצע ההצבעות. חבר הכנסת בייגה שוחט. חבר הכנסת זיסמן.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת זיסמן, אפשר להצביע? לא שומעים אותך. אפשר להצביע?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

כן.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. מי בעד הצעת הסיכום מטעם סיעת מד"ע-רע"ם? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 4

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ע' דהאמשה – 19

נגד – 47

נמנעים – 12

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ע' דהאמשה לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 19, נגד – 47, נמנעים – 12. הצעת הסיכום של סיעת מד"ע-רע"ם לא נתקבלה.

הצעת הסיכום של סיעת חד"ש-בל"ד. אפשר להצביע; מי בעד, מי נגד.

הצבעה מס' 5

בעד הצעת הסיכום שהביאה חברת הכנסת ת' גוז'נסקי – 22

נגד – 48

נמנעים – 8

הצעת הסיכום שהביאה חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 22, נגד – 48, שמונה נמנעים. הצעת הסיכום של סיעת חד"ש-בל"ד לא נתקבלה.

אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת הסיכום מטעם סיעת מרצ.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

תגיד שזה אי-אמון.

היו"ר ד' תיכון:

אפשר להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 6

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ד' צוקר – 36

נגד – 42

נמנעים – אין

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ד' צוקר לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 36, נגד – 42, אין נמנעים. הצעת הסיכום לא נתקבלה.

רבותי, לפנינו הצעת סיכום לדיון מטעם סיעות הליכוד, מפד"ל, ש"ס.

דוד טל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, הליכוד, ש"ס והמפד"ל.

היו"ר ד' תיכון:

הליכוד, מפד"ל, ש"ס, ישראל בעלייה, יהדות התורה. הממשלה ביקשה להפוך את ההצבעה להצעת אמון. מי בעד הצעת אמון בממשלה? נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 7

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת מ' שטרית – 44

נגד – 36

נמנעים – אין

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת מ' שטרית נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד האמון – 44, נגד – 36, אין נמנעים. רבותי, הצעת האמון נתקבלה.

אני עובר הלאה. הצעת סיכום מטעם סיעת העבודה. מי בעד, מי נגד – אפשר להצביע.

הצבעה מס' 8

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת רע' כהן – 34

נגד – 44

נמנעים – 2

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת רע' כהן לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 34, נגד – 44, שני נמנעים. הצעת הסיכום לא נתקבלה.

רבתי, נתקבלה הצעת האמון. תודה רבה לכולכם. אנחנו ממשיכים.

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 8) (אי-אמון בראש הממשלה)

(קריאה ראשונה)

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, אנו עוברים להצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 8) (אי-אמון בראש הממשלה), קריאה ראשונה, של חבר הכנסת חגי מירום. אנחנו מצביעים.

הצעת חוק זו עניינה בתיקון שריד של אי-התאמה שנוותר מהתאמת חוק-יסוד: הממשלה.

מי בעד הצעת חוק-היסוד? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 65

נגד – 5

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 8) (אי-אמון בראש הממשלה) לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 65, נגד – 5, נמנע – 1. הצעת התיקון נתקבלה בקריאה ראשונה, רבותי.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת א' האו:

ברשות היושב-ראש, אני מתכבד להודיע, כי הונחה על שולחן הכנסת החלטת ועדת הכנסת בדבר סדרי הדיון בחוק התקציב לשנת 1998 והצעות החוק הנלוות. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי, ישיבת הכנסת נעולה. מליאת הכנסת תתכנס מחר, יום שלישי, בשעה 16:00.

הישיבה ננעלה בשעה 20:48.